บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

จิราภรณ์ ยศสุภาพ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

จิราภรณ์ ยศสุภาพ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

THE POLITICAL ROLE OF COMMUNITY LEADERS AFFECTING THE PRESERVATION OF THE TAI DAM ETHNIC IDENTITY IN CHIANG KHAN DISTRICT, LOEI PROVINCE

JIRAPORN YODSUPAP

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE
REQUIREMENTST FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
PROGRAM IN POLITICAL SCIENCE
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2025

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อสารนิพนธ์	**บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่ม ชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย**
ชื่อนักศึกษา	**จิราภรณ์ ยศสุภาพ**
ชื่อปริญญา	**รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	**รัฐศาสตร์**
ปีพุทธศักราช	**2568**
อาจารย์ที่ปรึกษา	**ดร.วีรนุช พรมจักร์**
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์**

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีคณะสังคมศาสตร์ .....

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์:

ประธานกรรมการ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรมกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา .....

(ดร.วีรนุช พรมจักร์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์)

กรรมการ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ เผือกคง)

กรรมการ .....

(ดร.อาทิตย์ แสงเฉวก)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์	**บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่ม ชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย**
ชื่อนักศึกษา	**จิราภรณ์ ยศสุภาพ**
ชื่อปริญญา	**รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	**รัฐศาสตร์**
ปีพุทธศักราช	2568
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	**ดร.วีรนุช พรมจักร์**
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย (2) บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และ (3) แนวทางการเสริมสร้างพลังของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมือง การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 20 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนศูนย์วัฒนธรรม ตัวแทนสถานศึกษา และชาวบ้านไทดำในพื้นที่วิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการแต่งกาย และประเพณีการแต่งงาน ผ่านการจัดกิจกรรมท้องถิ่น การสนับสนุนงบประมาณวัฒนธรรม และการส่งเสริมให้สถานศึกษาบูรณาการ อัตลักษณ์ท้องถิ่นไว้ในกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการนี้สอดคล้องกับแนวคิด Ethnic Identity Politics ซึ่งอธิบายการใช้อัตลักษณ์ชาติพันธุ์เป็นพลังทางการเมืองเพื่อการต่อรอง ทำนุบำรุง และสร้างพื้นที่ทางสังคมสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ การธำรงอัตลักษณ์ของชาวไทดำจึงมิได้เป็นเพียงการรักษาวัฒนธรรม หากเป็นการผลิตซ้ำ และรื้อฟื้นอัตลักษณ์ เพื่อต่อรองกับรัฐและสังคมในเชิงนโยบาย วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ อันส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนในมิติต่างๆ

ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าผู้นำชุมชนสามารถเป็นกลไกสำคัญในการธำรงและแปลงอัตลักษณ์ให้เป็นทุนทางสังคม วัฒนธรรม และการเมือง ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายในการส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ให้สามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมตนเองและมีบทบาททางสังคมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ผู้นำชุมชน, อัตลักษณ์ชาติพันธุ์, ไทดำ, การเมืองชาติพันธุ์

ABSTRACT

Thematic Paper Topic	**The Political Role of Community Leaders Affecting The Preservation of The Tai Dam Ethnic Identity in Chiang Khan District, Loei Province**
Student's Name	**Jiraporn Yodsupap**
Degree Sought	**Master of Political Science**
Program	Political Science
Anno Domini	2025
Advisor	**Dr. Weeranuch Promjak**
Co-Advisor	**Associate Professor Dr. Sukhapat Anonjarn**

This research aimed to examine (1) the maintenance of ethnic identity among the Tai Dam ethnic group in Chiang Khan District, Loei Province, (2) the political roles of community leaders that influence the preservation of Tai Dam identity, and (3) strategies to empower ethnic groups through political participation. A qualitative research methodology was employed, with data collected through in-depth interviews from 20 key informants, including the Mayor of Khao Kaeo Subdistrict ,including community leaders, elders, local scholars, cultural center representatives, educational personnel, and Tai Dam villagers in the study area.

The findings revealed that community leaders played a pivotal role in promoting traditional dress and marriage customs through local events, budget allocation for cultural activities, and encouraging educational institutions to integrate local identity into the curriculum. This process aligns with the concept of *Ethnic Identity Politics*, which explains the use of ethnic identity as a political force for negotiation, preservation, and the construction of socio-political space. The preservation of Tai Dam identity is not merely cultural conservation but involves *cultural reproduction* and *retribalization* to negotiate with the state and society in terms of policy, culture, and economy, ultimately strengthening the community in various dimensions.

The study suggests that community leaders serve as critical mechanisms in transforming and preserving ethnic identity as social, cultural, and political capital. These findings offer policy implications for empowering other ethnic groups to sustain their cultural heritage and enhance their social roles sustainably.

Keywords: Community Leadership, Ethnic Identity, Tai Dam, Ethnic Politics

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีจากความช่วยเหลือของหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง สถาบันการศึกษาที่ประสิทธิประสาทความรู้และคุณธรรมจริยธรรมทางการศึกษาในการศึกษาระดับปริญญาโท

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุขพัฒน์ อนนท์จารย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.วีรนุช พรมจักร์ และ ดร.อาทิตย์ แสงเฉวก อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่ได้สละเวลา ดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจและให้คำแนะนำในทุกขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยซาบซึ้งในบุญคุณของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรเชษฐ์ โทอื้น และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศตวรรษ สงกาผัน ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัยที่ให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่ายิ่ง

ขอขอบคุณ นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนทางศาสนา ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนสถานศึกษา ตัวแทนศูนย์วัฒนธรรม ชาวบ้านไทดำ ในตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลและประสบการณ์ที่ล้ำค่า ซึ่งเป็นแกนหลักในการสร้างความรู้และข้อเสนอแนะที่ปรากฏในงานวิจัยนี้

ขอขอบคุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิดและผลักดันให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นพากเพียรในการศึกษา และขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโททุกท่านที่คอยให้กำลังใจมาโดยตลอด ประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการะบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา และคุณครูบาอาจารย์ทั้งหลายด้วยเทอญ

จิราภรณ์ ยศสุภาพ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ ..... จ
ABSTRACT ..... ช
กิตติกรรมประกาศ ..... ฌ
สารบัญ ..... ญ
สารบัญตาราง ..... ฏ
สารบัญรูปภาพ ..... ฐ
สารบัญคำย่อ ..... ฑ
บทที่ 1 บทนำ 1
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย 4
1.3. ขอบเขตของการวิจัย 4
1.4. ขอบเขตด้านเอกสาร 5
1.5. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา 5
1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 7
2.1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง 7
2.2. แนวคิดผู้นำตามราโชวาทชาดก 11
2.3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำชุมชน 16
2.4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการธำรงอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ 27
2.5. สภาพพื้นที่วิจัย 47
2.6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 50
2.7. กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) 53
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย 54
3.1. ขั้นตอนการวิจัย 54
3.2. กลุ่มเป้าหมาย 55
3.3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 56

3.4. การสร้างเครื่องมือวิจัย 56
3.5. การเก็บรวบรวมข้อมูล 58
3.6. การวิเคราะห์ข้อมูล 59
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 60
4.1. การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย 60
4.2. บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย 66
4.3. แนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย 72
4.4. ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ 79
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 81
5.1. สรุปผลการวิจัย 81
5.2. อภิปรายผล 82
5.3. ข้อเสนอแนะ 85
บรรณานุกรม 88
ภาคผนวก ก 92
ภาคผนวก ข 97
ภาคผนวก ค 101
ภาคผนวก ง 110
ประวัติผู้เขียนสารนิพนธ์ 115

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ตารางสรุปเปรียบเทียบบทบาทผู้นำชุมชน ด้านประเพณีแต่งงาน..... 63
ตาราง 2 ตารางสรุปเปรียบเทียบบทบาทผู้นำชุมชน ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย..... 65
ตาราง 3 ตารางเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์
ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านประเพณีการแต่งงาน..... 69
ตาราง 4 ตารางเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์
ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย..... 72
ตาราง 5 ตารางสรุปแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านประเพณีการแต่งงาน..... 75
ตาราง 6 ตารางสรุปแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย..... 77

สารบัญรูปภาพ

หน้า

รูป 1 องค์ความรู้ 77

สารบัญคำย่อ

ใส่ข้อมูลที่นี่

บทที่ 1
บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอยู่ในชุมชนสังคมมีความแตกต่างและหลากหลาย ทั้งในด้านของความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ ทำให้มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและจะทำให้เกิดการพัฒนาในขณะเดียวกันก็เกิดปัญหาระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ตอบสนองต่อความต้องการเพื่อบรรลุประโยชน์และความสำเร็จที่เป็นจุดหมาย ต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจระหว่างกันเป็นสิ่งสำคัญ สื่อกลางที่สำคัญในการช่วยประสานคนในชุมชนให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจ คือ “ผู้นำชุมชน” ซึ่งเป็นบุคคลที่มาช่วยประสานกำลังแรงใจและสมองในการทำงานร่วมกันให้เป็นไปในทางที่ดี งานด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นผู้นำชุมชนถือได้ว่าเป็นบุคคลที่สำคัญมีความรู้ความสามารถที่จะระดมทรัพยากรในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในกิจกรรมการพัฒนาเพื่อให้งานพัฒนานั้นไปสู่จุดหมาย สามารถจะนำพาท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาที่มีความเหมาะสม และผู้นำชุมชนต้องอาศัยคุณลักษณะเฉพาะตัวโดยมีองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ ความรู้ ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชนมีคุณธรรม เช่น ความโอบอ้อมอารี เป็นที่ยอมรับในชุมชน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความสามารถประสานงานเจรจาต่อรองเรื่องต่างๆ ได้ดีฐานะค่อนข้างมั่นคงและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

กระแสโลกาภิวัตน์ ระบบการสื่อสาร และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีช่วยส่งผ่านประสบการณ์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมวัตถุนิยม จากสากลมาผนวกรวมเข้ากับท้องถิ่น ก่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม และระบบคุณค่าต่างๆ ในสังคมไทย ลักษณะของโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดความฉาบฉวยชั่วครู่ ชั่วคราว ทั้งในแง่ของรสนิยมการบริโภคและใช้ชีวิต อีกทั้งยังทำให้บางสิ่งบางอย่างเลือนหายไปจากจิตสำนึกของบุคคล อาทิ ความรู้สึกสงบความต่อเนื่องมั่นคง ความผูกพันที่ลึกซึ้งกับผู้อื่น รวมถึงความผูกพันกับเวลาและสถานที่ และผลของมันก็คือ การเปลี่ยนแปลงวิธีคิด เปลี่ยนวิธีการมองความจริง เปลี่ยนแบบแผนในการใช้ชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล รวมทั้งขนบจารีต ประเพณีต่างๆ ที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมา (สุริยา สมุทคุปต์ และ พัฒนากิติอาษา, 2542) จนทำให้เกิดภาวะ “การสูญเสียลักษณะทางเผ่าพันธุ์ (Detribalization) หรือ การสูญเสียอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์”

การสูญเสียดังกล่าว อาจเกิดขึ้นได้จากสองสาเหตุหลัก คือ เป็นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นกลุ่มชนต่างชาติพันธุ์ เพื่อต้องการที่จะผสมกลมกลืนและปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นใหม่ ได้มีการยอมรับขนบธรรมเนียมประเพณีของชนกลุ่มอื่น หรืออาจร่วมมือกับชนกลุ่มอื่นคิดค้นขนบธรรมเนียมประเพณีขึ้นมาใหม่ อีกสาเหตุหนึ่งซึ่งเกิดจากการครอบงำโดยรัฐชาติเพราะวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในฐานะวัฒนธรรมย่อย เพื่อสะดวกต่อการปกครอง จึงมีการผนวกวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีหลากหลายนั้น เข้ามาเป็นหนึ่งเดียวกับวัฒนธรรมแห่งชาติโดยจะอยู่บนพื้นฐานของความพึงพอใจของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยหรือไม่ก็ตาม ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ภายใต้การถั่งโถมแห่งพายุโลกาภิวัตน์ ชุมชนจินตนาการรูปแบบใหม่ที่วางอยู่บนพื้นฐานของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เชื้อชาติ และความเป็นท้องถิ่นเริ่มเข้ามามีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น (ยศ สันตสมบัติ, 2543) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีให้เห็นทั่วไป

การก่อร่างสร้างตัวของชุมชนจินตนาการบนพื้นฐานของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันนี้กำลังเกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก แต่อาจมีรูปแบบและเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ บางกลุ่มมีเป้าหมายทางการเมือง รูปแบบการต่อสู้มักจะออกมาในลักษณะที่ใช้ความรุนแรง ในขณะเดียวกันก็มีกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มรวมตัวกันเพียงเพื่อต้องการแสดงตัวตนหรือสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเท่านั้น การรวมตัวกันในลักษณะนี้ไม่ได้สร้างปัญหาให้กับรัฐชาติแต่อย่างใด ดังกรณีของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทดำในประเทศไทย เป็นต้น ในทางมานุษยวิทยาเรียกกระบวนการนี้ว่า การรื้อฟื้นลักษณะทางเผ่าพันธุ์ (Retribalization) หรือ การสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ นั่นคือ เป็นการปรับหรือจัดองค์กรทางวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่ม โดยอาศัยสัญลักษณ์ที่มีอยู่เดิมเป็นพื้นฐาน ซึ่งมักจะปรากฏอยู่ในรูปของบรรทัดฐาน (Norms) หรือ อุดมการณ์ (deologies) ที่กลุ่มชาติพันธุ์มักจะนำมาใช้ เพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างกลุ่มหรือสร้างพรมแดนทางชาติพันธุ์ให้เด่นชัดขึ้น ลักษณะของการรื้อฟื้นหรือปรับองค์กรทางวัฒนธรรมโดยยังคง แม่แบบเดิมของวัฒนธรรม เอาไว้ เรียกว่าการผลิตใหม่ หรือ การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Cultural reproduction) อันเป็นลักษณะพลวัตอย่างหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมที่มีให้เห็นทั่วไป

กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองจุไท ดังกล่าวไว้ในพงศาวดารเมืองไลว่า “เมืองที่พวกผู้ไทดำอยู่นั้น คือ เมืองแถงหนึ่ง เมืองควายหนึ่ง เมืองตุงหนึ่ง เมืองม่วยหนึ่ง เมืองลาหนึ่งเมืองโมะหนึ่ง เมืองหวัดหนึ่ง เมืองซางหนึ่ง รวมเป็น 8 เมือง เมืองผู้ไทขาว 4

เมือง ผู้ไทดำ 8 เมืองเป็น 12 เมือง จึงเรียกว่า เมืองสิบสองผู้ไท แต่บัดนี้เรียกสิบสองจุไท” (ยุกติ มุกดาวิจิตร, 2557) ชาวไทดำ ที่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นกลุ่มชาวไทกลุ่มหนึ่ง ที่เคยตั้งรกรากอยู่ในเมืองไทดำ บริเวณลุ่มแม่น้ำดำและแม่น้ำแดง ในเขตเวียดนามเหนือ เมื่อปี พ.ศ. 2425 สมัยสงครามฮ่อ และหลังจากสงครามยุติลง ไทดำส่วนหนึ่งจึงได้อพยพผ่านเข้ามาสู่ประเทศไทย กลุ่มหนึ่งที่เรารู้จักกันดีก็คือ “ไทดำ” หรือ “ลาวโซ่ง” ที่อยู่ในเขตจังหวัดเพชรบุรี ส่วนหนึ่งจะอาศัยอยู่ทางภาคกลาง ส่วนกลุ่มสุดท้ายก็อาศัยอยู่ที่บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย นอกจากนี้ ไทดำ ที่อพยพเข้ามายัง บ้านนาป่าหนาด แห่งนี้ส่วนใหญ่ยังเป็นไทดำชนชั้นราชวงศ์แทบทั้งสิ้นอีกด้วย (สุรดิษ ภาคสุชล, 2553)

จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในบ้านนาป่าหนาดทราบว่า ชาวไทดำกลุ่มนี้พากันอพยพมาจากเมืองแถงในดินแดนสิบสองจุไท เมื่อราวปี พ.ศ. 2423 ก่อนไปอาศัยอยู่แถบเมืองเชียงขวาง เมืองไลและเมืองลอ ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แล้วจึงอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ไทยในที่มีการปราบฮ่อ ราวรัชกาลที่ 5 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2448 โดยเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนี้ซึ่งเป็นป่าไม้ ที่อุดมสมบูรณ์ ตอนแรกเรียกว่า บ้านนาป่าติ้ว ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “บ้านนาป่าหนาด” ด้วยเพราะเต็มไปด้วยต้นหนาดมากมาย ชาวไทดำมีวิถีความเป็นอยู่เรียบง่าย บูชาผีสางเทวดาตามความเชื่อหลักมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ การดำรงชีวิตประจำวันยังคงผูกพันกับประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อดั้งเดิมอยู่เป็นอันมาก ลักษณะทางสังคมของไทดำยังคงรักษาขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี และพิธีกรรม ไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในความเป็นปึกแผ่นและการดำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ (สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน 2568)

จากการที่เราอยู่ในชุมชนที่มีความหลากหลาย ความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในนั้นก็คือกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ในยุคของโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ กำลังเผชิญกับแรงกดดันจากการผสมกลมกลืนเข้ากับกระแสสังคมหลัก ซึ่งอาจนำไปสู่การเลือนหายของเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในระยะยาว

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกประเด็น “บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย” ซึ่งอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นพื้นที่ที่มีประชากรไทยดำอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

คนรุ่นใหม่เติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่มีสื่อกระแสหลักเป็นตัวกำหนดค่านิยม ทำให้พวกเขาอาจมองว่าอัตลักษณ์ไทดำเป็นสิ่งล้าสมัย หรือไม่จำเป็นต้องรักษาไว้ ผู้วิจัยจึงอยากให้การธำรงอัตลักษณ์ไม่ควรเป็นเพียงหน้าที่ของคนรุ่นเก่าเท่านั้น แต่ต้องเป็นกระบวนการที่รวมเอาคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมโดยการทำให้วัฒนธรรมไทยดำเป็นสิ่งที่สามารถอยู่ร่วมกับโลกสมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืน ผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญในการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำแบบทางการ หรือผู้นำทางจิตวิญญาณ โดยเป็นตัวกลางในการสื่อสาร สืบทอด และปกป้องวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองที่อาจส่งผลต่อความเป็นอยู่และความมั่นคงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ให้คงอยู่ต่อไป

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

2. เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

1.3. ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาทำการศึกษาในประเด็นดังนี้ บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ การธำรงอัตลักษณ์ ในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย บริบทของชุมชน ประเด็นที่จะศึกษาได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น ทำเลที่ตั้ง ลักษณะพื้นที่ ขอบเขตพื้นที่สภาพทางภูมิประเทศและภูมิอากาศ เป็นต้น สภาพทั่วไปของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชน ข้อมูลทั่วไปของชาว ไทดำ เช่น ประวัติความเป็นมาในการอพยพ รวมทั้งประวัติศาสตร์ตำนานเรื่องเล่าต่างๆ ของหมู่บ้าน กิจกรรมและวิถีชีวิตของชาวบ้าน ภาษา การแต่งกาย อาชีพ ที่อยู่อาศัยตลอดจนประเพณี และพิธีกรรม

1.3.2. ขอบเขตด้านประชากร ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนทางศาสนา ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนสถานศึกษา ตัวแทนศูนย์วัฒนธรรม ชาวบ้านไทดำ ในตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 20 คน

1.3.3. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษาคือหมู่บ้านนาป่าหนาด หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 12 ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้วิจัยมีเหตุผลในการเลือกพื้นที่ ในการทำวิจัย ครั้งนี้คือเป็นหมู่บ้านที่มีชาวไทดำอาศัยอยู่ หลายร้อยครัวเรือน เป็นกลุ่มแรกๆ ที่ได้มีการอพยพมาจากประเทศลาว ยังคงมีระบบผู้นำ ผู้อาวุโส ชาวไทดำที่ ที่ยังดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในด้านต่างๆ ไว้ให้เห็นได้อย่างชัดเจน

1.4. ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิดทฤษฎีบทบาททางการเมือง แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำชุมชน แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการธำรงอัตลักษณ์ แนวคิดทฤษฎีกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

1.5. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา

1.5.1 บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งให้ทำหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่น และปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบอำนาจที่กำหนดตามพระราชบัญญัติ (พรบ.) ปกครองท้องถิ่นของไทย ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว กำนันตำบลเขาแก้ว ผู้ใหญ่บ้านนาป่าหนาด หมู่ 4 ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้นำเหล่านี้มีหน้าที่ตามกฎหมายในการบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมความเป็นอยู่และความปลอดภัยของประชาชนในตำบลเขาแก้ว

1.5.2 ผู้นำชุมชนไทดำ หมายถึง ผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในชุมชนหรือกลุ่มทางสังคมด้านจิตใจและศาสนา ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการให้คำปรึกษา คำสอน และการปฏิบัติทางศาสนา เช่น การทำพิธีกรรม การปัดเป่าสิ่งไม่ดีการขอพร หรือการรักษาด้วยวิธีการเชิงจิตวิญญาณ บุคคลเหล่านี้ได้รับความเคารพจากสมาชิกในชุมชน เพราะเป็นผู้สืบทอดและปกป้องศรัทธาและประเพณีทางศาสนาในท้องถิ่น ในชุมชนไทดำก็มีผู้นำทางจิตวิญญาณ เช่น หมอเสน ที่ดูแลสุขภาพและจิตใจคนในชุมชน

1.5.3 อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะหรือคุณสมบัติเฉพาะ ที่บ่งบอกและสำแดงความเป็นตัวตนของชาวไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งไม่เหมือนกับกลุ่มชนอื่นๆ อัตลักษณ์ของบุคคลหรือของวัฒนธรรม อาจไม่ใช่ลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่อาจมีมากกว่าหนึ่งลักษณะก็ได้ที่ประมวลกันแล้วก่อให้เกิดความเป็นตัวตนของชาวไทดำขึ้นมา และเงื่อนไขจำเป็นของการทำให้ “ตัวตน” ปรากฏเป็นจริงขึ้นมาก็คือความเป็นอื่นและโลกภายนอก

1.5.4 กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดที่อาศัยอยู่ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

1.5.5 การธำรงอัตลักษณ์ หมายถึง การรักษาและสืบทอดลักษณะเฉพาะของกลุ่มบุคคล หรือชุมชน ไม่ให้สูญหายหรือถูกกลืนกลายไปกับวัฒนธรรมอื่นๆ ได้แก่ ด้านประเพณีการแต่งงานและวัฒนธรรมการแต่งกาย ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

1.6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

2. ได้ทราบถึงบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

3. ได้ทราบถึงแนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

มหามกุฏราชวิทยาลัย

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง

2.2 แนวคิดผู้นำตามราโชวาทชาดก

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำชุมชน

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการธำรงอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ

2.5 สภาพพื้นที่วิจัย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง

บทบาททางการเมือง (Political Role) เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและหน้าที่ของบุคคล กลุ่ม หรือสถาบันทางการเมืองในสังคม แนวคิดนี้ช่วยอธิบายว่าใครมีบทบาทในการกำหนดทิศทางทางการเมือง ทำหน้าที่อะไร และปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อบทบาทเหล่านั้น

2.1.1 ความหมายของบทบาท

“บทบาท” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Role” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525, หน้า 49) ให้ความหมายว่า “การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้” และได้มีผู้ให้ความหมายในแนวคิดของนักจิตวิทยา นักการศึกษา และนักสังคมวิทยาได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับบทบาทไว้หลายความหมายหลายทัศนะ ดังนี้

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516, หน้า 29-30) ได้อธิบายความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทโดยทั่วไปจะพิจารณาได้สองนัย คือ นัยแรกพิจารณาโครงสร้างสังคมที่มีชื่อเสียงแตกต่างกันไปซึ่งแสดงคุณลักษณะและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น และอีกนัยหนึ่งพิจารณาในด้านการแสดงบทบาทหรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บทบาท หมายถึง ผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปฏิสัมพันธ์นั้น บทบาทตามนัยแรกเป็นการจำแนกชนิดของบุคคลที่อยู่ในสังคมซึ่งถูกจำแนกโดยคุณสมบัติและพฤติกรรมของ

เขาที่อยู่ที่มีปทัสถาน ตามนัยหลังบทบาทเป็นวิธีการแสดงพฤติกรรมของบุคคลว่าจะปฏิบัติอย่างไรหรือคาดหวังว่าบุคคลอื่นจะปฏิบัติตนอย่างไร บทบาทของบุคคลในสังคมย่อมขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ และคุณสมบัติส่วนตัวของเขา บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันออกไปตามลักษณะสถานภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มูลเหตุจูงใจการอบรม ความพอใจ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) บทบาทมีประจำอยู่ทุกสถานภาพของบุคคล

2) วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมเป็นสิ่งจำเป็นในการกำหนดบทบาท

3) การที่บุคคลจะทราบได้ต้องทราบสังคมประกิต (Socialization)

4) บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้น ไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนบทบาทที่คาดหวังหรือที่ควรจะเป็นเพราะบทบาทที่เป็นจริงนั้น เป็นผลแห่งปฏิกิริยาแห่งบุคลิกภาพของบุคคลที่ครองสถานภาพของบุคคลที่มีมาร่วมในพฤติกรรม และสิ่งกระตุ้นต่างๆ ที่มีในเวลาและสถานที่ซึ่งมีการแสดงบทบาทนั้น

พัทยา สายหู (2516, หน้า 68) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับบทบาทว่า ตัวบทบาทคือขอบเขตอำนาจหน้าที่และสิทธิในการกระทำของแต่ละงานที่เรามีต่อบุคคลอื่น สถานภาพคือฐานะตำแหน่งที่บุคคลได้จากการปฏิบัติตามบทบาทนั้น เมื่อเทียบกับฐานะตำแหน่งของผู้อื่นตามบทบาทอื่น

ภิญโญ สาธร (2519, หน้า 304) ให้ความหมายบทบาทว่า สิ่งที่บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่งๆ โดยถูกผู้อื่นคาดหวังให้กระทำที่เรียกว่า “บทบาทหน้าที่” ซึ่งกำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งซึ่งบุคคลผู้นั้นครองอยู่ หรือหมายถึง หน้าที่หรือเงื่อนไขที่ต้องการทำ

อมรา พงศาพิชญ์ (2521, หน้า 91-92) ให้ความหมายว่า บทบาทคือ สิทธิหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตัว เช่น บทบาทของพ่อคือทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดี และบทบาทของลูกก็คือเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ และทำตนเป็นคนดี

สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา (2523, หน้า 13) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทหมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมหรือการกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับอำนาจหน้าที่และสิทธิซึ่งผูกพันอยู่กับสถานภาพหรือฐานะตำแหน่งทางสังคม โดยสังคมจะกำหนดหรือคาดหวังบทบาท

ของบุคคลในแต่ละสถานภาพ หรือฐานะตำแหน่งไว้เพื่อให้ผู้ดำรงอยู่ในสถานภาพหรือตำแหน่งนั้นๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

อุทัย หิรัญโต (2526, หน้า 199) ให้ความหมาย บทบาทคือ หน้าที่ (Function) หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหมาย (Expected Behavior) ของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือในสังคมหนึ่งๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าว โดยปกติเป็นสิ่งที่กลุ่มหรือสังคมหรือวัฒนธรรมบางกลุ่มหรือสังคมนั้นกำหนดขึ้น ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่ง ที่พึงมีต่อบุคคลอื่นในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2529, หน้า 18) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่ดำรงตำแหน่งตามนัยแห่งสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งนั้น

ทิพวรรณ เคาวางกูร (253, หน้า 15) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคล และบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ และพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน คือ ผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั่นเองและทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า “บทบาท” หมายถึงพฤติกรรม หน้าที่ หรือความคาดหวังที่สังคมกำหนดให้กับบุคคลหรือกลุ่มในสถานการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน โดยบทบาททางการเมืองมีความสำคัญในการกำหนดทิศทางและการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะในบริบทของผู้นำชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

2.1.2 บทบาททางการเมือง

การศึกษาบทบาททางการเมืองได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในหมู่นักวิชาการการเมืองเปรียบเทียบของยุโรปและสหรัฐอเมริการะหว่างทศวรรษที่ 1960-1970 เพื่อใช้เป็นแนวคิดสำคัญในการศึกษาเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของชนชั้นผู้มีอำนาจกับชนชั้นผู้ไร้อำนาจในประเทศต่างๆ การศึกษาบทบาททางการเมืองนี้ สามารถนำไปสู่การคาดการณ์แนวโน้มของระบบทางการเมืองทั่วโลกว่าจะเป็นระบอบประชาธิปไตยหรือระบอบเผด็จการ นักคิดทางการเมืองคนสำคัญในแนวคิดมีหลายนักวิชาการ

Lester W. Milbrath และ M.L.Goel (1977, pp. 12-16) มีความเห็นว่าบทบาททางการเมืองเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบทางการเมืองอย่างหลากหลาย เป็นต้นว่า การเลือกตั้ง

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การช่วยเหลือชุมชน การติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ การเป็นผู้ประท้วง การเป็นผู้สื่อข่าวทางการเมือง กิจกรรมที่มีรูปแบบทางการเมืองเหล่านี้ มีเป้าหมายต่อการตัดสินใจในนโยบายของรัฐบาลทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้บางครั้งก็ถูกต้องตามกฎหมายบางครั้งก็ผิดกฎหมาย มีทั้งที่ใช้ความรุนแรงและไม่ใช้กำลังรุนแรง

Samul P. Huntington และ Joan M. Nelson (1982, pp. 12-13) มีความเห็นว่า บทบาททางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมือง 5 รูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมการเลือกตั้ง (Electoral Activity) การวิ่งเต้น (Lobby) กิจกรรมขององค์การ (Organization Activity) การติดต่อเพื่อผลประโยชน์ (Counteracting) และการใช้กำลังรุนแรง (Violence) ส่วน Gabriel A. Almond และ G.Bingham Powell (1976, pp. 145-146) มีความเห็นว่าบทบาททางการเมืองเป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Conventional Forms) เป็นต้นว่า การออกเสียงเลือกตั้ง การสนทนาเรื่องการเมือง การวิ่งเต้น กับรูปแบบที่ไม่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติ(Unconventional Forms) เป็นต้นว่า การยื่นข้อเรียกร้อง การเดินขบวน การเข้าประจันหน้า การละเมิดกฎหมายของสังคม การใช้ความรุนแรง

C.W. Mueller และ J.C. McClosky (1990, pp. 113-117) มีความเห็นว่าบทบาททางการเมือง หมายถึง การที่บุคคลมีความสำนึกทางการเมือง ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ที่กระทำโดยความสมัครใจ ในอันที่จะเลือกผู้นำทางการเมืองและร่วมมีส่วนกำหนดนโยบายของประเทศ การกระทำนั้นอาจจะทำโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ได้

Hugo E. Reading (1977, p. 158 อ้างถึงในสมศักดิ์ มณีศรี, 2544, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของบทบาททางการเมืองว่า เป็นพฤติกรรมที่ประชาชนหรือสมาชิกของชุมชนคาดหวังว่าเป็นสิ่งที่ควรจะมีการแสดงออกของบุคคลผู้ซึ่งอยู่ในตำแหน่งทางสังคมทางการเมือง เช่น สมาชิกสภานิติบัญญัติ ผู้นำพรรคการเมือง ผู้ออกเสียงเลือกตั้ง นักปฏิวัติ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้น เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือตกลงให้มีการดำเนินการใดๆ และการปฏิบัติการให้เกิดผลตามการตัดสินใจหรือการตกลงให้มีการกระทำเช่นนั้น ตามอำนาจหน้าที่ ทั้งที่ระบุไว้ชัดเจนหรือไม่ชัดเจนเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการในการปฏิบัติงานเพื่อสังคมการเมือง

Robert A. Dahl (1963, p. 11 อ้างถึงในสมศักดิ์ มณีศรี, 2544, หน้า 16) ได้กล่าวถึงบทบาททางการเมืองว่า อาจเป็นการแสดงออกของตัวบุคคลผู้เป็นสมาชิกของระบบการเมือง หรือการปฏิบัติที่กระทำสืบเนื่องกันมาของผู้มีหน้าที่ผูกพันกับตำแหน่งในระบบบ

การเมือง ซึ่งประกอบขึ้นมาเป็นการปกครองของระบบนั้นๆ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่ออกฎหมาย โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลเป็นฝ่ายปฏิบัติการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อแสดงออกถึงการใช้อำนาจปกครอง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งให้ทำหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่น และปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว กำนันตำบลเขาแก้ว ผู้ใหญ่บ้านนาป่าหนาด หมู่ 4 ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้นำเหล่านี้มีหน้าที่ตามกฎหมายในการบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมความเป็นอยู่และความปลอดภัยของประชาชนในตำบลเขาแก้ว

2.2. แนวคิดผู้นำตามราโชวาทชาดก

คำว่า ชาดก เป็นเรื่องราวของพระพุทธเจ้าที่มีมาในพระชาติก่อนๆ ตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา ส่วนคำว่าพระโพธิสัตว์ ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ.๒๕๕๔ อธิบายไว้ว่า ท่านผู้ที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ผู้นำในชาดกคือตัวพระโพธิสัตว์ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในเรื่องราวตามคัมภีร์ชาดก เป็นอดีตชาติของพระพุทธเจ้า ปรากฏมีสภาวธรรมที่หลากหลาย มีการอบรมธรรมให้ผู้อื่น มีวิธีคิดการดำเนินชีวิต ทัศนคติในการกระทำให้เป็นไปในทิศทางที่ทำให้เจริญรุ่งเรืองทั้งทางโลกและทางธรรม ในชาดกพระโพธิสัตว์เสวยชาติอยู่ในฐานะต่างๆ เป็นเทวดา มนุษย์ สัตว์ หรือๆ เป็นผู้นำทางคุณธรรม ประพฤติ สั่งสมบารมีเป็นคุณสมบัติของบุคคลดี สื่อให้เห็นการเป็นผู้นำคนอื่นให้พ้นภัย เป็นผู้นำทางความคิด เปลี่ยนแปลงวิธีคิดไปในทางที่ถูก ตามครรลองคลองธรรมที่ดีงาม มีความสามารถในการนำพาให้อยู่ในศีลธรรม อบรมสั่งสอนผู้อื่นให้เป็นคนดีและเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่น มีความสามารถนำพาผู้อื่นให้รอดพ้นภัย ทำงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ปกครองหมู่คณะให้เกิดความสงบร่มเย็น มีความสุข ความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรมผู้นำที่ดีจะต้องมีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ยึดหลักธรรมเป็นแนวปฏิบัติ

ผู้นำการปกครองในชาดกเป็นบทบาทพระโพธิสัตว์ที่กำเนิดมาในแต่ละชาติ มีบทบาทความเป็นผู้นำในหลากหลายรูปแบบ เช่น เป็นพระราชา อำมาตย์พราหมณ์ อาจารย์ทิศาปาโมกข์บัณฑิต นายช่าง คนยากจน ชาวนา นักเลง สัตว์ต่างๆ เป็นต้น ไม่ว่าพระโพธิสัตว์จะเสวยชาติเป็นอะไรก็ตาม ท่านจะมีภาวะความเป็นผู้นำมีคุณธรรมในตนเองให้เห็นเด่นชัด

ความเป็นผู้นำของท่านจะแสดงออกมาทางการปกครอง การทำงาน การสั่งสอนอบรม การพูด การใช้ชีวิต มีตัวอย่างดังที่ปรากฏตอนหนึ่งในตักกลขาดกว่า

สมัยหนึ่งพระโพธิสัตว์เกิดเป็นบุตรของนายสวิฏฐกะ ได้รับการการเสี้ยมสอนจากภรรยาออกอุบายให้นำแม่ตนไปฆ่า เมื่อพระโพธิสัตว์ได้ยินอุบายจึงได้แสดงธรรมให้ฟัง จนเกิดความละอายใจภรรยาจึงมาขอขมาและตนก็ปฏิบัติกับแม่ตนอย่างดี

การกระทำของผู้นำดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางกาย วาจา และใจ ซึ่งตัวของผู้นำก็เป็นตัวอย่างผู้ที่มีศีลธรรม ผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่องราว อบรมธรรมให้ผู้อื่นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด วิธีการดำเนินชีวิต ทัศนคติในการกระทำให้เป็นไปในทิศทางที่ดี สามารถพัฒนาจิตใจของตนให้สูงขึ้นทั้งทางโลกและทางธรรมการกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี นับเป็นการสอนที่ยิ่งใหญ่ เพื่อให้ผู้ที่อยู่ด้วยหรือผู้ที่อยู่ใต้ปกครองมีการเรียนรู้และประพฤติตาม

จะเห็นได้ว่า ผู้นำในชาดกคือผู้นำที่มีคุณธรรม เป็นผู้นำที่ดีมีความซื่อสัตย์ เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน เพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรม เป็นบทบาทของพระโพธิสัตว์ที่เสวยชาติในฐานะต่างๆ เป็นผู้นำที่มีความดีมาแต่กำเนิดที่ได้สั่งสมบารมีมา มีบทบาทและคุณสมบติที่หลากหลาย เป็นคุณสมบัติลีลาของบุคคลผู้มีคุณธรรม มีความโดดเด่นทางด้านความคิดและคุณธรรม สามารถนำพาตนเองให้อยู่ในศีลธรรม จนเป็นแบบอย่างและอบรมสั่งสอนให้ผู้อื่นเป็นคนดี มีความสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้า ยึดเป็นหลักธรรมในการประพฤติปฏิบัติ สามารถยกระดับจิตใจของผู้ใต้ปกครองให้สูงขึ้นตาม (สุขพัฒน์ อนนท์จารย์, 2558, หน้า 179 - 180)

2.2.1 ประเภทของผู้นำการปกครองในชาดก

ในคัมภีร์ชาดกผู้นำไม่ใช่เป็นเพียงผู้นำทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์กลางแกนหลักทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในทางรัฐศาสตร์ถือว่าพระราชามีความสำคัญในฐานะเป็นประมุขของรัฐ แม้ปัจจุบันจะมีประมุขแบบใหม่เป็นประธานาธิบดี รัฐจะเสื่อมหรือเจริญอยู่คุณธรรมความรู้ความสามารถ จะนำพาประเทศชาติไปสู่ความผาสุกความเจริญได้ ผู้นำการปกครองมักพัฒนาตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของแต่ละที่ ประเภทผู้นำในชาดกจึงปรากฏหลายประเภทด้วยกัน ดังนี้

2.2.1.1 ผู้นำแบบพ่อพระ

เป็นศูนย์กลางความรักและความศรัทธา มีตัวอย่างดังที่ปรากฏตอนหนึ่งในชาดก เรื่อง มหาลีลวชาดก “พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพระเจ้ามหาลีลวมหาราชทรงปกครองบ้านเมือง

ด้วยทศพิธราชธรรม มีการถือศีลให้ทาน ปกครองประชาชนด้วยความรักความเมตตา พระองค์ทรงรักประชาชนถือประชาชนเป็นใหญ่...”

จะเห็นได้ว่า ผู้นำที่เป็นที่รักของประชาชนจะดูแลความปลอดภัยประชาชน ไม่ขูดรีดภาษี ไม่เอารัดเอาเปรียบ การกระทำเช่นนี้จึงจะเป็นที่รักเป็นที่ศรัทธาในตัวผู้นำ

2.2.1.2 ผู้นำแบบอัตตาธิปไตยหรือแบบเผด็จการ

มีตัวอย่างดังที่ปรากฏตอนหนึ่งในชาดก เรื่อง มหาปิงคลชาดก “มีพระราชาพระนามว่า มหาปิงคละ เสวยราชสมบัติอยู่ในกรุงพาราณสี ไม่มีคุณธรรมนำการปกครอง มีพฤติกรรมไม่เรียบร้อยชอบทำบาปกรรม มักมีอคติมีฉันทาคติ เป็นต้น มักรีดนาทาเร้นมหาชนด้วยอาชญา จัดเก็บภาษีอากรริบเงินทอง มีความหยาบช้าหุนหันไม่มีความเอ็นดูในผู้อื่นเลย ไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของอมาตพราหมณ์และประชาชน ใช้อำนาจในทางมิชอบมักทำตามใจตน ยึดถือความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่

สมัยนั้นพระโพธิสัตว์เกิดเป็นโอรส เมื่อพระเจ้าปิงคละ เสด็จสวรรคตแล้ว ชาวกรุงพาราณีทั้งหลายต่างพา กันดีใจ มีความร่าเริงยินดียิ้มแย้มแจ่มใสกันใหญ่แล้วพากันอภิเษกพระโพธิสัตว์ขึ้นครองราชย์ ผู้คนต่างพากันเห็นชอบ ร่าเริงยินดีว่าจะได้พระราชาผู้ตั้งอยู่ในธรรม พากการจัดงานเลี้ยงเฉลิมฉลองเที่ยวตีกลองแห่แหนกัน ปิดเมืองตกแต่งพระนครอย่างสวยงาม ทำปะรำ ตามประตูบ้านทุกประตู...”

จะเห็นได้ว่า ผู้นำการปกครองแบบมหาปิงคละ มีความใกล้เคียงกับการเป็นผู้นำแบบเผด็จการ ส่วนมากผู้นำในลักษณะดังกล่าวนี้ หากไม่มีคุณธรรมมักจะถูกต่อต้านจากประชาชน ผู้ปกครองแบบนี้เรียกว่า ทรราช

2.2.1.3 ผู้นำแบบประชาธิปไตย

มีตัวอย่างดังที่ปรากฏตอนหนึ่งในชาดก เรื่อง มหาปโลภนชาดก “พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพระโอรสของพระเจ้ากาสิกราช ทรงพระนามว่า อนิตถิคันธกุมาร พระกุมารไม่ยอมอยู่ในมือของสตรีเลย สตรีที่จะให้พระกุมารดื่มน้ำนมต้องแปลงเป็นบุรุษเพศ

พระราชาจึงเกิดความกลุ้มใจเป็นอย่างมาก มีรับสั่งให้หญิงผู้หนึ่งไปทำให้กุมารเกิดความรักใคร่ เพื่อที่จะได้บุตรสืบสกุล กุมารเห็นหญิงผู้นั้นจึงเกิดความรักใคร่เกิดติดใจกามราคะ จนหลงผิดคิดว่าตัวเองจะอยู่ในกามแต่เพียงผู้เดียว ได้ค่าบุรุษทั่วแคว้นของตน เนื่องจากเกรงว่าจะแย่งกามที่ตนเองชอบไป ชาวเมืองจึงกราบทูลกล่าวโทษพระโอรส ทรงประหารคนผู้ไร้ความคิด ขอได้โปรดให้จับพระราชโอรส พระราชาตรัสสั่งให้จับพระกุมารไว้

แล้วตรัสถามชาวเมืองว่าควรลงโทษกุมารอย่างไร ชาวเมืองกล่าวว่าควรเนรเทศพระกุมารพร้อมด้วยหญิงนั้นไปจากแว่นแคว้น พระเจ้ากาสิกราช จึงได้ทรงทำตามนั้น...”

จะเห็นได้ว่า พระราชาฟังคำร้องทุกข์ของราษฎรให้ขับไล่กุมารของตนที่หลงผิด ในการทำตามมติของชาวเมืองถือว่าเป็นการฟังเสียงส่วนมาก เคารพในการตัดสินใจของคนส่วนมาก ด้วยความเต็มใจเพื่อไม่ให้เกิดความวุ่นวานแก่บ้านเมือง

2.2.1.4 ผู้นำแบบปิตุราชา

มีตัวอย่างดังที่ปรากฏตอนหนึ่งในชาดก เรื่อง อาทิตตชาดก “พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพระเจ้าเภรุวมหาราช คลองราชสมบัติในเภรุวนครสีวิรัฐ ทรงบำเพ็ญทศพิธราชธรรม สงเคราะห์มหาชนด้วยสังคหวัตถุ 4 ทรงดำรงอยู่ในฐานะ เป็นมารดาบิดาของมหาชน ได้ให้ทานแก่คนกำพร้า วณิพก และยาจกทั้งหลาย

พระเจ้าเภรุวมหาราช สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน เสมือนเป็นหัวหน้าครอบครัว ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมในการปกครอง...

จะเห็นได้ว่า ผู้นำการปกครองที่รักประชาชน จะได้รับความเคารพและเป็นที่รักแก่ประชาชน ทำให้บ้านเมืองมีความสงบสุข ปราศจากการคุกคามจากโจรผู้ร้าย เนื่องมาจากประชาชนอยู่ดีกินดีไม่ขัดสน

2.2.1.5 ผู้นำที่ยึดระเบียบแบบแผนเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน

มีตัวอย่างดังที่ปรากฏตอนหนึ่งในชาดก เรื่อง สักขณชาดก “มีกวางสองพี่น้องชื่อว่า สักขณะและกาฬะ ได้รับมอบหมายจากพระยากวางผู้เป็นบิดาให้ปกครองฝูงกวาง จัดแบ่งบุรีบริวารให้ฝ่ายละ 500 ตัว แล้วแยกย้ายกันควบคุมบริวารออกไปหากิน ก่อนที่จะไปพัทยากวางได้ให้คำแนะนำอยู่สามข้อ คือเวลาฤดูฝนหญ้าเริ่มแตกใบ อย่าพากันกินด้วยความคึกคะนอง ถึงฤดูฝนสามารถสังเกตรอยเท้าได้ชัดให้ระวัง และฤดูฝนชาวนาเริ่มทำนากลัวสัตว์จะมาเหยียบย่ำจึงหาทางป้องกัน โดยการออกล่ามาเป็นอาหาร พญากวางตักเตือนว่า อย่าหากินในเวลากลางวัน ให้ขึ้นอยู่ที่เนินเขา อย่าอยู่ที่พื้นราบเนื่องจากจะได้รับอันตราย กวางกาฬะนั้นโง่เขลาและดื้อรั้นไม่เชื่อฟังพญากวาง จึงทำให้บริวารเสียชีวิตหมด ต่างจากกวางสักขณะที่มีความฉลาด ไม่ประมาทเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด จึงพาบริวารกลับมาครบทุกตัว...”

จะเห็นได้ว่า ผู้นำหมู่คณะนอกจากจะมีอำนาจแล้ว ยังต้องมีปัญญาและรู้จักสงเคราะห์บริวารด้วยความจริงใจ คำสั่งจากพญากวาง ก็เปรียบเหมือนศีลหรือกฎหมาย ระเบียบแบบแผนการปกครองหากผู้นำ ปฏิบัติตามก็จะนำความเจริญมาสู่ผู้ตาม

2.2.1.6 ผู้นำแบบจูงใจ

สมาชิกในกลุ่มได้ร่วมพิจารณาแสดงความคิดเห็นมีความสามัคคีมีตัวอย่างดังที่ปรากฏตอนหนึ่งในชาดก เรื่อง นันทิวิสาลชาดก “พระเจ้าคันธาระครองเมืองตักกศิลา แคว้นคันธาระ พระโพธิสัตว์เกิดเป็นโคนามว่า นันทิวิสาล เป็นคนมีรูปร่างสวยงามมีพละกำลังมาก มีพราหมณ์คนหนึ่งได้เลี้ยงและรักโคนั้นเหมือนลูกชาย โคนันคิดจะตอบแทนบุญคุณการเลี้ยงดูของพราหมณ์”

วันหนึ่ง ได้พูดกะพราหมณ์ว่า “ให้ไปท้าพนันกับโควินทกเศรษฐีว่าโคของเราสามารถลากเกวียนหนึ่งร้อยเล่ม ที่ผูก ติดกันให้เคลื่อนไหวได้และพนันเป็นจำนวนเงินหนึ่งพันกหาปณะ” (กหาปณะหนึ่งเท่ากับสี่บาทไทย)

พราหมณ์ได้ไปที่บ้านเศรษฐีและตกลงกันตามนั้น นัดเดิมพันกันในวันรุ่งขึ้น ในวันเดิมพันพราหมณ์ได้เทียมโคนันทิวิสาลเข้าเกวียนเล่มแรก เพื่อลากเกวียนหนึ่งร้อยเล่มผูกติดกันซึ่งบรรทุกทราย กรวด และหินเต็มลำ แล้วขึ้นไปนั่งบนเกวียนเงื้อปฏักขึ้นพร้อมกับตวาดว่า “ไอ้โค โกง โคโง่ เจ้าจงลากเกวียนไปเดี๋ยวนี้” ฝ่ายโคนันทิวิสาลเมื่อได้ยินพราหมณ์พูดเช่นนั้นก็คิดน้อยใจ จึงยืนนิ่งไม่เคลื่อนไหว โควินทกเศรษฐีจึงเรียกให้พราหมณ์นำเงินหนึ่งพันกหาปณะมาให้ฝ่ายพราหมณ์ผู้แพ้พนันปลดโคแล้วก็เข้าไปนอนเศร้าโศกเสียใจอยู่ในบ้าน ส่วนโคนันทิวิสาลเห็นพราหมณ์โศกเศร้าเสียใจเช่นนั้นจึงเข้าไปปลอบและกล่าวว่า

“ฉันอยู่ในเรือนของท่านตลอดมา เคยทำภาชนะอะไรแตกไหม เคยเหยียบใครๆ เคยถ่ายอุจจาระปัสสาวะในที่อันไม่ควรหรือไม่ เพราะเหตุใดท่านจึงเรียกเราว่าโคโกง โคโง่ ครั้งนี้เป็นความผิดของท่านเอง ไม่ใช่ความผิดของฉัน ขอให้ท่านไปเดิมพันกับโควินทกเศรษฐีใหม่ด้วยเงินสองพันกหาปณะ ขออย่างเดียวท่านอย่าเรียกฉันว่า โคโกง โคโง่ ท่านจะได้ทรัพย์ตามที่ปรารถนา ฉันจะไม่ทำให้ท่านเศร้าเสียใจ”

พราหมณ์ได้ทำตามที่โคนันทิวิสาลบอก ในวันเดิมพันพราหมณ์จึงพูดหวานว่า “นันทิวิสาลลูกรัก เจ้าจงลากเกวียนทั้งร้อยเล่มนี้ไปเถิด“ โคนันทิวิสาลได้ลากเกวียนร้อยเล่มที่ผูกติดกัน ด้วยการออกแรงลากเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ทำให้กูเกวียนเล่มสุดท้ายไปแทนที่อยู่ที่เกวียนเล่มแรกอยู่ ทำให้พราหมณ์ชนะพนัน...”

จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์แรกเป็นการไม่ใช่บทบาทผู้นำที่ดีส่วนเหตุการณ์ที่สองเป็นการใช้ความจงใจโดยใช้คำพูดในการโน้มน้าวให้กับผู้ใต้การปกครอง โดยการใช้คำพูดนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ผู้นำที่ดีควรกระทำ

ผู้นำที่ดีจะปกครองประชาชนอย่างพ่อปกครองลูก รักและมีความเมตตาต่อประชาชน ฟังเสียงและความคิดของคนอื่นเป็นหลัก เน้นความถูกต้องตามระเบียบแบบแผน ส่วนผู้นำที่ใช้อำนาจไปในทางที่ผิด ไม่ฟังเสียงของใคร เน้นตนเองเป็นใหญ่เมื่อปกครองอย่างไม่เป็นธรรม ความเดือดร้อนจะเกิด หากยึดหลักธรรมการปกครอง ก็จะไม่สร้างความเดือดร้อน เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ ความพินาศบ้านเมืองจะไม่มี (สุขพัฒน์ อนนท์จารย์, 2558, หน้า 180 - 183)

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า แนวคิดผู้นำตามราโชวาทชาดก คือการเน้นให้ผู้นำใช้อำนาจโดยยึดหลักธรรมะ ความยุติธรรม เมตตา การเสียสละ และการดำเนินชีวิตตามทศพิธราชธรรม ทั้งหมดนี้สะท้อนอุดมคติของการปกครองในพุทธปรัชญาที่เชื่อว่าผู้นำที่มีธรรมะเท่านั้นจึงจะนำพาสังคมให้เจริญและร่มเย็นได้

2.3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำชุมชน

ในบริบทของสังคมไทย ผู้นำชุมชนมีหลายประเภท เช่น ผู้นำตามธรรมชาติ (Natural Leader) ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนโดยไม่ได้มีตำแหน่งทางการ เช่น ผู้อาวุโสหรือปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำตามตำแหน่ง (Positional Leader) เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3.1 ความหมายของผู้นำ

คำว่า “ผู้นำ” ได้มีผู้ให้คำนิยามความหมายไว้มากมายตามทรรศนะของแต่ละคนซึ่งล้วนแต่มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน จึงได้นำเสนอดังนี้

กวี วงศ์พุฒ (2542, หน้า 14-15) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำไว้ 5 ประการ คือ 1) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่มเปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง 2) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้ แม้แต่เพียงชี้แนะนำให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกลู่นอกทางด้วย 3) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำกลุ่มได้ 4) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะบางอย่างคือสามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด 5) ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถนำกลุ่มไปในทางที่ต้องการเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมการเป็นผู้นำ

เฉลา ประเสริฐสังข์ (2542, หน้า 59) แบ่งประเภทของผู้นำที่เป็นที่รู้จักและยอมรับกันทั่วโลกมีอยู่ 2 แบบ คือ 1) ผู้นำแบบใช้อำนาจ (Autocratic Style) หมายถึง ผู้นำที่ใช้อำนาจตามแบบอนุรักษ์นิยมหรือแบบที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเป็นประเพณี ผู้นำมีหน้าที่ตัดสินใจทุกอย่างด้วยตนเองแสดงตัวต่อผู้อยู่ใต้บังคับว่าตนเองเป็นผู้นำและคาดหวังที่จะให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามทุกอย่างตามที่ตนบอก ผู้นำประเภทนี้อาจรับฟังหรือไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาก็ได้ แต่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่เคยได้รับคำบอกว่าให้เขาแสดงความเห็นหรือให้ข้อมูลเพื่ออะไร 2) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Style) หมายถึง ผู้นำที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ

สมเกียรติ ยมจินดา (2551, หน้า 28-32) แบ่งประเภทของผู้นำโดยพิจารณาหลัก 3 ประการ คือ 1) ผู้นำซึ่งได้มาโดยอำนาจ 2) วิธีการที่ผู้นำใช้อำนาจ และ 3) บทบาทที่ผู้นำแสดง

เฉลา ประเสริฐสังข์ (2542, หน้า 2) กล่าวถึงทักษะของความเป็นผู้นำ ได้พิจารณาจากความชำนาญที่ผู้นำใช้ซึ่ง “ความชำนาญ” ในที่นี้หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ได้มาจากความรู้ของเขาและปฏิบัติออกมาเป็นการกระทำ โดยผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1) ทักษะทางอาชีพเฉพาะ (Technical Skills) หมายถึง ความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้นำในเชิงวิชาการเฉพาะหรือเทคโนโลยีเฉพาะสาขา เช่น เป็นนักบัญชี วิศวกร นักกฎหมาย แพทย์ หรืองานประเภทช่างฝีมือต่างๆ ซึ่งความชำนาญเฉพาะสาขานี้เป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติตามปกติของเขาในหน่วยงานนั้นๆ

2) ทักษะทางด้านความนึกคิด (Conceptual Skills) หมายถึง ความสามารถที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งหมด โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ทางปรัชญา ศาสนาวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ และสังคมศาสตร์อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง ทำให้ผู้บังคับบัญชามีความสามารถในการที่จะประสบความสำเร็จทั้งภายในและภายนอกองค์การ

3) ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Human Skills) หมายถึง ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับคนทั่วไปอย่างไรก็ตาม ผู้นำจะใช้ทักษะแต่ละชนิดเหล่านี้มากน้อยแค่ไหน ย่อมจะขึ้นอยู่กับระดับการบริหาร ตั้งแต่ระดับของหัวหน้างานจนกระทั่งถึงระดับของผู้บริหารสูงสุด ทักษะในการบริหารก็จัดเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานราบรื่นและถ้าทักษะดีแน่นอนบทบาทของผู้นำย่อมดีตามมาด้วย และการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้นำนั้น ผู้นำจะต้องนำมาใช้ประโยชน์ให้ดี ถูกทางและใช้ให้ถูกกาลเทศะด้วย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยที่ว่าจะเป็นการอยู่รวมกันก็ตาม หรือทำการร่วมกันก็ตาม ให้พากันไปด้วยดี สู่จุดหมายที่ดีงาม ที่ว่าพากันไป ก็ให้พากันไปด้วยดีนั้น หมายความว่าไปโดยสวัสดีหรือโดยสวัสดิภาพผ่านพ้นภัยอันตรายอย่างเรียบร้อยและเป็นสุข เป็นต้น แล้วก็บรรลุถึงจุดหมายที่ดีงามโดยถูกต้องตามธรรม” หมายความว่า เป็นความจริงความแท้ ความถูกต้อง และได้มาโดยธรรม

Gortner (1977, p. 238 อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2532, หน้า 238) ได้ระบุว่า ผู้นำ (leader) หมายถึง บุคคลที่สามารถแสดงอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่นในกลุ่มหรือองค์การกำหนดแนวทางเพื่อทำให้กลุ่มบรรลุ วัตถุประสงค์นั้นๆ ตลอดจนสร้างกฎเกณฑ์หรือกติกาให้กลุ่มปฏิบัติตามได้

Kreitner (1985 อ้างถึงใน วิเชียร วิทยอุดม, 2548, หน้า 13) ได้จัดประเภทและอธิบายลักษณะของผู้นำออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ (1) ผู้นำที่เป็นทางการ (Formal Leadership) หมายถึง ผู้นำซึ่งได้รับ การแต่งตั้ง หรือเลือกตั้งได้รับการประกาศให้รับรู้โดยทั่วไปกันอย่างเป็นทางการได้รับการมอบหมายอำนาจ หน้าที่เป็นทางการ สามารถที่จะใช้อำนาจที่ติดมาจากตำแหน่งทำให้สมาชิกของกลุ่มยอมรับได้ และสามารถที่จะโน้มน้าวชักจูงผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความเชื่อถือและมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานตามคำสั่ง (2) ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ (Informal Leadership) หมายถึง ตัวบุคคลที่ปฏิบัติการเป็นผู้นำของกลุ่ม โดยไม่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งอย่างเป็นทางการและเป็นผู้ซึ่งไม่มีอำนาจหน้าที่หรือมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาในองค์การ แต่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์นั้นและได้รับการยอมรับนับถือของบุคคลอื่นให้เป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลที่จะชักจูงให้คนอื่นๆ เชื่อถือ เชื่อฟังความคิดเห็นตลอดจนเต็มใจปฏิบัติตามความเห็นของตนได้ อันสืบเนื่องมาจากอำนาจหน้าที่หรืออิทธิพลในทางส่วนตัวบางประการ

2.3.2 บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ การปฏิบัติงานในองค์การหรือหน่วยงานต่างๆ นอกจากจะต้องแบ่งระดับการปฏิบัติงานแล้ว ยังจะต้องมีการแบ่งงานที่รับผิดชอบ ซึ่งมีหัวหน้างานหรือผู้ที่หน่วยงานมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบงานตามลักษณะหน้าที่ที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามบทบาทและหน้าที่ของผู้นำได้มีผู้จำแนกไว้หลายแบบ ซึ่งบางแบบก็มีความสอดคล้องกัน

สุเมธ เดียวอิศเรศ (2527, หน้า 70-73) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้นำไว้ 14 ประการ ดังนี้

1) ผู้นำในฐานะผู้บริหาร จะเป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มที่อยู่ในองค์การเพื่อให้งานดำเนินไปด้วยดี โดยจะเป็นผู้ที่ควบคุมนโยบายและกาหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม รับผิดชอบนโยบาย ให้เป็นไปด้วยดี

2) ผู้นำในฐานะผู้วางแผน จะเป็นผู้วางแผนปฏิบัติงาน เป็นผู้ตัดสินใจว่าบุคคลในกลุ่มของตนผู้ใดควรใช้วิธีการอย่างไร และใช้สิ่งใดมาประกอบเพื่อให้งานบรรลุตามความต้องการ มีหน้าที่ดูแลด้วยว่าแผนที่วางไว้มีการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่

3) ผู้นำในฐานะผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำมีสิทธิในการกำหนดวัตถุประสงค์หรือการกำหนดนโยบายของกลุ่มหรือหมู่คณะเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย

4) ผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ผู้นำจำเป็นต้องทำหน้าที่คล้ายกับผู้ชำนาญการในสาขาวิชาชีพ เพื่อช่วยแก้ปัญหาให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้และความชำนาญ

5) ผู้นำในฐานะเป็นตัวแทนของกลุ่มเพื่อติดต่อกับภายนอก สมาชิกภายในกลุ่มย่อยไม่สามารถที่จะทำการติดต่อกับบุคคลภายนอกได้ในขณะเดียวกันพร้อมๆ กัน ผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและความสามารถที่จะทำหน้าที่แทนกลุ่มได้

6) ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ผู้นำต้องคอยดูแลความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อการสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากร หากสมาชิกภายในกลุ่มไม่มีความเข้าใจแล้วอาจเกิดความแตกแยกขึ้นได้

7) ผู้นำในฐานะผู้ให้คุณและให้โทษ ผู้เกี่ยวข้องกับการเสนอให้คุณและโทษแก่ผู้อื่นจะกลายเป็นผู้มีอำนาจและเป็นผู้นำในที่สุด คุณและโทษดังกล่าวอาจเป็นการขึ้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน การมอบหมายงานให้มากหรือน้อย ให้งานที่ยากหรือง่ายได้ทั้งสิ้นซึ่งความเสียหายอาจจะเกิดขึ้น แก่หน่วยงานได้ ถ้าหากผู้นำมอบอำนาจประเภทนี้ให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมากจนเกินไป

8) ผู้นำในฐานะผู้ไกล่เกลี่ย ผู้นำที่เกิดขึ้นในภาวะที่มีการขัดแย้งภายในองค์การหรือหน่วยงาน ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหาย ผู้นำจึงเป็นผู้ที่คอยประสานความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยการไกล่เกลี่ยคู่กรณีให้มีความเข้าใจกัน

9) ผู้นำในฐานะที่เป็นบุคคลตัวอย่าง บุคคลที่มีความประพฤติดีหรือปฏิบัติงานดีจนได้รับการยกย่องเสมอว่าเป็นตัวอย่างอันดีของหน่วยงาน มักจะมีโอกาสกลายเป็นผู้นำของผู้อื่นได้โดยง่าย

10) ผู้นำในฐานะสัญลักษณ์ของกลุ่ม ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มมีความสำคัญต่อการดำรงหรือคงอยู่ของกลุ่ม แต่การที่คนหมู่มากมาอยู่รวมกันนั้นจะทำให้มีความสามัคคีกันอยู่ตลอดย่อมเป็นเรื่องลำบาก แต่จะมีบางคนที่ได้รับการยกย่องจากกลุ่มคนทั้งหลายภายในกลุ่มให้เป็นตัวแทนของกลุ่มโดยจะดีกับเขาเสมอไม่ว่าในโอกาสใดๆ ก็ตาม ขณะเดียวกันบุคคลผู้นี้ก็รักและยึดกลุ่มเป็นสรณะของเขาด้วย บุคคลผู้นี้จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม อำนาจของเขาที่มีจึงสูงสุดเหนือจิตใจของคนทุกคนภายในกลุ่ม

11) ผู้นำในฐานะตัวแทนรับผิดชอบ หน่วยงานบางแห่งจะมีผู้นำที่อาสาเข้ารับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำบางอย่างของบุคคลบางคนในกลุ่มหรืออาจจะรับผิดชอบต่อกิจการทั้งหมดที่คนในกลุ่มนั้นกระทำโดยเหตุดังกล่าวในบางโอกาสต่อมากลุ่มจึงมอบหมายให้มีอำนาจตัดสินใจกระทำการใดๆ แทนกลุ่มได้

12) ผู้นำในฐานะผู้มีอุดมคติ ผู้นำบางคนเป็นผู้กำหนดอุดมคติ สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่างๆ ให้เกิดขึ้นแก่บุคคลที่แวดล้อมเขา บางครั้งอาจเป็นผู้กำหนดคุณธรรมประจำใจและกำหนดขนบธรรมเนียมที่ใช้ปฏิบัติภายในกลุ่ม อุดมคติดังกล่าวในตอนแรกอาจเป็นคำพูดของเขาที่ใครๆ พากันนิยมและประพฤติปฏิบัติตาม ต่อมาทำให้กลายเป็นอุดมคติที่เป็นทางการของกลุ่มไป

13) ผู้นำในฐานะบิดาผู้มีแต่ความกรุณา ผู้นำชนิดนี้จะวางตนเป็นผู้อาวุโสของกลุ่มมีบุคลิกน่านับถือ เป็นบิดาของกลุ่ม จะว่ากล่าวตักเตือนใครก็ตามจะไม่มีใครถือโกรธ เพราะทุกคนทราบดีทั่วกันว่าเบื้องหลังการตักเตือนว่ากล่าวนั้น ล้วนแล้วแต่เต็มไปด้วยความรัก ความหวังดีอยู่ด้วยเสมอไป ผู้นำดังกล่าวจะเป็นที่พึ่งทางใจที่คอยช่วยเหลือแก่ทุกคนเมื่อมีความทุกข์

14) ผู้นำในฐานะผู้รับความผิดแทน ผู้นำชนิดนี้เป็นความหวังของกลุ่มเมื่อใดมีความเสียหายเกิดขึ้นผู้นำชนิดนี้จะถูกลงโทษหรือรับโทษนั้นๆ แทนกลุ่ม โดยทั่วๆ ไป คนเราต่างก็ไม่ต้องการรับผิดชอบเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น แต่พากันซัดทอดความผิดให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งการซัดทอดเช่นนี้ ทำให้ผู้ถูกซัดทอดกลายเป็นผู้นำขึ้นมา เพราะเมื่อเหตุการณ์ร้ายๆ นั้นผ่านพ้นไปผู้คนก็จะพากันเห็นใจที่เขาต้องรับเคราะห์กรรมแทนพวกตนแต่เพียงผู้เดียว

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2529, หน้า 95-96) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้นำ ดังนี้

1) ผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกัน ได้แก่ การอยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มมีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่ม ทาให้กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียว

2) ผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ ความรับผิดชอบในกระบวนการวิธีการทำงานด้วยความมั่นคงและเข้าใจได้ และเขาจะต้องทำให้กลุ่มทำงานนั้นให้บรรลุเป้าหมาย

3) ผู้อำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มจะต้องปฏิบัติงานในทางที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันและปฏิบัติการด้วยดีของสมาชิกในกลุ่มการติดต่อสื่อสารที่มีเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นในการช่วยให้หน้าที่นี้บรรลุเป้าหมาย

2.3.3 คุณลักษณะและคุณสมบัติที่ดีของผู้นำชุมชน ลักษณะของผู้นำที่ดี คือ ลักษณะผู้นำที่จะทำให้เกิดความเคารพ ความศรัทธาความเชื่อมั่นในหมู่คณะหรือในหมู่ประชาชนที่ได้มอบหมายให้เป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม (Initiative) ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น มีความรู้ (Knowledge) มีความรู้ความเข้าใจต่อกิจกรรม และมีความรู้ในการบริหารจัดการในงานที่กระทำร่วมกัน มีความเป็นธรรมหรือความยุติธรรม (Justice) มีความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ วางตนเป็นกลางไม่มีความเอนเอียงในทางที่จะก่อให้เกิดผลเสียหรือเป็นโทษต่อผู้ใดผู้หนึ่ง มีความอดทน (Endurance) มีความอดกลั้นต่อเหตุการณ์ มีจิตใจที่มั่นคงเข้มแข็งไม่โลเล มีความสงบเสงี่ยม (Humility) ไม่หยิ่งยโส ไม่จองหอง ไม่ก้าวร้าวต่อผู้อื่น ไม่แสดงอำนาจบีบบังคับผู้อื่นที่ต่ำกว่า (สนิท สุทนต์, 2544, หน้า 45)

กรมการพัฒนาชุมชน (2553, หน้า 27) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของผู้นำชุมชน และคุณสมบัติที่ดีของผู้นำชุมชน ดังนี้

ลักษณะที่ดีของผู้นำชุมชน

(1) บุคลิกภาพดี

(2) สุขภาพกายสุขภาพจิตดี

(3) ความทรงจำดี

(4) ทักษะในการสื่อสารดี

(5) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดี

(6) ระบบการจัดการดี

(7) มีภาวะผู้นำ

คุณสมบัติที่ดีของผู้นำชุมชน

(1) เป็นคนเอื้อเฟื้อ โอบอ้อมดารี

(2) เป็นคนดีมีศีลธรรม

(3) เป็นคนเสียสละ

(4) เป็นคนซื่อตรง ซื่อสัตย์

(5) เป็นคนอ่อนโยน อ่อนน้อมถ่อมตน

(6) เป็นคนมีความเพียรพยายาม โดดเดี่ยว

(7) เป็นคนไม่เกรี้ยวกราด ไม่ถืออำนาจบาตรใหญ่

(8) เป็นคนไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

(9) เป็นคนมีความอดทน อดกลั้น

(10) เป็นคนยึดถือความถูกต้องไม่ยึดถือความถูกใจ

วรินธร กาญจนระวีกุล (2541, หน้า 10) กล่าวว่า รูปแบบของความเป็นผู้นำแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ (1) ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับคนงาน (Employee Centered) ผู้นำแบบนี้ให้ความสนใจในปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชาและการสร้างกลุ่มงานที่มีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายการปฏิบัติงานที่สูง สามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจถึงเป้าหมายได้อย่างชัดเจนและการปล่อยให้ทุกคนมีเสรีภาพในการทำงาน (2) ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับงาน (Job Centered) เป็นแบบที่มีการควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด ใช้สิ่งจูงใจต่างๆ เพื่อกระตุ้นการผลิตและกำหนดอัตรารองผลผลิตด้วยการใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การศึกษาในเรื่องของเวลาที่ใช้ไปในการทำงาน ผู้นำในแต่ละสถานการณ์นั้นได้แบ่งแบบการบริหารออกเป็นสี่แบบคือ (1) แบบเผด็จการ (Exploitive Authoritative) (2) แบบเผด็จการอย่างมีศิลป์ (Benevolent Authoritative) (3) แบบปรึกษาหารือ (Consultative) และ (4) แบบมีส่วนร่วม (Participative)

Stogdill (1948) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำที่ช่วยให้กลุ่มสามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ได้ดังนี้คือ

(1) ความเฉลียวฉลาด (Intelligence)

(2) ความพร้อม (Alertness to the need of others)

(3) ความเข้าใจในงาน (Understanding of the task)

(4) ความริเริ่มและมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา (Initiative and persistance in dealingwith problems)

(5) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence)

(6) ความต้องการที่จะรับผิดชอบ (Desire to accept responsibility)

(7) ความเหนือกว่าและสามารถควบคุม (Occupy a position of dominance and control)

2.3.4 ผู้นำในทางพระพุทธศาสนา พระพรหมคุณาภรณ์ (2551) ให้ความหมายภาวะผู้นำเชิงพุทธ ว่าเป็นคุณสมบัติของผู้นำมีหลายด้านแยกไปตามสิ่งที่ผู้นำจะต้องเกี่ยวข้อง คือ ผู้นำจะต้องมีความสามารถ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม องค์ประกอบในความเป็นผู้นำ คือ 1. ตัวผู้นำ จะต้องมีคุณสมบัติภายในของตนเองเป็นจุดเริ่มและเป็นแกนกลางไว้ 2. ผู้ตาม โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับผู้ตาม หรือเราอาจจะไม่เรียกว่า “ผู้ตาม”ในพุทธศาสนาก็ไม่ได้นิยมใช้คำว่า ผู้ตาม เราอาจจะใช้คำว่า “ผู้ร่วมไปได้ด้วย” 3. จุดหมาย โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กันกับจุดหมาย เช่น จะต้องมีความชัดเจน เข้าใจถ่องแท้ และแน่วแน่ในจุดหมาย เป็นต้น 4. หลักการและวิธีการ โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับหลักการและวิธีการที่ จะทำให้สำเร็จผลบรรลุจุดหมาย 5. สิ่งที่จะทำโยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับสิ่งที่จะทำ 6. สถานการณ์โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งที่จะประสบซึ่งอยู่ภายนอกว่าทำอย่างไรจะผ่านไปได้ด้วยดีในท่ามกลางสังคม สิ่งแวดล้อม หรือสิ่งที่ประสบ เช่น ปัญหา เป็นต้น

พระเทพปริยัติเมธี (2553) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำเชิงพุทธว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธหมายถึง ผู้ที่มีความรอบรู้รอบคอบและต้องประกอบด้วยการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถความรับผิดชอบในการทำงาน และมีทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มองผู้ใต้บังคับบัญชาในแง่ดี มีความยุติธรรม มีความเสียสละ ไม่มีมานะทิฏฐิ ปราศจากอคติ ซึ่งคุณธรรมต่างๆ เหล่านี้จะต้องมีอยู่ในตัวของผู้ที่จะทำให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน ด้วยการบริหารตน การบริหารคนการบริหารงานในองค์กร

สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ (2559) ให้ความหมายภาวะผู้นำเชิงพุทธว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธ (Buddhist Leadership) คือ คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้นำที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในอันที่จะสามารถจูงใจ ผลักดัน รวมทั้งกระตุ้นให้บุคคลอื่นดำเนินการตามในสิ่งต่างๆ อย่างเต็มใจและมีส่วนร่วม โดยมี 19 เป้าหมาย อยู่ที่ ความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์การ โดยที่คุณสมบัติเฉพาะตัว

ของผู้นำดังกล่าวจะต้องตั้งมั่นอยู่บนหลักการพื้นฐานของพุทธศาสนา หากพิจารณาตามความหมายดังกล่าว เราจะเห็นว่า ผู้ที่จะมีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำเชิงพุทธ หรือที่เรียกว่าภาวะผู้นำเชิงพุทธ จะต้องเป็นผู้ที่ยึดมั่นหรือตั้งมั่นอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงามของพุทธศาสนา โดยหลักธรรมที่ผู้นำหรือผู้ปกครองนิยมถือปฏิบัติกันมานับแต่โบราณกาลเป็นต้นมา ได้แก่ ทศพิธราชธรรม 10 ประการ จักรวัตร 12 ประการ ราชสังคหะ 4 ประการ เป็นต้น

พระชลญาณมุนี (2561) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงพุทธว่า หมายถึง ผู้นำที่มีศิลปะจูงใจ และอำนวยการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติภารกิจตามที่พึงประสงค์ด้วยการเชื่อฟัง เชื่อมั่น เคารพนับถือและร่วมมืออย่างจงรักภักดี ผู้นำนอกจากจะมีความสามารถแล้วยังต้องมีความดี คือมีธรรมอีกด้วยตามแนวทางพระพุทธศาสนา ลักษณะของผู้นำที่ดีนั้น ต้องเป็นผู้นำที่มีธรรมในตนเอง คือเป็นผู้ที่มีธรรมเป็นเครื่องชี้นำในการปกครองและการบริหาร หลักธรรมต่างๆ ในทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกมีมากมาย หลักธรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะของภาวะผู้นำ ได้แก่ ปาปณิกธรรม 3, อคติ 4, พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, สัปปุริสธรรม 7 และทศพิธราชธรรม หลักธรรมเหล่านี้ เป็นหลักธรรมสำหรับภาวะผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2562) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงพุทธว่า หมายถึง กระบวนการอิทธิพลที่ผู้นำมีต่อบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดหมายหรือเป้าประสงค์ ที่ทุกคนเต็มใจและพึงพอใจร่วมกัน โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นแกนหลักในการนำ ผู้นำจะต้องยึดหลักธรรมสำคัญ เช่น หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับผู้ใหญ่ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหาร 4 ประการ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

อภิรมย์ สีดาคำ และคณะ (2564) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธ หมายถึง ผู้ที่มีคุณธรรมซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญ สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของคนในสังคม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในทางที่ดี ถูกต้องตามหลักคุณธรรม เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม รวมเอาใจของมวลชนหรือประสานร้อยรวมเอาคนจำนวนมากให้เห็นดีเห็นชอบแล้วดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ดีงาม เป็นผู้คิดริเริ่มหรือยืนยันสิ่งที่เกิดขึ้นหรือที่ผ่านมาแล้วว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม พร้อมทั้งมีความเป็นผู้เสียสละกล้าคิด กล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมก่อนบุคคลอื่นๆ

สรุปได้ว่า ผู้นำทางพระพุทธศาสนาใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาในการนำคน โดยยึดหลักคุณธรรม ความเมตตา และสติปัญญา เพื่อสร้างความสงบสุขและประโยชน์สูงสุดกับชุมชน

2.3.4 ผู้นำทางจิตวิญญาณ คือ ผู้นำพากิจกรรมหรือกระบวนการของพิธีกรรมและความเชื่อในชุมชนทั้งประเพณีพิธีกรรมประจำปี เช่น บุญบั้งไฟ บุญเข้าพรรษา และบุญข้าวจี่ เป็นต้น พิธีกรรมส่วนบุคคล เช่น พิธีการบำหรือบนบาน พิธีขอขมา และพิธีเสียเคราะห์ เป็นต้น และพิธีกรรมส่วนรวม เช่น ประเพณีทอดผ้าป่า และ พิธีทอดกฐิน เป็นต้น สอดคล้องกับโฆสิต แพงสร้อย (2561, หน้า 324) ผู้นำชุมชนและผู้นำทางจิตวิญญาณ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เฒ่าจ้ำ หมอสูตรขวัญ มัคทายก พระสงฆ์และเจ้าอาวาส เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมและพิธีกรรมร่วมกับประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงไว้ซึ่งความเชื่อประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ในชุมชน

ความเชื่อเรื่องผีเป็นความเชื่อดั้งเดิมของชาวอีสานซึ่งมีความเชื่อและประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับผีเป็นหลัก จนกระทั้งมีความเชื่อทางศาสนาทั้งพุทธและศาสนาพราหมณ์เข้ามาราวพุทธศตวรรษที่ 14 พุทธศาสนาของอีสานไม่ได้มีความเชื่อที่ผ่านการวิวัฒน์ภายใต้ระบบวัฒนธรรมความเชื่อของท้องถิ่นที่หลากหลายจนกลายเป็นศาสนาพุทธแบบชาวบ้าน (popular buddhism) ปัจจุบันสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าด้านการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้สะดวกและรวดเร็ว ความเชื่อในหลักของเหตุและผลแบบคนรุ่นใหม่ย่อมมีผลต่อวัฒนธรรมและความเชื่อเรื่องผีที่เป็นวัฒนธรรมการรวมกลุ่มที่จะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปเป็นวัฒนธรรมแบบปัจเจก สอดคล้องกับยงยุทธ บุราสิทธิ์ (2558, หน้า 107) กล่าวว่า ความเชื่อในหลักเหตุผลและกฎหมายของคนรุ่นใหม่จะเข้ามาควบคุมสังคมส่งผลให้วัฒนธรรมแบบปัจเจกค่อยๆ เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมแบบรวมกลุ่ม

ความเชื่อเรื่องผีได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงในขั้นแรกเมื่อความเชื่อกระแสหลักหรือศาสนาเข้ามาอิทธิพลในสังคมอีสาน แต่ความเชื่อเรื่องผีสามารถผสมผสานกลมกลืนเข้ากับความเชื่อทางศาสนาได้เป็นอย่างดีในปัจจุบันมีผู้ตั้งคาถามเกี่ยวกับการมีอยู่และความสำคัญของความเชื่อเรื่องผีมากมายท่ามกลางสังคมที่ทันสมัยการสื่อสารและเข้าถึงข้อมูลอย่างไร้ขีดกาจัด จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าเมื่อสังคมรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามาย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อหรือวัฒนธรรมแบบเดิม ความเชื่อเรื่องผีหรือพิธีกรรมบางอย่างถูกลดบทบาทและความสำคัญลงและยังคงอยู่เพื่อในบางชุมชนเท่านั้น แต่ยังมีหลายพื้นที่ที่ความเชื่อเรื่องผีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องยังคงอยู่และปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมสมัยใหม่ด้วยการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบหรือรูปแบบบางประการของพิธีกรรม

ปัจจัยที่ส่งผลให้ความเชื่อเรื่องผียังคงอยู่ในสังคมหรือในชุมชนอีสานท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนี้ประการแรก ความเชื่อเรื่องผีมีบทบาทและเกี่ยวข้องกับทุกช่วงขณะชีวิตของชาวอีสาน สอดคล้องกับ นิวัฒน์ หน่วงเกษม (2558, หน้า 91) กล่าวว่า วิถีชีวิตของชาวอีสานจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีอยู่เสมอ เช่น การทำพิธีบอกผีตาแฮก ในต้นฤดูกาลที่มีการทำไร่ไถนา การขอฝนจากผีฟ้าพญาแถน การนับถือบูชาผีบรรพบุรุษ ผีประจำสถานที่ เป็นต้น

2.3.5 ผู้นำในการอนุรักษ์ประเพณีหรือวัฒนธรรม การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว เพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนได้ตระหนักประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อเป็นการรักษาฟื้นฟู วัฒนธรรมที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเกิดประโยชน์ในการดำเนินวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมของชาติ เพราะเป็นสิ่งที่แสดงถึงวิถีการดำเนินชีวิตความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญาของคนในชุมชน อันบ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์ อันสะท้อนถึงวิถีชีวิตอันเรียบง่ายเป็นสังคมที่พัฒนาชุมชนให้ก้าวไปสู่สังคมที่มีคุณภาพโดยสร้างคุณธรรม และจริยธรรม อีกทั้งยังดำรงความเป็นชาติพันธุ์แต่ปัจจุบันวัฒนธรรมท้องถิ่น ถูกกลืนหายลบเลือน เพราะไม่ได้รับการเอาใจใส่สืบสานทำนุบำรุงให้เจริญงอกงามจากผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งสาเหตุดังกล่าวอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของค่านิยมตาม ยุคสมัยการเผยแพร่วัฒนธรรมข้ามชาติ และการก้าวล้ำของเทคโนโลยีที่สามารถรับรู้ข่าวสารกันได้ทุกมุมโลกผ่านทางสังคมออนไลน์ที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่น รวมทั้งโทรทัศน์ นิตยสารบุคคลและสื่อบันเทิงอื่นๆ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารโดยขาดการเลือกสรรกลั่นกรอง ถึงแม้ว่าหลายองค์กรหลายหน่วยงานต่างก็พยายามเผยแพร่ รณรงค์ ส่งเสริมให้คนไทยเห็นคุณค่า และตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมชาติ แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้คนไทยโดยเฉพาะวัยรุ่นหันมาให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของตนได้เท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จาก กระแสความนิยมวัฒนธรรมของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาติเกาหลีใต้ ซึ่งได้รับความนิยมจากคนไทยทุกเพศทุกวัยให้ความสนใจอยากเรียนรู้วัฒนธรรมเกาหลี ที่แฝงไว้ในลักษณะของการท่องเที่ยว อาหาร การแต่งกาย ภาษา ภาพยนตร์ เพลง ท่าทางการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เกิดการเลียนแบบ การเลียนแบบดารานักร้อง กลายเป็นกระแสค่านิยมในกลุ่มวัยรุ่น หรือที่เรียกกันว่า K-POP (Korean Popular Culture) จนวัฒนธรรมเหล่านี้มีอิทธิพลส่งผลในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต ทำให้วัยรุ่นบางคนอับอายที่จะแสดงออกในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน อีกทั้งไม่กล้าแสดงออกถึง

ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เคยยึดถือปฏิบัติ ด้วยเกรงว่าจะถูกกลุ่มเพื่อนมองว่าเชย ไม่ทันสมัย ไม่ได้รับการยอมรับ ไม่ให้เข้ากลุ่มสถานการณ์ดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญที่น่าห่วงใย เพราะเป็นวิกฤติทางอัตลักษณ์ที่ทั้งบุคคล หน่วยงาน และองค์กรต่างๆต้องร่วมมือแก้ไขปัญหาในรูปแบบการบูรณาการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะการสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นอาจจะนำไปสู่การล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชน และการล่มสลายของชาติ

ผู้นำชุมชน คือ บุคคลในชุมชนที่มีศักยภาพในการประสานความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนเป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน ถือเป็นบุคคลสำคัญของการพัฒนาชุมชน เพราะผู้นำชุมชนมีหน้าที่ประสานการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรการพัฒนาอื่นๆ และคนในชุมชน รวมถึงเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ การบำรุงรักษาศิลปะประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ผู้นำชุมชนจึงเป็นกลไกสำคัญที่สุดมีผลในการผลักดัน กระตุ้น ส่งเสริมการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งการขยายโอกาสให้ประชาชน เยาวชน นักเรียนและผู้สนใจทั้งในท้องถิ่นและบุคคลภายนอกได้มีโอกาสสัมผัส และเข้าร่วมกิจกรรมผ่านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นการสร้างโอกาสในการศึกษา ค้นคว้า คิด วิเคราะห์ ทดลอง เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้นำชุมชนไทดำ หมายถึง ผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในชุมชนหรือกลุ่มทางสังคมด้านจิตใจและศาสนาทำหน้าที่เป็นผู้นำในการให้คำปรึกษาคำสอน และการปฏิบัติทางศาสนา เช่น การทำพิธีกรรม การปัดเป่าสิ่งไม่ดี การขอพร หรือการรักษาด้วยวิธีการเชิงจิตวิญญาณ บุคคลเหล่านี้ได้รับความเคารพจากสมาชิกในชุมชนเพราะเป็นผู้สืบทอดและปกป้องศรัทธาและประเพณีทางศาสนาในท้องถิ่น ในชุมชนไทดำก็มีผู้นำทางจิตวิญญาณที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “หมอเสน” ที่ดูแลสุขภาพและจิตใจคนในชุมชน

2.4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการธำรงอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ

การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการรักษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ ประเพณี ภาษา และวิถีชีวิตดั้งเดิม ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมภายนอก ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์นี้ ผ่านการจัดงานประเพณีการส่งเสริมการใช้ภาษาไทดำ และการรวมกลุ่มเพื่อปกป้องวัฒนธรรมของตน

2.4.1 การธำรงอัตลักษณ์ สำหรับแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (dentity) นั้น ในทางจิตวิทยาสังคม หมายถึง ความสำนึกของแต่ละบุคคลว่าตนเองมีความแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร

ส่วนในทางจิตวิทยาการแพทย์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะบางอย่างที่จะช่วยให้ผู้อื่นสามารถบ่งชี้ความเป็นบุคคลนั้นๆ ได้อัตลักษณ์เป็นคำตอบของคำถามที่ว่า “ฉันคือใคร” และ “ฉันคือใครในสายตาผู้อื่น” อัตลักษณ์ ถือเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในคน หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดความโดดเด่นมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากบุคคลอื่นอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลหรืออัตลักษณ์ส่วนบุคคลจึงมีความหมายถึงลักษณะเฉพาะของบุคคลนั้นๆ ที่ไม่ซ้ำแบบใคร ซึ่งในบุคคลหนึ่งอาจมีลักษณะโดดเด่นนี้ได้หลายรูปแบบ อาจเป็นบุคลิกภาพที่ซ่อนอยู่ภายในหรือเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำๆ กันบ่อยครั้ง จนเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจนกลายเป็นเอกภาพของลักษณะเฉพาะตัวได้

การเกิดขึ้นของอัตลักษณ์หรือการนิยามตัวตนว่าเราเป็นใครนั้น จะเกิดจากการที่เรามีปฏิสัมพันธ์หรือสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นอัตลักษณ์ใดๆ ของคนเราก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวเรามาตั้งแต่กำเนิด หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมา (Socially Constructed) โดยสังคมในภายหลัง และเนื่องจากอัตลักษณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับเรื่องของการสื่อสาร เพราะการสื่อสารจะเป็นเครื่องมือซึ่งทั้งกลุ่มคนและปัจเจกใช้ถ่ายทอดอัตลักษณ์ของตนเองได้ เพราะฉะนั้นด้านหนึ่งของอัตลักษณ์จึงเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เรารู้สึกว่าเราเป็นพวกเดียวกับคนอื่น (Ascription by Others) และอีกด้านหนึ่ง คนอื่นก็ต้องรู้สึกเช่นเดียวกับเราด้วยด้วยเหตุดังกล่าว อัตลักษณ์จึงเป็นตัวกำหนดขอบเขตว่าเราเป็นใคร เราเหมือนต่างจากคนอื่นอย่างไร มีใครเป็นสมาชิกกลุ่มเดียวกันกับเราบ้าง เราควรมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นๆ อย่างไร และคนอื่นๆ จะสานสายสัมพันธ์กับเราอย่างไร (สมสุข หินวิมาน, 2548) นอกจากนี้อัตลักษณ์ยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ครั้งแล้วครั้งเล่าโดยอาจเกิดขึ้นจากแรงขับภายนอก ตัวอย่างเช่น เปลี่ยนแปลงตามการเข้าไปอยู่ในสังคมใหม่ กลุ่มทางการเมืองใหม่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นการสร้างความผันแปรแก่อัตลักษณ์หรือ อาจเป็นการสร้างประสบการณ์ในการพัฒนา อัตลักษณ์เป็นได้ เพราะฉะนั้น อัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลอาจจะคงที่ในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง ในขณะที่อาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งไปพร้อมๆ กัน ธีรยุทธ บุญมี (2546) มีความเห็นว่าอัตลักษณ์ที่ผู้คนแสดงออกมากในยุคปัจจุบันมีอยู่สองลักษณะ คือ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Individual ldentiy) และอัตลักษณ์กลุ่ม (Collective identity) อัตลักษณ์สองส่วนนี้จะกระจายตัวในสังคมแต่ละแบบและประวัติศาสตร์แต่ละช่วงต่างกัน ซึ่งอัตลักษณ์บางอย่างเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมจนเกือบจะจับต้องได้ รู้สึกได้ทั้งหมด เช่น รูปร่างหน้าตา เพศ สถานะ ความรู้ ฯลฯ ส่วนอัตลักษณ์กลุ่มจะเป็นลักษณะร่วมโดยอาศัยสัญลักษณ์บางอย่างซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม

โดยทั่วไปเรามักเข้าใจว่าถ้าอยู่ในสังคมกลุ่มเล็กๆ เช่น ชุมชนหมู่บ้าน เราก็จะมีอัตลักษณ์กลุ่มค่อนข้างชัดเจน สามารถรู้สึกได้ สัมผัสได้มากกว่าอัตลักษณ์กลุ่มที่กว้างขวางขึ้นไปเรื่อยๆ เช่นความเป็นพลเมืองของชาติ หรือความเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ กล่าวอีกทางหนึ่งถ้าเป็นกลุ่มใหญ่ก็จะรู้สึกว่ามีความเป็นนามธรรมลึกกว่า ส่วนกลุ่มเล็กๆ มีลักษณะความเป็นนามธรรมหรือความเป็นจินตนาการต่ำกว่าในทางสังคมวัฒนธรรม อัตลักษณ์ถือเป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของคนและชุมชนซึ่งสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ถูกครอบงำโดยวัฒนธรรมกระแสหลักและของผู้มีอำนาจมากกว่า ซึ่งการพัฒนาแนวติดวัฒนธรรมชุมชนหรือท้องถิ่นนิยมพูดถึงการพัฒนาว่า เป็น กระบวนการ “คืนสู่รากเหง้า” สืบหาตัวตนและอัตลักษณ์ที่ถูกลืม ถูกครอบงำให้ฟื้นคืนมาเป็นพลังในการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพึ่งตนเองให้คืนความเชื่อมั่นและการเคารพตนเอง ความรู้ ภูมิปัญญาและจารีตประเพณีอันดีงาม (ปรวรรณ ทรงบัณฑิตย, 2549)

มิเชล ฟูโก นักคิดที่มีอิทธิพลต่อแนวคิด และวิธีการศึกษาอัตลักษณ์ในปัจจุบันได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ คือเอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์เฉพาะที่เห็นความแตกต่างจากสิ่งอื่นหรือผู้อื่น ดังนั้นการเกิดขึ้นของอัตลักษณ์จึงทำให้กลายเป็นอื่น (Other) และสัญลักษณ์เหล่านั้นได้กระทำด้วยตนเองแต่หากถูกกำหนดจากกฎหรือ นโยบายเดียวกัน (มิเชล ฟูโก ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2543, หน้า 317)

อภิญญา เพื่องฟูสกุล (2546, หน้า 5) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์ (Identity) เป็นความรู้สึกนึกคิดทีบุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (Awareness) ในตัวเราและพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง นั้นคือเราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือกความสำคัญของการแสดงตนก็คือ การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไรและ “ฉันเป็นใคร” ในสายตาคนอื่น นอกจากนี้ อัตลักษณ์มีความหมายเป็นปัจเจกที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งสังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และคุณค่าที่ติดตามมากับหลากหลายปัจจัย อาทิ ความเป็นสามี-ภรรยาหรือความเป็นศิษย์-อาจารย์ อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของสัญลักษณ์อีกด้วย

เออร์วิง ก็อฟมัน (Erving Goffman, 1963) นักสังคมวิทยา ได้แบ่ง อัตลักษณ์ออกเป็น 2 ประเภทและอธิบายลักษณะความแตกต่างและความเหมือนกันไว้ ดังนี้ (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2543, หน้า 5-6, 27-28)

1. อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) คือ ภาพของปัจเจกในสายตาคนอื่นในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยสังคมจะมีวิธีการระบุอัตลักษณ์ส่วนบุคคลแตกต่างกันไป เช่น สังคมสมัยใหม่ใช้บัตรประชาชนหรือการพิมพ์ลายนิ้วมือระบุอัตลักษณ์บุคคล เป็นต้น ในขณะที่ ลิตเติ้ลจอห์น และฟอสส์ (Littlejohn, S. & Foss, K., 2008) อธิบายว่าอัตลักษณ์ส่วนบุคคล คือลักษณะเฉพาะของบุคคล ที่เกิดขึ้นจากการมองตนเองและเกิดขึ้นจากเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ในช่วงเริ่มแรกของชีวิต และจากสังคม

2. อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ของบุคคล คือ สถานภาพทางสังคม เช่น อาชีพ ชนชั้น เพศ ชาติพันธุ์ หรือศาสนาที่ปัจเจกบุคคลนั้นสังกัดอยู่ สังคมจะมีความคาดหวังหรือเรียกร้องว่า ปัจเจก บุคคลในวัย เพศ ชนชั้นนั้น ควรวางตนอย่างไร

(บุษกร สุริยสาร, 2557, หน้า 19) อัตลักษณ์ทางเพศ (Gender identity) หมายถึง ความรู้สึกล้ำลึกภายในของบุคคลเกี่ยวกับเพศภาวะ ซึ่งอาจสอดคล้องหรือตรงข้ามกับเพศโดยกำเนิดของตน รวมทั้งความรู้สึกทางสรีระ (ซึ่งหากสามารถเลือกได้อาจเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขลักษณะ และการทำงานทางกายภาพด้วยวิธีทางการแพทย์การผ่าตัด หรือวิธีอื่นใด) รวมทั้งการแสดงออกทางเพศภาวะ เช่น การแต่งกายการพูดจา และกิริยาอื่นๆ การแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศของแต่ละบุคคล และการแสดงออกที่รับรู้ในสายตาผู้อื่น โดยทั่วไปคนเรามักจะมีการแสดงออกทางเพศที่ตรงกับ อัตลักษณ์ทางเพศของตนไม่ว่าจะมีเพศกำเนิดเป็นเพศใดก็ตาม

จุฑาพรรธ์ จามจุรี ผดุงชีวิต (2551) ได้กล่าวถึง อัตลักษณ์ว่า อัตลักษณ์แท้จริง คือ เรื่องของภาพลักษณ์ของตัวตนของมนุษย์เรา (image of oneself) ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม (social interaction) และเป็นความเข้าใจทั้งในระดับที่เรามีต่อตัวเองและในลักษณะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคมตลอดชั่ว ชีวิตเรา

อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะหรือคุณสมบัติเฉพาะ ที่บ่งบอกและสำแดงความเป็นตัวตนของชาวไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งไม่เหมือนกับกลุ่มชนอื่นๆ อัตลักษณ์ของบุคคลหรือของวัฒนธรรม อาจไม่ใช่ลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่อาจมีมากกว่าหนึ่งลักษณะก็ได้ ที่ประมวลกันแล้วก่อให้เกิดความเป็นตัวตนของชาว ไทดำขึ้นมา และเงื่อนไขจำเป็นของการทำให้ “ตัวตน” ปรากฏเป็นจริงขึ้นมาก็คือความเป็นอื่นและโลกภายนอก

2.4.2 กลุ่มชาติพันธ์ไทดำ

2.4.2.1 กลุ่มชาติพันธุ์

คำว่า "ชาติพันธุ์" และ "ชาติพันธุ์วิทยา" เป็นคำใหม่ในภาษาไทยการทำความเข้าใจเรื่องชาติพันธุ์จำเป็นจะต้องพิจารณาเปรียบเทียบกับเรื่องเชื้อชาติและสัญชาติอาจเปรียบเทียบเชื้อชาติสัญชาติ และชาติพันธุ์ได้ดังนี้

เชื้อชาติ (race) คือ ลักษณะทางชีวภาพของคนซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนจากลักษณะรูปพรรณ สีผิว เส้นผม และตา การแบ่งกลุ่ม เชื้อชาติ (racial group) มักแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นิกรอยด์(Negroid) มองโกลอยด์ (Mongoloid) และคอเคซอยด์ (Caucasoid) ในตอนหลังได้เพิ่มออสตราลอยด์ (Australoid) โพลินีเซียน (Polynesian) ฯลฯ อีกด้วย

การแบ่งแยกกลุ่มคนตามลักษณะทางชีวภาพนี้มีความสำคัญในสังคมที่สมาชิกในสังคมมาจากบรรพบุรุษที่ต่างกันและมีสีผิวและรูปพรรณสัณฐานที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เช่นความแตกต่างระหว่างคนผิวขาวกับคนผิวดาในสังคมที่มีกลุ่มคนที่มีลักษณะทางชีวภาพต่างกันและประวัติความเป็นมาตลอดจนบทบาทในสังคมต่างกันความแตกต่างทางชีวภาพอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันได้แต่ในบางสังคม เช่น สังคมไทย ความแตกต่างทางชีวภาพไม่มีความหมายเท่าใดนัก

สัญชาติ (nationality) คือการเป็นสมาชิกของประเทศใดประเทศหนึ่งตามกฎหมายโดยที่ลักษณะทางชีวภาพและวัฒนธรรมอาจแตกต่างกันได้การเป็นสมาชิกของประเทศย่อมหมายถึงการเป็นประชาชนของประเทศนั้นผู้ที่อพยพมาจากที่อื่นเพื่อมาตั้งถิ่นฐานสามารถโอนสัญชาติมาได้ผู้ที่เปลี่ยนสัญชาติ คือผู้ที่เปลี่ยนฐานะจากการเป็นประชาชนของประเทศหนึ่งมาเป็นประชาชนของอีกประเทศหนึ่ง

ชาติพันธุ์ (ethnicity หรือ ethnos) คือการมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกันและเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น ไทย พม่า กะเหรี่ยง จีนลาวเป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมมีลักษณะเด่นคือเป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกันบรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบรรพบุรุษทางสายเลือด ซึ่งมีลักษณะทางชีวภาพและรูปพรรณ (เชื้อชาติ) เหมือนกัน รวมทั้งบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมด้วยผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมพร้อมๆ กันไปเป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์และในขณะเดียวกันก็สามารถเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ที่อยู่ใน

กลุ่มชาติพันธุ์นับถือศาสนาเดียวกันความรู้สึกผูกพันนี้อาจเรียกว่า "สำนึก" ทางชาติพันธุ์ หรือชาติลักษณ์ (ethnic identity)

สุทรี พรหมเมศ (2525, อ้างถึงใน เสาวนีย์ จิตต์หมวด 2531, หน้า 2) กล่าวว่ากลุ่มชาติพันธุ์คือกลุ่มสังคมซึ่งมีลักษณะเกี่ยวกันกับเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่เหมือนกันมีบ่อยเช่นกันที่ใช่ หมายถึงชนกลุ่มน้อยซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากชนกลุ่มใหญ่

อมรา พงศาพิชญ์ (2537) ให้ความหมาย ชาติพันธุ์ (Ethnicity) คือ กลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณีเป็นแบบแผนเดียวกัน รวมถึงมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เชื้อชาติและสัญชาติสอดคล้องกัน สำหรับผู้คนที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มักมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมพร้อมๆ กันไปโดยเป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วย เสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ ในขณะเดียวกันก็สามารถเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นั้นนับถือศาสนาเดียวกัน หรือได้รับอิทธิพลจากกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมแบบเดียวกัน

โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 23 (2541) ให้ความหมายของชาติพันธุ์ (Ethnicity หรือ Ethnos) ว่าคือ การมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกันและเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น ไทย พม่า กะเหรี่ยง จีน ลาว เป็นต้น

Keyes (1979) กล่าวถึง ความเป็นชาติพันธุ์ว่าเป็นหน่วยที่แสดงบทบาททางวัฒนธรรมสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ คือคนที่ใช้องค์รวมของวัฒนธรรมร่วมกัน ใช้ลักษณะวัฒนธรรมเป็นตัวแบ่งแยกกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่าจะใช้อัตลักษณ์ของแต่ละชาติพันธุ์ในการแบ่งและการอธิบายลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์นั้น ต้นกำเนิดและเบื้องหลังของแต่ละบุคคลคือลักษณะเฉพาะทางชาติพันธุ์ที่สืบทอดกันมา แน่นอนว่าพวกเขาสื่อถึงและยืนยันความเชื่อมั่นผ่านทางการแสดงออกทางวัฒนธรรม เช่น สิ่งลี้ลับ ลัทธิ ความเชื่อ พิธีกรรม ประวัติศาสตร์ ตำนานและศิลปะ การแสดงออกทางวัฒนธรรมในลักษณะนี้เป็นสัญลักษณ์ของชาติพันธุ์ สามารถแบ่งแยกบุคคลด้วยความหมาย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เต็มไปด้วยความหมาย การแสดงออกทางวัฒนธรรมที่เป็น อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ไม่ใช่การชี้ขาดของวัฒนธรรม แต่เป็นการแบ่งแยกความแตกต่างลักษณะเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

Khunstadter (1967) เสนอว่าความเป็นชาติพันธุ์เป็นการนำเสนอตัวตนในลักษณะของการคิดถึงตัวเองผ่านเพื่อนบ้าน และพยายามอ้างความเป็นตัวตนในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมไม่ใช่มาตรฐานเดียวที่ใช้วัด หรือบ่งบอกความเป็นชาติพันธุ์ ตรงข้ามนอกจากภาษาแล้วรูปแบบ ทางวัฒนธรรมอื่นๆ ไม่อาจถือเป็นการแสดงความเป็นชาติพันธุ์อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดไม่ว่าจะเป็นความรู้พื้นบ้าน อาหาร การแต่งกาย เป็นต้น ความเป็นชาติพันธุ์จึงเป็นเรื่องของกระบวนการการปรับเปลี่ยนและนำเสนอตัวตนทางวัฒนธรรม

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และลักษณะทางสังคมที่เป็นเอกลักษณ์ร่วมกัน ซึ่งมักถูกถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์มักจะมีความรู้สึกผูกพันทางประวัติศาสตร์และมีอัตลักษณ์ร่วมกัน โดยกลุ่มชาติพันธุ์อาจมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หรือวัฒนธรรมจากกลุ่มอื่นๆ ภายในสังคมหรือประเทศเดียวกัน

2.4.2.2 กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในประเทศไทย

“ไทดำ” มีถิ่นฐานดั้งเดิมในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศเวียดนามเหนือเชื่อมต่อกับลาวและจีนตอนใต้ จากนั้นได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยในสมัยกรุงธนบุรีต่อเนื่องจนถึงรัชกาลที่ 5 คนกลุ่มนี้มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมจากรากฐานความสัมพันธ์ของระบบสายตระกูลและเครือญาติ มีความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษอย่างเข้มข้น มีเครือข่ายทางสังคมข้ามพรมแดนรัฐชาติ อีกทั้งเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็ง

ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ : ไทดำ

ชื่อเรียกตนเอง : ลาวโซ่ง, ไทยโซ่ง, ไทดำ, ไทยทรงดำ, ไตดำ, โซ่ง

ชื่อที่ผู้อื่นเรียก : ลาวทรงดำ, ผู้ไทยดำ, ไทยดำ

ตระกูลภาษา : ไท

ตระกูลภาษาย่อย : ไต-ไต

ภาษาพูด : ไต

ภาษาเขียน : โตสือไตดำ

“ไทดำ” เป็นชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ที่เริ่มถูกนำมาเป็นชื่อที่ใช้เรียกตนเองมากขึ้น ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากความเคลื่อนไหวในการฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีต้นกำเนิดจากดินแดนดั้งเดิมในเขต สิบสองจุไท สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ที่ต้องการเรียกชื่อของตนเองว่า

“ไทดำ” ตามผู้คนและแหล่งกำเนิดดั้งเดิม ชื่อเรียกดังกล่าวจึงถูกใช้อย่างกว้างขวางและเป็นสากล สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำข้ามรัฐชาติเพื่อสร้างความเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันในขณะที่ชื่อเรียกที่มีคำนำหน้าว่าลาว เช่น ลาวโซ่งหรือลาวทรงดำ เริ่มถูกปฏิเสธเนื่องจากพวกเขายืนยันอัตลักษณ์การเป็นกลุ่มคนไทยแต่เนื่องจากการถูกบังคับในย้ายถิ่นจึงได้เดินทางมาพร้อมกับกลุ่มลาวหลายกลุ่ม ทำให้ถูกเรียกอย่างเหมารวมว่าเป็นชาวลาวกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาขร้าไท (Kra-Dai) สาขาตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Language Group) มีระบบภาษาเขียนเป็นของตนเองเรียกโดยทั่วไปว่า “โตสือไตดำ” (ตัวสือไทดำ) สันนิษฐานว่าอาจจะมาจากตัวอักษรสมัยสุโขทัย ไทดำในประเทศไทยมีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ในบริเวณภาคเหนือของประเทศเวียดนาม แถบแม่น้ำดำและแม่น้ำแดงปัจจุบันอยู่ในเขตเวียดนามเหนือตอนเชื่อมต่อกับลาวและจีนตอนใต้ เคยเป็นที่รู้จักในนามของสิบสองจุไทส่วนการเคลื่อนย้ายเข้ามาในประเทศไทยเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2322 เป็นต้นมา ช่วงเวลาของการเคลื่อนย้ายครั้งสำคัญเข้าสู่ประเทศไทย 7ครั้ง คือ1) สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2322) 2) รัชกาลที่ 1 กรุงรัตนโกสินทร์(พ.ศ. 2335) 3) รัชกาลที่ 3 กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2378) 4) รัชกาลที่ 3 กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2379) 5) รัชกาลที่ 3 กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2381) 6) รัชกาลที่ 3 กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2382) และ7) รัชกาลที่ 5 กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2429)

ในระยะแรกที่เคลื่อนย้ายเข้ามาในประเทศไทย ชาวไทดำได้รับอนุญาตในการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในเขตเมืองเพชรบุรี และได้ตั้งถิ่นฐานอย่างต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 หลังจากนั้นจึงได้เริ่มโยกย้ายออกจากเพชรบุรี ไปตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ปัจจุบันพบชุมชนชาวไทดำอยู่ในหลายจังหวัดของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาครลพบุรี สระบุรี นครสวรรค์ พิจิตร สุโขทัย พิษณุโลก ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี และจังหวัดเลย

ในมิติสังคมและวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำถือเป็นกลุ่มที่มีความเข้มเข็งทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากความผูกพันในระบบสายตระกูลและเครือญาติและระบบผีบรรพบุรุษที่มีอยู่อย่างเข้มข้น แม้ว่าจะมีการเคลื่อนย้ายแยกออกห่างจากถิ่นฐานดั้งเดิมมายาวนานกว่าสองร้อยปี แต่ชาวไทดำยังสามารถรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ร่วมกับชาวไทดำในภูมิภาคได้ชาวไทดำจึงเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและธำรงรักษาอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ให้มีความเข้มแข็งท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

ประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในประเทศไทยสมทรงบุรุษพัฒน์และคณะ (2552, หน้า 540) กล่าวไว้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งหรือไทดำ ดั้งเดิมอยู่ที่เมืองแถง หรือปัจจุบันคือเมืองเดียนเบียนฟูทางตอนเหนือของประเทศเวียดนามต่อมาได้มีการอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยครั้งแรกในปี พ.ศ. 2322 ด้วยเหตุผลทางการเมืองจากนั้นการอพยพดำเนินต่อไปอีกหลายครั้งบริเวณที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งเข้ามาตั้งหลักแหล่งเป็นแห่งแรก คือที่ตำบลหนองปรง อำเภอเขาย้อยเมืองเพชรบุรีต่อมาได้มีการโยกย้ายไปหาที่ทำกินใหม่ในบริเวณใกล้เคียงในภาคตะวันตกมีชุมชนภาษาไทยโซ่งอาศัยอยู่ใน 7 จังหวัดได้แก่ กาญจนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดที่มาอาณาบริเวณใกล้เคียงกับจังหวัดเพชรบุรีส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรีเป็นเวลา 3-4 ชั่วอายุคน (ประมาณ 200 ปี) กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโซ่งได้มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งทำให้เกิดชุมชนภาษาไทยโซ่งที่เข้มแข็งแทบทุกจังหวัดของภูมิภาคตะวันตก

ลำดับขั้นของการอพยพเคลื่อนย้ายชาวไทดำในประเทศไทยจากดินแดนที่เคยเรียกว่าสิบสองจุไทซึ่งตั้งอยู่บริเวณภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2322 โดยได้รับการโปรดเกล้าฯ จากสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีให้ชาวไทดำตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ เมืองเพชรบุรี เป็นแห่งแรกซึ่งแสดงให้เห็นช่วงเวลาของการเคลื่อนย้ายครั้งสำคัญเข้าสู่ประเทศไทย 7ครั้ง (พิเชฐ สายพันธ์, 2561, หน้า 18-20) ดังนี้

1. สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2322) กองทัพเมืองหลวงพระบางไปตีเมืองทันต์ เมืองหวี เมืองม่วย โดยบัญชาของเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ได้ครอบครัว “ลาวทรงดำ” ลงมาเป็นอันมาก โปรดฯ ให้ตั้งบ้านเรือนที่เพชรบุรี

2. รัชกาลที่ 1 กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2335) เจ้าเมืองเวียงจันทน์แต่งกองทัพไปตีเมืองแถง เมืองพวน กวาดต้อนผู้คนส่งลงมากรุงเทพฯ โปรดฯ ให้ตั้งบ้านเรือนที่เพชรบุรี

3. รัชกาลที่ 3 กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2378) เจ้าพระยาธรรมา (สมบุญ) แม่ทัพยกขึ้นไปหลวงพระบาง แต่งให้เจ้าสัญไชย เจ้าแก่นคำ เจ้าคำปานคุมทัพขึ้นไปตีเมืองแถง กวาดต้อนครอบครัวชาวเมืองแถงประมาณ 10,000 คน ลงมากรุงเทพฯ โปรดฯ ให้ตั้งบ้านเรือนที่เพชรบุรี

4. รัชกาลที่ 3 กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2379) เจ้าอุปราชเจ้าราชวงศ์เมืองหลวงพระบาง แต่งทัพขึ้นไปตีเมืองหึมหรือฮึม เมืองคอย เมืองควรจับได้กลุ่มชาวลาวทรงดำ แล้วให้พระยาศรีมหานามคุมลงมากรุงเทพฯ โปรดฯ ให้ตั้งบ้านเรือนที่เพชรบุรี

5. รัชกาลที่ 3 กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2381) เจ้าราชวงศ์จากหลวงพระบางคุมครัวเรือนลาวทรงดำลงมากรุงเทพฯ โปรดฯ ให้ไปอยู่ท่าแร้งบ้านแหลม เพชรบุรี

6. รัชกาลที่ 3 กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2382) เมืองหลวงพระบางส่งครัวลาวทรงดำร้อยคนเศษ ลงมาถวายที่กรุงเทพฯ

7. รัชกาลที่ 5 กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2429) เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี เป็นแม่ทัพขึ้นไปปราบฮ่อ ได้ตั้งค่ายที่เขตเมืองแถง ครั้งนี้ไม่ปรากฏหลักฐานการกวาดต้อนผู้คนลงมา แต่สันนิษฐานว่าทหารที่เป็น“ลาวโซ่ง” อาจจะพาญาติมิตรของตนมาสมทบที่เมืองเพชรบุรีอีก

จะเห็นว่า การเคลื่อนย้ายเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทยของชาวไทดำในระยะแรกได้รับอนุญาตในการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในเขตเมืองเพชรบุรี ทำให้เพชรบุรีกลายเป็นถิ่นฐานบ้านเรือนของชาวไทดำในประเทศไทยเป็นแห่งแรก และมีการตั้งถิ่นฐานอย่างต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 จากนั้นชาวไทดำได้เริ่มโยกย้ายออกจากเพชรบุรีไปตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ เป็นจำนวนมากทำให้ปัจจุบันพบชุมชนชาวไทดำ อยู่ในหลายจังหวัดของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐมสุพรรณบุรีสมุทรสงครามสมุทรสาครลพบุรี สระบุรี นครสวรรค์ พิจิตร สุโขทัย พิษณุโลก ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี และจังหวัดเลย

ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชาวไทดำที่อาศัยอยู่ในบริเวณประเทศไทยได้เริ่มอพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2322 ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์นี้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณที่เรียกว่าสิบสองจุไทซึ่งตั้งอยู่ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม อย่างไรก็ตามนักประวัติศาสตร์ ได้สันนิษฐานถึงประวัติศาสตร์ต้นกำเนิดของกลุ่มไทดำในเวียดนามว่าควรเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อใด ศาสตราจารย์คำจอง (Cam Trong) นักชาติพันธุ์วิทยาชาวเวียดนามซึ่งมีเชื้อสายเป็นลูกหลานตระกูลเจ้าเมืองไทดำในเวียดนามได้มีข้อเสนอไว้ใน “ประวัติศาสตร์และเอกสารไทดำในเวียดนาม”ว่า การปรากฏร่องรอยของกลุ่มไทดำในเวียดนามอาจมีมาตั้งแต่ราวคริสต์ศตวรรษที่ 8-10 ซึ่งกลุ่มไทดำอพยพมาจากหัวแม่น้ำตาว (แม่น้ำแดง) มีท้าวสวงท้าวเงินเป็นผู้นำลงมาสู่เมืองลอ (ปัจจุบันเมืองนี้ตั้งอยู่ในภาคเหนือของเวียดนามมีชื่อว่า

เหงียโหละ – Nghia Lo) จนถึงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 11 ผู้นำชื่อล้านเจืองได้พาผู้คนแยกออกมาจากเมืองลอมาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่เมืองแถง (เดียนเบียนฟู) ครั้นถึงคริสต์ศตวรรษที่ 13 เจ้าฟ้าคำแลบ (หรือท้าวลอแลด) ได้ย้ายเมืองหลวงจากเมืองแถงมาตั้งที่เมืองหม้วย (คำจอง 2536, หน้า 194)ซึ่งระยะเวลานี้เป็นช่วง ที่อาณาจักรล้านช้างมีกำลังเข้มแข็งและสถาปนาขึ้นมาที่เมืองหลวงพระบาง

ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 นักประวัติศาสตร์จะเริ่มมีการอธิบายการปรากฏตัวของกลุ่มไทด้านเอกสารประวัติศาสตร์ที่สันนิษฐานความน่าจะเป็นของระยะเวลาที่ใกล้เคียงได้ DavidWyatt (1976, pp. 110-111) ได้ระบุถึงเอกสารประวัติศาสตร์ที่มีการกล่าวถึงไทดำจากเรื่อง “ขุนบรม” ที่ปรากฏอย่างอ้างอิงได้ในบันทึกพงศาวดารล้านช้าง และพงศาวดารเมืองน่านที่อธิบายการเกิดขึ้นของบ้านเมือง ที่โยงใยเครือข่ายความสัมพันธ์กันตั้งแต่แถบสิบสองจุไทมายังล้านช้าง ในดินแดนลุ่มแม่น้ำโขงเมื่อเทียบเคียงเรื่องราวของขุนบรมกับตำนานและเอกสารท้องถิ่นของไทดำก็จะเห็นเรื่องราวที่ดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันจึงอาจกล่าวได้ว่า ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 13 เป็นต้นมา ชาวไทดำน่าจะตั้งถิ่นฐานในดินแดนสิบสองจุไทและมีเครือข่ายบ้านเมืองเฉพาะกลุ่มจนเป็นที่รู้จักและรับรู้ในบ้านเมืองอาณาจักรแวดล้อมที่ทำให้เห็นการบันทึกเรื่องราวของคนกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ปรากฏขึ้นอย่างมีความเกี่ยวข้องกันในระดับภูมิภาค ในด้านประวัติศาสตร์ชุมชนไทดำในแต่ละจังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดเลย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

จังหวัดเพชรบุรี ตำบลหนองปรง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นถิ่นฐานเก่าแก่จนเรียกติดปากว่าเป็น “บ้านเก่า” ของชาวลาวโซ่ง/ไทดำในประเทศไทยชาวไทดำท้องถิ่นหมู่บ้านหนองปรง (เดิมเรียกว่าบ้านเลา) หนองจิกหนองเข้เชื่อกันว่า ชาวไทดำได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานใน จังหวัดเพชรบุรี ตั้งแต่รัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีโดยถูกกำหนดให้ไปอยู่บริเวณตำบลท่าแร้ง ทางไป อำเภอบ้านแหลม แต่ไม่ปรากฏระยะเวลาที่อาศัยอยู่แต่ชาวไทดำดั้งเดิมเคยอยู่บริเวณที่ดอนใกล้ภูเขา จึงย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านหนองปรงและคาดว่าจะย้ายไปพร้อมกับชาวไทดำที่หมู่บ้านสะพานยี่หน และหมู่บ้านเวียงคอยหนองปรงจึงเป็นที่มาของไทดำทั่วไปในประเทศไทย (มนู อุดมเวช 2547, หน้า 17)

ตำบลห้วยข้อง อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ไทดำบ้านห้วยข้องหรือบ้านใหม่ได้อพยพไปจากหมู่บ้านเวียงคอยและหมู่บ้านวังตะโกในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรีเมื่อประมาณ พ.ศ. 2350-2400 และยังมีไทดำหมู่บ้านใกล้เคียงชื่อว่าบ้านหนองโสน หรือห้วยทรายประมาณก่อน พ.ศ. 2460 ไทดำจากแถบห้วยข้องและหนองโสน หรือบ้านใหม่และห้วยทรายมีจำนวนหนึ่งได้อพยพไปอยู่ จังหวัดพิจิตร กำแพงเพชร หมู่บ้านแม่ประจันต์ในเพชรบุรี และไร่หลวง ในเขตอำเภอท่ายาง เพชรบุรี ต่อมาประมาณราว พ.ศ. 2510 ไทดำจากหนองโสนหรือห้วยทรายได้อพยพไปอยู่ที่พิจิตร กับอำเภอวังทอง และ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และมีกลุ่มที่อพยพจากห้วยข้องและหนองโสนลงไปทางภาคใต้ ไปอยู่ที่ ตำบลท่าข้ามอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

หมู่บ้านแม่ประจันต์ ตำบลวังไคร้ อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ชาวไทดำบ้านแม่ประจันต์ส่วนใหญ่อพยพมาจาก บ้านวังตะโก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ตั้งแต่ราว พ.ศ. 2440 จนปัจจุบันมีประชากรชาวไทดำอาศัยอยู่ในตำบลวังไคร้ถึงร้อยละ 90 ของประชากรทั้งหมด

จังหวัดราชบุรี บ้านด่านทับตะโก อำเภอจอมบึงจังหวัดราชบุรี ไทดำรุ่นแรกอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือน เมื่อประมาณ พ.ศ. 2505-2510 ส่วนใหญ่มาจาก อำเภอกำแพงแสน นครปฐม จากบริเวณหมู่บ้านโนนทองสระพัง บ่อน้ำจืด และไผ่หูช้างจนถึง พ.ศ. 2544 ไทดำที่บ้านด่านทับตะโกมีประมาณ 15 ครัวเรือน

บ้านวังปลา อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ไทดำหมู่บ้านวังปลาส่วนใหญ่อพยพมาจาก บ้านไผ่หูช้าง อำเภอกำแพงแสน และหมู่บ้านเกาะแรต อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เมื่อประมาณ พ.ศ. 2510 เนื่องจากภูมิลำเนาเดิมมีที่ทำกินไม่เพียงพอการอพยพไปหมู่บ้านวังปลาในสมัยนั้นมีความยากลำบากหากเดินทางด้วยรถยนต์จากราชบุรีจะสามารถเดินทางผ่านได้เฉพาะห้วยท่าช้างซึ่งอยู่ระหว่าง อำเภอจอมบึงกับวังปลา จากนั้นต้องเดินตามทางเกวียนเพื่อไปยังหมู่บ้านวังปลา

บ้านอ้ออีเขียว ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่งจังหวัดราชบุรี ไทดำ บ้านอ้ออีเขียว มีประวัติว่าอพยพมาจากเพชรบุรีเมื่อประมาณ พ.ศ. 2440 เช่น ตระกูลของนายพอแฝงเพชร มีพ่อของปู่และแม่ของปู่อพยพมาจากเพชรบุรีตระกูลของนายสมัยติดหงิมที่กล่าวว่าอพยพมาจากเพชรบุรี ส่วนใหญ่ไทดำบ้านอ้ออีเขียวตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กับวัดอ้ออีเขียวทางหน้าวัดอ้ออีเขียว 7 หลังคาเรือน และหลังวัด 6 หลังคาเรือน

จังหวัดนครปฐม บ้านดอนทรายิอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ไทดำบ้านดอนทรายส่วนใหญ่ย้ายมาจากบ้านโป่งราชบุรีเมื่อประมาณ พ.ศ. 2470 ทั้งนี้ ประวัติของบางครอบครัวกล่าวว่า ก่อนที่จะอยู่ที่บ้านโป่งราชบุรี บรรพบุรุษได้ย้ายมาจากเพชรบุรี อพยพด้วยเกวียนมาอยู่ที่บ้านโป่ง ราชบุรี ก่อนหน้านี้ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2440 และภายหลังได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านดอนทรายนครปฐมอีกครั้ง

บ้านหัวถนน ตำบลดอนพุทรา อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ไทดำบ้านหัวถนนมีบรรพบุรุษอพยพจากเพชรบุรี เมื่อราว พ.ศ. 2420 ด้วยการเดินทางด้วยเกวียนค้างแรมไปเรื่อย ในเวลานั้นยังมีชาว ไทดำกลุ่มอื่นที่อพยพตามกันมาผ่านมาทางบ้านหัวถนนและเดินทางต่อไปยังหมู่บ้านเกาะแรต บ้านดอนขมิ้น บ้านดอนยอ อำเภอบางเลน หมู่บ้านดอนทอง บ้านสระสี่มุม บ้านชุกหัวบัว บ้านไผ่หูช้าง และบ้านหนองหมู อำเภอกำแพงแสน การอพยพจากหมู่บ้านหัวถนนต่อไปยังพื้นที่อื่นเกิดขึ้นในหลายระลอก ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2480 และช่วง พ.ศ. 2490 จากนั้นการอพยพจากหัวถนนก็เบาบางลง มีการอธิบายถึงเส้นทางและวิธีในการอพยพแยกย้ายต่อจากหัวถนนไปยังถิ่นต่างๆ ได้แก่ กลุ่มที่อพยพ ไปทางสุพรรณบุรี ใช้วิธีขึ้นรถไฟจากนครปฐมไปบางกอกน้อย แล้วต่อด้วยเรือซึ่งว่าจ้างจากสุพรรณบุรีมาขนของจากบางกอกน้อย กลุ่มที่อพยพขึ้นไปทางเหนือ ใช้วิธีไปขึ้นรถไฟที่นครปฐมแล้วต่อรถไฟอีกครั้งที่หัวลำโพงเพื่อขึ้นไปทางเหนือเป็นต้น

บ้านเกาะแรต ตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จากคำบอกเล่าจากพระมหามนต์ เพชรศาสตร์ กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเกาะแรตในราวปี พ.ศ. 2411 ลาวโซ่งกลุ่มหนึ่งซึ่งตั้งหลักแหล่งบริเวณคลองใน ตำบลปอหลวง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้เดินทางโดยทางเท้ามุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ผ่านเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ติดต่อกับ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เดินทางข้ามแม่น้ำแม่กลองไปตามคลองดำเนินสะดวก (สมัยนั้นเป็นเพียงลำธารธรรมดา) ผ่านบ้านบังลอยแล้วเดินทางต่อไปถึงทุ่งหนองผำ (บ้านเกาะแรตปัจจุบัน) จากนั้นเดินทางข้ามแม่น้ำท่าจีนไปทางทิศตะวันออกถึงเขตคลองหนองกระทุง ตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน ปรากฏว่าเป็นที่ลุ่มไม่เหมาะแก่การทำมาหากิน จึงได้มาตั้งบ้านเรือนกันอยู่ที่บ้านเกาะแรตจนถึงปัจจุบัน หัวหน้าหมู่บ้านลาวโซ่งคนแรกคือ นายทรัพย์ ในสมัยรัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าฯ ให้มีการตั้งนามสกุลขึ้นเพื่อระลึกถึงถิ่นเดิมคนในหมู่บ้านนี้จึงมักใช้คำว่า “เพชร” นำหน้านามสกุล เพราะได้ย้ายมาจากเมืองเพชรบุรีเช่นนายทอน เพชรรุณ นายเพียงเพชรแอน นายแอ เพชรยวนเป็นต้น (นุกูล ชมภูนิช, 2532, หน้า 10)

บ้านดอนทอง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม แต่เดิมชาวไทดำบ้านดอนทอง เรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “ไผ่ควาย” เป็นชุมชนไทดำชุมชนใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอกำแพงแสน ประวัติกล่าวว่า บรรพบุรุษอพยพมาจากเพชรบุรี เมื่อประมาณ พ.ศ. 2440 ปัจจุบันหมู่บ้านดอนทองมีชาวไทดำอาศัยอยู่ ร้อยละ 70 จากประชากรทั้งหมดในบริเวณนี้ยังมีชุมชนไทดำจำนวนมากแถบตำบลสระสี่มุมซึ่งมาตั้งถิ่นฐานในช่วงเวลาใกล้เคียงกันต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2495 ชาวไทดำบางส่วนจากตำบลสระสี่มุม อำเภอกำแพงแสน ได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานในเขตอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี อีกหลายหมู่บ้าน เช่น บ้านหนองรีบ้านยางสูง เป็นต้น

จังหวัดสุพรรณบุรี บ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ไทดำบ้านดอนมะนาวมีบรรพบุรุษอพยพมาจากเพชรบุรีเมื่อประมาณ พ.ศ. 2440 โดยการเดินทางด้วยเกวียนเพื่อหาแหล่งทำกินใหม่ จากนั้น ประมาณ พ.ศ. 2495 ชาวไทดำกลุ่มหนึ่งซึ่งใช้นามสกุล “แสงอรุณ” “ออมสิน” และ “ทองเชื้อ” จากบ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง สุพรรณบุรี ได้อพยพไปอยู่หมู่บ้านน้ำเรือง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

บ้านดอนมะเกลือ อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ไทดำบ้านดอนมะเกลือ อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรีตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 2440 โดยมาจากบ้านตาลเรียง บ้านห้วยท่าช้าง อำเภอเขาย้อย เพชรบุรี ในระยะแรกบ้านดอนมะเกลือยังมีสภาพเป็นป่า เป็นที่เล่าขานกันว่ามีงูชุกชุม และการอพยพครั้งนั้นใช้การเดินทางด้วยเกวียนต่อมาชาวไทดำบางส่วนจากดอนมะเกลือ อำเภออู่ทอง สุพรรณบุรี ได้อพยพไปทางทางภาคเหนือโดยใช้เส้นทางรถไฟ ไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณจังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร พิจิตร และพิษณุโลก เช่น บ้านเนินหว้า อำเภอกงไกรลาศ สุโขทัย บ้านเขาหน่อ บ้านวังหยวก จังหวัดนครสวรรค์ เป็นต้น

จังหวัดกาญจนบุรี บ้านห้วยยาง อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ไทดำบ้านห้วยยาง อำเภอห้วยกระเจา กาญจนบุรีมีบรรพบุรุษอพยพมาจากบ้านดอนและบ้านยางในเขตอำเภออู่ทอง สุพรรณบุรี ตามประวัติกล่าวว่า นายธง เป็นบุคคลแรกที่อพยพจากบ้านดอนสุพรรณบุรีมาอยู่ที่บ้านห้วยยางกาญจนบุรีที่ได้เดินทางเข้ามาจับจองพื้นที่ในป่าซึ่งปัจจุบันคือหมู่บ้านห้วยยาง เมื่อราว พ.ศ. 2460-2470 นายธง เป็นคนเก่าแก่ และมีเพื่อนฝูงจำนวนมากจึงพากันตระเวนยิงเนื้อยิงสัตว์ป่าไปหลายแห่งในที่สุดก็มาถึงบริเวณที่เป็นหมู่บ้านห้วยยางในปัจจุบัน จึงได้ย้ายมาตั้งหลักแหล่งที่นั่น

จังหวัดนครสวรรค์ บ้านไผ่สิงห์ ตำบลไผ่สิงห์ อำเภอชุมแสงจังหวัดนครสวรรค์ ชาวไทดำรุ่นแรกของหมู่บ้านไผ่สิงห์ อำเภอชุมแสง นครสวรรค์ อพยพมาจากเพชรบุรีประมาณ 5-6 ครอบครัว เมื่อ พ.ศ. 2488 จากนั้นมีชาวไทดำอพยพตามกันมาอีกหลายครอบครัวในช่วงแรก ชาวไทดำกลุ่มนี้อพยพไปอยู่ในตัวอำเภอชุมแสง ต่อมาได้อพยพไปยังหมู่บ้านโพธิ์หนองยาว และย้ายมายังหมู่บ้านไผ่สิงห์ เมื่อได้ตั้งหลักแหล่งที่หมู่บ้านไผ่สิงห์แล้ว ได้มีชาวไทดำจากราชบุรี เพชรบุรี บ้านสระสี่มุม อำเภอกำแพงแสน นครปฐม ได้อพยพตามกันมาอยู่สมทบอีก

บ้านคลองเกษม อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ชาวไทดำหมู่บ้านคลองเกษม อำเภอชุมแสง นครสวรรค์ อพยพมาจากราชบุรีและเพชรบุรีเมื่อประมาณ พ.ศ. 2440 ในระยะเริ่มแรกมีผู้อพยพเข้ามาอยู่ประมาณ 20 หลังคาเรือน หมู่บ้านคลองเกษมนั้นเมื่อก่อนชาวไทดำเรียกว่า “คลองขอม”

บ้านหนองเนิน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ชาวไทดำบ้านหนองเนิน อำเภอท่าตะโก นครสวรรค์ ได้อพยพมาจากอำเภอกำแพงแสนนครปฐมและอำเภอสองพี่น้องสุพรรณบุรีตั้งแต่ราว พ.ศ. 2460 แต่เดิมพื้นที่ตั้งแต่นครสวรรค์มาถึงหนองเนินเป็นป่าใหญ่การอพยพครั้งนั้นมีเรื่องเล่ากันว่า ไทดำบางคนที่มาจากนครปฐมมีความต้องการไปอาศัยอยู่หนองเนินแต่เดินทางไปไม่ถูก จึงได้เดินทางเลยไปตั้งถิ่นฐานถึงจังหวัดพิจิตร นอกจากนี้ยังพบว่า ภายหลังต่อมาชาวไทดำที่บ้านหนองเนินบางครอบครัวได้ย้ายมาจากบ้านบัวงาม ราชบุรีเมื่อราว พ.ศ. 2470-2480 รวมทั้งภายหลังยังมีบางครอบครัวที่อพยพมาจากอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรีตามมาอยู่ที่บ้านหนองเนิน

บ้านแหลมย้อย อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ชาวไทดำบ้านแหลมย้อย อำเภอบรรพตพิสัยนครสวรรค์ บางครอบครัวมีประวัติว่าอพยพมาจากอำเภอชุมแสง นครสวรรค์ เมื่อราว พ.ศ. 2480ทั้งนี้ ก่อนหน้านั้นครอบครัวมีประวัติว่าอพยพมาจากบ้านสระสี่มุม อำเภอกำแพงแสน นครปฐม มาอยู่ที่ชุมแสงก่อนนี้แล้วจึงย้ายมาที่แหลมย้อย บรรพตพิสัยอีกทีหนึ่งเนื่องจากที่ดินทำกินในอำเภอชุมแสง มีน้อยลงและคนรุ่นหลังก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การอพยพใช้วิธีการเดินทางด้วยรถไฟจากอำเภอชุมแสง ลงที่ปากน้ำโพ แล้วขึ้นรถยนต์จากปากน้ำโพไปลงที่ตัวอำเภอบรรพตพิสัยจากนั้นก็เดินทางไปหมู่บ้านแหลมย้อย ปัจจุบันมีชาวไทดำเป็นจำนวนมากถึง 100 ครัวเรือนที่บ้านแหลมย้อย และบ้านปากดง ที่อยู่ใกล้เคียง

บ้านหนองหูช้าง อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ไทดำบ้านหนองหูช้าง อำเภอลาดยาวนครสวรรค์มีประวัติว่า มีชาวไทดำสองคนจากเพชรบุรี ชื่อ เสาร์ และเปลี่ยนมาดู พื้นที่เมื่อราวก่อน พ.ศ. 2500 เมื่อพึงพอใจจึงได้เตรียมซื้อที่ดินและร่วมกันอพยพมาอาศัยอยู่

บ้านหนองตาหมู อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ไทดำบ้านหนองตาหมู อำเภอลาดลาว จังหวัดนครสรรค์ มีประวัติว่า ใน พ.ศ. 2495 ครอบครัวของเกี้ยวและวน อุ่นเรื่อน อพยพมาจากบ้านห้วยท่าช้าง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้พาครอบครัว พร้อมกับผู้ใหญ่เสาร์ซึ่งเป็นลุง และครอบครัวอื่นรวมทั้งสิ้น 4 ครอบครัวเช่าเหมารถยนต์จากเพชรบุรีมาถึงสถานีรถไฟนครสวรรค์แล้วนั่งรถประจำทางจากนครสวรรค์ไปตามถนนลูกรังจนถึงทางแยกหนองวัวแล้วจึงลงเดินเท้าตามคันนาเข้าไปยังหนองตาหมู หลังจากการอพยพของ 4 ครอบครัวนี้มาอยู่ที่หนองตาหมู ก็มีครอบครัวอื่นอพยพตามกันมาอีก

บ้านน้ำสาด อำเภอหนองบัง จังหวัดนครสวรรค์ ชาวไทดำหมู่บ้านน้ำสาด ส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรีและจากภาคใต้โดยเข้ามาอยู่ที่บ้านน้ำสาดตั้งแต่ราว พ.ศ. 2480 การอพยพใช้วิธีขึ้นรถไฟจากเพชรบุรีไปต่อที่หัวลำโพง แล้วไปลงสถานีชุมแสงจากนั้นจึงเดินเท้าเรื่อยไปจนมาถึงหมู่บ้านน้ำสาดนอกจากนี้ยังมีบางครอบครัวย้ายมาจากบ้านไผ่สิงห์ อำเภอชุมแสงและจากแถบตัวอำเภอชุมแสงเข้ามาอาศัยสมทบด้วย

บ้านท่าช้างบึงหล่มและทุ่งหญ้าคา ตำบลคลองน้ำไหล อำเภอคลองลาน จังหวัดนครสวรรค์ ชาวไทดำในบริเวณตำบลคลองน้ำไหลอำเภอคลองลาน นครสวรรค์ เป็นกลุ่มที่อพยพโยกย้ายมาจากอำเภอท่าตะโกนครสวรรค์เมื่อปี พ.ศ.2518 เนื่องจากญาติพี่น้องได้พากันชักชวนไปหาแหล่งทำกินใหม่

จังหวัดกำแพงเพชร บ้านหนองกระทิง อำเภอขาณุวรลักษณบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ชาวไทดำบ้านหนองกระทิงอำเภอขาณุวรลักษณบุรีกำแพงเพชรเป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากอำเภอกำแพงแสนจังหวัดนครปฐมมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองกระทิง ประมาณ พ.ศ. 2500 จำนวนประมาณ 2-3 ครอบครัวเนื่องจากย้ายที่ทำกินจากแหล่งเดิมและมีญาติพี่น้องที่อยู่ในบริเวณนี้อยู่อาศัยมาก่อน

บ้านวังน้ำ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ชาวไทดำบ้านวังน้ำ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจาก 3 พื้นที่ ได้แก่ 1) กลุ่มที่ย้ายมาจากบ้านวังหยวก ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงอพยพเมื่อ พ.ศ. 2492 เนื่องจากบ้านวังหยวกเกิดอุทกภัย 2) กลุ่มที่อพยพมาจากสุพรรณบุรี ประมาณ พ.ศ.2495 และ3) กลุ่มที่อพยพมาจากอำเภอ

กำแพงแสนนครปฐม ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ย้ายมา เมื่อ พ.ศ. 2500 ทั้งกลุ่มที่ย้ายมาจากสุพรรณบุรี และกำแพงแสนเป็นกลุ่มที่มีการเคลื่อนย้ายเพื่อหาแหล่งทำกินใหม่

จังหวัดพิจิตร ตำบลไผ่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร บริเวณตำบลไผ่รอบ อำเภอโพธิ์ประทับช้างจังหวัดพิจิตร เป็นแหล่งที่ตั้งถิ่นฐานของชาวไทดำกลุ่มใหญ่แห่งหนึ่งในภาคเหนือของประเทศไทยพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วยหลายหมู่บ้าน เช่น บ้านหนองไม้แดง บ้านไผ่รอบ บ้านคลองยาง บ้านหนองหลวง บ้านป่าสัก บ้านหนองนาร้าง บ้านเกาะแก้ว บ้านไดโพ บ้านโรงวัว บ้านก่อ บ้านเนินตาล บ้านเนินตะค้อ บ้านเนินยาง บ้านห้วยแยก บ้านหนองหัวปลวก และบ้านหนองแห้ว ส่วนใหญ่ ชาวไทดำตำบลไผ่รอบ อพยพมาจากเพชรบุรี ซึ่งเกิดขึ้นก่อน พ.ศ. 2495 โดยขึ้นรถไฟจากเพชรบุรีไปลงที่ตัวเมืองพิจิตรแล้วเดินเท้าจากพิจิตรไปถึงหมู่บ้านวังจิก จากนั้นลงเรือที่บ้านวังจิกไปขึ้นบกที่ ตำบลไผ่รอบ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีเครือญาติอพยพจากเพชรบุรีมาอาศัยอยู่บริเวณนี้ก่อนหน้านี้

บ้านบัวยาง อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ไทดำที่หมู่บ้านบัวยาง อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตรเป็นชุมชนไทดำที่มีขนาดใหญ่นับร้อยหลังคาเรือนและไม่มีคนกลุ่มอื่นปะปน ในอดีตพื้นที่ดังกล่าวอยู่ภายใต้การปกครองของ อำเภอสามง่าม แต่ปัจจุบันถูกแยกออกมาเป็นเขตของอำเภอวชิรบารมี การอพยพของกลุ่มไทดำมาที่บ้านบัวยางในช่วงปี พ.ศ. 2480 มีชาวพวนและชาวไทดำอำเภอกำแพงแสน นครปฐม เป็นจำนวนมากได้รวมตัวกันอพยพผู้คนด้วยกองเกวียนกว่าร้อยเล่ม นำโดยหัวหน้ากองเกวียนชื่อหนานแก่นซึ่งเป็นชาวพวนในกลุ่มชาวพวนนี้ต่อมาไปตั้งถิ่นฐานที่อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ส่วนกลุ่มไทดำในระยะแรกได้เริ่มตั้งบ้านเรือนที่บ้านบัวยางเพียง 2-3 หลังคาเรือนเท่านั้นต่อมาอีก 3 ปี จึงมีการอพยพชาวไทดำตามมา

จังหวัดพิษณุโลก อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ประวัติการเคลื่อนย้ายในภาพรวมของกลุ่มไทดำมายัง อำเภอวังทอง พิษณุโลก พื้นที่นี้ได้มีชาวไทดำกลุ่มหนึ่งย้ายมาจากเพชรบุรีก่อนต่อมาราว พ.ศ. 2490
มีไทดำจำนวนมากอพยพจากบางกุ้ง สุพรรณบุรี มาอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวในพื้นที่บ้านดงข่อย (ไทดำเรียกดอนข่อย) และบ้านหนองบัว

อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ประวัติชาวไทดำใน อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่เพชรบุรีซึ่งมีครอบครัวที่ใช้นามสกุล “มาเพชร” เพื่อบ่งบอกว่าตระกูลของตนมีบรรพบุรุษมาจากเพชรบุรี และบางส่วนอพยพมาจากสุพรรณบุรี ประมาณ พ.ศ. 2460 ชาวไทดำกระจายกันอยู่ในหมู่บ้านต่างๆ เช่น บ้านคลองวัดไร่

บ้านท่าโก บ้านคุยยาง บ้านยางแขวนอู่ บ้านบึงคัด และบ้านหนองเขาควาย ในตำบลบางระกำ บ้านหนองขานาง บ้านคุยขวาง และหมู่บ้านรุ้งวิไล ตำบลคุยม่วง บ้านหนองตาเขียวและหมู่บ้านดอนอภัย ตำบลบ่อทอง บ้านห้วงกระได ตำบลชุมแสงสงคราม บ้านประดู่งาม ตำบลพันเสา บ้านวัดกลาง และบ้านพันต่าง ตำบลวังอีทก บ้านโป่งหม้อข้างตำบลบางแก้วเป็นต้น จากนั้นมีชาวไทดำทยอยโยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านต่างๆ เป็นระยะรวมถึงการเคลื่อนย้ายของชาวไทดำในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีการแต่งงานระหว่างกัน

จังหวัดสุโขทัย บ้านคลองยาง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ชาวไทดำหมู่บ้านคลองยาง อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย มีบรรพบุรุษอพยพโยกย้ายมาจากบ้านเวียงคอย อำเภอเมือง เพชรบุรี ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2470 การอพยพครั้งแรกได้ไปตั้งถิ่นฐานที่ บ้านพันต่าง ตำบลบางอีทก อำเภอบางระกำ พิษณุโลก จนกระทั่งปี พ.ศ. 2496 ได้อพยพครอบครัวมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ บ้านคลองยาง อำเภอเมือง สุโขทัย จนทำให้บ้านคลองยางมีชาวไทดำอาศัยอยู่นับร้อยหลังคาเรือนทว่า เมื่อช่วง พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา พื้นที่แถบนี้ประสบกับปัญหาน้ำท่วมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชาวบ้านต้องอพยพออกไปทำกินในที่อื่นทำให้เหลือชาวไทดำอยู่ที่บ้านคลองยางเพียงจำนวน 40 หลังคาเรือน

บ้านน้ำเรื่อง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย หมู่บ้านน้ำเรื่อง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย มีประชากรเป็นชาวไทดำเกือบทั้งหมด ประวัติของการย้ายถิ่นฐานมาตั้งที่บ้านน้ำเรื่อง ส่วนใหญ่เป็น ชาวไทดำที่อพยพมาจากดอนมะนาว สุพรรณบุรี และเพชรบุรี บางครอบครัวระบุได้ว่ามาจากบ้านทับคาง อำเภอเขาย้อย เพชรบุรี ซึ่งบางครอบครัวอาจจะอพยพมาอยู่ที่นครสวรรค์ก่อน จากนั้นจึงอพยพไปอาศัยอยู่ที่พิจิตรแล้วจึงมาอยู่ที่บ้านน้ำเรื่อง จังหวัดสุโขทัย

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประวัติย่าน “ซอยลาว” นิคมสร้างตนเอง ประจวบคีรีขันธ์ ย่าน “ซอยลาว” เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปใช้เรียกชุมชนชาวไทดำซึ่งตั้งอยู่บริเวณถนนสายโท หลักกิโลเมตรที่ 4 มีชาวไทดำอาศัยอยู่ราว 20 ครัวเรือนชาวไทดำในย่านดังกล่าวส่วนใหญ่อพยพไปจาก หมู่บ้านห้วยท่าช้าง และหมู่บ้านหนองปรง อำเภอเขาย้อย กับหมู่บ้านวังตะโก อำเภอเมือง เพชรบุรี โดยอพยพไปตั้งแต่ราวปี พ.ศ. 2502-2507 ส่วนชื่อชื่อหมู่บ้านสามร้อยยอดนั้น มีเรื่องเล่ามาว่าในยุคนั้นหมู่บ้าน มีต้นตาลอยู่ต้นเดียวแต่ไม่มียอดแต่กลับพบว่า มีลูกดกรายล้อมต้น ต่อมาเกิดไฟป่าขึ้น และตาลต้นนี้ถูกไฟ

ไหม้จึงทำให้สันนิษฐานว่าต้นตาลที่มีลักษณะประหลาดต้นนี้อาจจะเป็นที่มาของชื่อตาลเจ็ดยอด อันเป็นชื่อของหมู่บ้านก็ได้

บ้านหนองตลาด อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชาวไทดำที่บ้านหนองตลาด อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปว่า “ลาวหนองตลาด” เดิมอาศัยอยู่จำนวนมากแต่ในปัจจุบันแต่งงานกับคนท้องถิ่นและกลายเชื้อสายไปไม่น้อย ไทดำกลุ่มนี้ย้ายมาจากเพชรบุรี ส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของผู้ที่มาจากบ้านหนองพลับ และบ้านสมอลก อำเภอเมืองเพชรบุรี เมื่อประมาณ พ.ศ. 2460 บางครอบครัวระบุได้ว่ามาจาก หมู่บ้านเขาอีโก้ อำเภอเขาย้อย เพชรบุรี เมื่อประมาณ พ.ศ. 2503

บ้านตาลเจ็ดยอด กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไทดำที่หมู่บ้านตาลเจ็ดยอด กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้อพยพมาจากบ้านหนองพลับ อำเภอเมืองเพชรบุรี เมื่อช่วงปี พ.ศ. 2470-2475 เริ่มจากจำนวน 2 ครอบครัว และมีชาวไทดำอพยพตามมาจำนวนมาก จนกระทั่ง พ.ศ. 2543 มีชาวไทดำในหมู่บ้านตาลเจ็ดยอดจำนวนเกือบถึงสองร้อยครัวเรือน

บ้านห้วยยาง และบ้านห้วยไผ่ อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อประมาณ พ.ศ.2500 มีชาวไทดำจากหมู่บ้านหนองปรง เพชรบุรี เดินทางลงไปทางภาคใต้จำนวนหนึ่งประมาณ 20 คน เพื่อบุกเบิกไร่นาในบริเวณหมู่บ้านห้วยยาง อำเภอทับสะแก ประจวบคีรีขันธ์ปัจจุบันยังมีไทดำตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านห้วยยาง อำเภอทับสะแก อยู่ 4 ครัวเรือน นอกจากนี้ ในช่วงเวลาดังกล่าวยังมีกลุ่มที่ย้ายไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านห้วยไผ่ อำเภอทับสะแก ซึ่งมีบางครอบครัวมาจากบ้านทับคาง เพชรบุรี นอกจากนี้บางคนยังมีการอพยพไปยังบ้านดอนรวบ อำเภอเมือง ชุมพร อำเภอท่าแซะ ชุมพร อำเภอสวี ชุมพร และบ้านนาสาร สุราษฎร์ธานี ปัจจุบันมีชาวไทดำอยู่ที่บ้านห้วยไผ่ ประมาณ 20 คน

บ้านโคกตาหอม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชาวไทดำที่บ้านโคกตาหอม อำเภอบางสะพาน ประจวบคีรีขันธ์มีจำนวน 9 หลังคาเรือน อพยพโยกย้ายมาจากสระสี่มุม อำเภอกำแพงแสน นครปฐม เมื่อราว พ.ศ. 2500 เนื่องจากปัญหาในการประกอบอาชีพทำนาในแหล่งเดิม เมื่อมาอาศัยอยู่ที่บ้านโคกตาหอม ที่อยู่ติดทะเลจึงไม่ได้ทำนา แต่จะประกอบอาชีพปลูกผักทำไร่ปลูกพริกปลูกมะพร้าวเพื่อขาย ทำให้ชุมชน ไทดำหมู่บ้านโคกตาหอม เป็นชุมชนไทดำที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ ที่แตกต่างจาก ชุมชนไทดำอื่นๆ ที่ปกติจะตั้งถิ่นใน

พื้นที่ราบหรือที่ราบเชิงเขาซึ่งสะดวกในการทำนาหาของป่า และทำสวน ในขณะที่ชาวไทดำบ้านโคกตาหอม เป็นหมู่บ้านชาวไทดำที่อยู่ชายทะเล

จังหวัดชุมพร บ้านดอนรวบ อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ชาวไทดำบ้านดอนรวบอพยพมาจากอำเภอเขาย้อยเพชรบุรีเมื่อปี พ.ศ. 2440 ครั้งแรกมีการอพยพจำนวน 3 ครอบครัว โดยใช้การเดินทางด้วยเท้าจนมาถึงที่ดินข้างตลาดชุมพรในปัจจุบัน แต่ไม่ได้มีการตั้งถิ่นฐานเพราะเกรงว่าน้ำจะท่วม จึงเดินทางต่อไปถึงที่ดอนอันเป็นบริเวณที่ตั้งของบ้านดอนรวบในปัจจุบันจึงได้จับจองที่ดินทำกิน ในระยะแรก ต้องโค่นป่าเสม็ดขุดตอไม้ออกแล้วทำนา แต่เนื่องจากไม่มีควาย จึงต้องใช้มีดหวดถากเอาต่อมาเมื่อรวบรวมเงินได้จึงซื้อควายแล้วสร้างเกวียนตามแบบเกวียนที่เคยใช้ในเพชรบุรีภายหลังครัวเรือนขยายตัว และมีไทดำจากสุพรรณบุรีและเพชรบุรีมาอยู่ด้วยทำให้ประชากรเพิ่มขึ้นมากในปัจจุบันมีชาวไทดำอาศัยในหมู่บ้านดังกล่าวเป็นชาวไทดำทั้งหมด จำนวน 160 ครัวเรือน จำนวนประชากร 600 คน

อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ชาวไทดำในอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร อพยพมาจาก บ้านห้วยท่าช้าง บ้านหนองปรง บ้านเขาย้อย อำเภอเขาย้อย เพชรบุรีบ้านไร่โคก บ้านห้วยข้อง บ้านหนองโสน อำเภอบ้านลาด เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ โดยเริ่มอพยพมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 เพื่อแสวงหาที่ทำกินใหม่ ประกอบการในช่วงปีเดียวกันนั้นได้มีการเปิดนิคมท่าแซะ จึงเป็นโอกาสที่ทำให้ชาวไทดำได้เข้ามาอาศัยอยู่ในนิคมเพื่อเปิดพื้นที่ทำกิน

จังหวัดสุราษฎร์ธานี บ้านท่าสะท้อนและบ้านไทรงาม อำเภอพุนพิน สุราษฎร์ธานี หมู่บ้านท่าสะท้อน และหมู่บ้านไทรงาม อำเภอพุนพิน สุราษฎร์ธานีตั้งอยู่คนละฝั่งแม่น้ำ ชาวบ้านท้องถิ่นเรียกชาวไทดำสองหมู่บ้านนี้ว่า พวก “คลองแม่น้ำ” บรรพบุรุษเดิมของชาวไทดำในพื้นที่นี้อยู่ที่เพชรบุรีและมีบางส่วนที่ย้ายไปอยู่ที่นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี ก่อนที่จะย้ายมาอยู่ที่บ้านท่าสะท้อน และบ้านไทรงาม อำเภอพุนพินสุราษฎร์ธานี เมื่อประมาณช่วง พ.ศ. 2500-2504 ด้วยการเดินทางตามเส้นทางรถไฟเมื่อมาถึงสุราษฎร์ธานีก็จะเดินทางต่อด้วยเรือเมล์มายังบ้านไทรงาม ในระยะหลังหมู่บ้านไทรงามได้เปลี่ยน ชื่อใหม่ว่าบ้านดอนมะลิตามชื่อวัดดอนมะลิ

บ้านสะพานสอง อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชาวไทดำบ้านสะพานสอง อำเภอบ้านนาสาร สุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่อพยพมาจากเพชรบุรี มีบางกลุ่มมาจากราชบุรี และนครปฐม โดยอพยพมาครั้งแรกราว พ.ศ. 2490 ด้วยเส้นทางรถไฟจนมาถึง บ้านนาสารและมีผู้อพยพตามกันมา

บ้านทุ่งเกวียน อำเภอเคียนซา สุราษฎร์ธานี หมู่บ้านทุ่งเกวียนเป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า “ทุ่งทอง” แต่ชาวไทดำจะเรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านทุ่งเกวียนส่วนใหญ่อพยพมาจาก อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เมื่อราวปี พ.ศ. 2500 บางครอบครัวอพยพมาจากเพชรบุรีอาศัยการเดินทางอพยพด้วยทางรถไฟมาถึงสถานีบ้านนาสารจากนั้นเดินเท้าต่อในช่วงเช้ามาถึงทุ่งเกวียนในตอนค่ำ

หมู่บ้านทำเนียบ อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชาวไทดำหมู่บ้านทำเนียบ อำเภอคีรีรัฐนิคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกลุ่มที่อพยพโยกย้ายมาจากบ้านไทรงามคลองแม่น้ำ อำเภอพุนพิน สุราษฎร์ธานี อีกทอดหนึ่งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2530 เนื่องจากประสบปัญหาน้ำท่วมที่ทำกินในบริเวณบ้านไทรงาม ทำเนียบหมู่บ้านมีไทดำอยู่ 3 ครอบครัวประชากรประมาณ 20 คน (มนู อุดมเวช, 2547)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดที่อาศัยอยู่ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

2.5. สภาพพื้นที่วิจัย

ประวัติความเป็นมาของเทศบาลตำบลเขาแก้วก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2523 โดยงบประมาณของโครงการสร้างงานในชนบท (กสช.) จำนวน 251,100 บาท เพื่อใช้เป็น

1. ศูนย์พัฒนาตำบล (ที่ทำการสภาตำบล)

2. ศูนย์ราชการประจำตำบล

3. ศูนย์ข้อมูลระดับตำบลได้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จากสภาตำบลตามราชกิจจา เล่มที่ 133 ตอนพิเศษ 52 ง จึงจัดตั้งสภาตำบลเขาแก้วเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้ว เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2540 การยกฐานะเป็นเทศบาลอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 รัฐมนตรีว่ากาการกระทรวงมหาดไทย จึงจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้ว เป็นเทศบาลตำบลเขาแก้วเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2548

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

1. ที่ตั้งของตำบลเทศบาลตำบลเขาแก้ว ตั้งอยู่เลขที่ 169 หมู่ 4 ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย 42110 โทร. 042- 821- 701 โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลเชียงคาน, ตำบลบุฮม, อำเภอเชียงคาน

- ทิศใต้ ติดกับ ตำบลจอมศรี, ตำบลธาตุ อำเภอเชียงคาน

- ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลชมเจริญ อำเภอปากชม และตำบลธาตุ อำเภอเชียงคาน

- ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลนาซ่าว อำเภอเชียงคาน

ระยะทางห่างจากอำเภอเชียงคาน ประมาณ 14 กิโลเมตร

ระยะทางห่างจากจังหวัดเลย ประมาณ 40 กิโลเมตร

ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 560 กิโลเมตร

ตำบลเขาแก้ว มีเนื้อที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและที่ราบเชิงเขา โดยมีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 133 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 83,125 ไร่

2. ลักษณะภูมิประเทศ

มีหมู่บ้านตั้งอยู่ตามที่ราบลุ่ม 10 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ที่ราบเชิงเขา 3 หมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าสงวน (ป่าภูเขาแก้ว – ดงปากชม) ส่วนพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ใช้ปลูกข้าว มันสำปะหลัง ปลูกข้าวโพด และ สวนยางพารา เป็นต้น (https://ksm.go.th)

3. ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ที่เป็นภูเขาสูงส่งผลให้อุณหภูมิ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ฤดูร้อนจะร้อนมากจนถึง 43.5 องศาเซลเซียส ฤดูหนาวหนาวจัด บางปีอุณหภูมิลดลงถึง -1 ถึง -3 องศาเซลเซียส ส่วนในฤดูฝนจะมีฝนตกชุกพอประมาณ ซึ่งเมื่อจำแนกสามารถแบ่งออกได้ 3 ฤดูกาล ดังนี้

ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน

ฤดูฝนแบ่งออกเป็น 2 ช่วง - ช่วงแรกเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน - เดือนกรกฎาคม มีฝนเนื่องมาจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ - ช่วงที่สองเริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม - ปลายเดือนตุลาคม เป็นฝนที่เกิดจากอิทธิพลของพายุดีเปรสชั่นในทะเลจีนใต้

ฤดูหนาวอากาศหนาวจัดเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม – เดือนกุมภาพันธ์ ฤดูหนาวของจังหวัดเลยเกิดจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดพาเอาอากาศหนาวและแห้งแล้งจากประเทศจีน มาปกคลุมภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยส่วนใหญ่เดือนธันวาคมและเดือนมกราคมเป็นเดือนที่มีอุณหภูมิต่ำสุด ประมาณ –1 ถึง –3 องศาเซลเซียส (https://ksm.go.th)

4. ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น 7,795 คนแยกเป็นชาย 3,914 คนหญิง 3,881 คน จำนวนครัวเรือน 2,176 (ข้อมูล ณ เดือน มกราคม 2565 จากสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย)

ตารางจำนวนของประชากรแต่ละหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน
	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	รวม	ตามทะเบียนราษฎร
บ้านโสกเก่า (ม.1)	343	304	647	188
บ้านโสกใหม่ (ม.2)	377	398	775	197
บ้านนาเบน (ม.3)	458	475	933	212
บ้านนาป่าหนาด (ม.4)	244	279	523	176
บ้านวังอาบช้าง (ม.5)	146	122	268	83
บ้านตาดซ้อ (ม.6)	438	416	854	240
บ้านเขาแก้ว (ม.7)	201	169	370	87
บ้านท่าบม (ม.8)	368	357	725	202
บ้านท่าบม (ม.9)	281	283	564	161
บ้านโสกเก่า (ม.10)	317	310	627	191
บ้านโสกใหม่ (ม.11)	266	289	555	148
บ้านนาป่าหนาด (ม.12)	255	243	498	164
บ้านท่าบม (ม.13)	218	229	447	122
รวม	**3,914**	**3,881**	**7,795**	**2,172**

บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ไทดำบ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นไทดำกลุ่มเดียวที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศเป็นกลุ่มสุดท้ายอาศัยอยู่ที่บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย นอกจากนี้ ไทดำที่อพยพเข้ามายังบ้านนาป่าหนาดแห่งนี้ ส่วนใหญ่ยังเป็น ไทดำชนชั้นราชวงศ์แทบทั้งสิ้นอีกด้วย (สุรดิษ ภาคสุชล, 2553)

จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในบ้านนาป่าหนาดทราบว่า ชาวไทดำกลุ่มนี้พากันอพยพมาจากเมืองแถงในดินแดนสิบสองจุไท เมื่อราวปี พ.ศ. 2423 ก่อนไปอาศัยอยู่แถบเมืองเชียงขวาง เมืองไลและเมืองลอ ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แล้วจึงอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ไทยในที่มีการปราบฮ่อ ราวรัชกาลที่ 5 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2448 โดยเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนี้ซึ่งเป็นป่าไม้ ที่อุดมสมบูรณ์ ตอนแรกเรียกว่า บ้านนาป่าติ้ว ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “บ้านนาป่าหนาด” ด้วยเพราะเต็มไปด้วยตันหนาดมากมาย ชาวไทดำมีวิถีความเป็นอยู่เรียบง่าย

บูชาผีสางเทวดาตามความเชื่อหลัก มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ การดำรงชีวิตประจำวันยังคงผูกพันกับประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อดั้งเดิมอยู่เป็นอันมาก ลักษณะทางสังคมของไทดำยังคงรักษาขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและพิธีกรรม ไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในความเป็นปึกแผ่นและการดำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ปัจจุบันมีประชากรที่เป็นชาวไทดำอาศัยอยู่ที่ หมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 353 ครัวเรือน (ปราชญ์ชาวบ้าน, 2568)

2.6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฤตยา สารพุทธิ (2563) ได้ศึกษา การดำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ กรณีศึกษาชุมชนปกาเกอะญอ อ.ลี้ จ.ลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนนี้เกิดจากชาวปกาเกอะญอที่มีความเลื่อมใส ศรัทธา ในตัวครูบาชัย ยะวงศาพัฒนา จึงได้ละถิ่นฐานเดิมย้ายตามมาอยู่ใกล้อารามของท่านและร่วมกันสร้างชุมชน และจากกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันคือ ให้รักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด และต้องรับประทานอาหารมังสวิรัติ ทำให้ชุมชนมีความสงบสุข ร่มเย็น จึงมีชาวปกาเกอะญอย้ายตามมาอยู่มากขึ้นเรื่อยๆ ในการดำรงอัตลักษณ์ของชุมชนนั้น ในช่วงแรกครูบาวงษ์ ท่านเป็นคนอบรม สั่งสอน และตักเตือนให้ชาวชุมชนดำรงอัตลักษณ์ไว้ด้วยตัวของท่านเอง เมื่อชุมชนเริ่มโตขึ้น ครูบาฯ ได้แต่งตั้ง “ตะก๊ะ” ซึ่งเป็นคนที่ชาวบ้านนับถือ หมู่บ้านละ 1 คน ช่วยท่านทำหน้าที่ดังกล่าว เมื่อครูบาฯ มรณภาพในปี พ.ศ. 2543 ผู้นำ ชุมชนได้กำหนด “กฎประชาคมในการดำรงอยู่ร่วมกันของหมู่บ้าน” เพื่อการดำรงอัตลักษณ์ของชุมชน โดยมีโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนตั้งแต่การปรับเงินจนถึงขั้นขับออกจากหมู่บ้าน ปัจจัยที่ทำให้การ ดำรงอัตลักษณ์ของชุมชนยังเกิดขึ้นต่อเนื่องได้แก่ ความเคารพศรัทธาในตัวผู้นำโครงสร้างความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ภูมิณวัธน์ ตั้งศรีพูลผล (2565) ได้ศึกษา การบริหารวัฒนธรรมพลเมืองในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยทรงดำในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารวัฒนธรรมพลเมืองในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยทรงดำภายใต้บทบาทของรัฐ และบทบาทของชุมชน จากเกณฑ์สำคัญ 2 ด้าน คือ ด้านบทบาทของรัฐในการเสริมสร้างวัฒนธรรมพลเมือง และด้านบทบาทของชุมชนในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ชุมชน โดยมีข้อจำกัดหลายประการในมิติต่างๆ คือการบริหารวัฒนธรรมพลเมืองภายใต้บทบาทของภาครัฐ ที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมตามนโยบายเพียงบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากรัฐไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการ

จัดตั้งงบประมาณให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่มักเน้นบทบาทของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในประเทศไทยในฐานะประชาชนทั่วไปที่ได้รับการอนุญาตให้เข้ามาอาศัยพื้นแผ่นดินไทยเท่านั้น ส่วนการดำรงชีพหรือการธำรงรักษาวัฒนธรรมต่างๆ ของชาติพันธุ์ไทยทรงดำก็เป็นเรื่องที่ชาติพันธุ์ไทยทรงดำที่จะธำรงรักษาวัฒนธรรมของตนเองตามวิถีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจาก บรรพบุรุษ

ภูมิณวัธน์ ตั้งศรีพูลผล,ชนิดา จิตตรุทธะ (2566) ได้ศึกษา การบริหารวัฒนธรรมพลเมืองในการขับเคลื่อนอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทยทรงดำในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารวัฒนธรรมพลเมืองในการขับเคลื่อนอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทยทรงดำในประเทศไทยปัจจุบันเป็นการบริหารจัดการอำนาจได้อย่างเป็นระบบระเบียบ มีฐานะและอำนาจทางสังคมที่แตกต่างกันออกไปเรียกว่า “การเมืองเรื่องชาติพันธุ์” 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์นี้ ได้แก่ ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การได้รับอิทธิพลจากสื่อโซเชียลมีเดีย การอพยพย้ายถิ่นฐาน ความก้าวหน้าทางด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การรับวัฒนธรรมจากคนนอกพื้นที่ 3) แนวทางในการขับเคลื่อนและธำรงรักษา อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทยทรงดำให้เกิดความเข้มแข็งและความยั่งยืน ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ จากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และในส่วนของชาติพันธุ์ไทยทรงดำต้องปลูกฝังลูกหลานสร้างจิตสำนึกให้รักและภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง โดยเฉพาะประเพณีและวัฒนธรรมในด้านพิธีกรรม ด้านภาษาและด้านการแต่งกาย

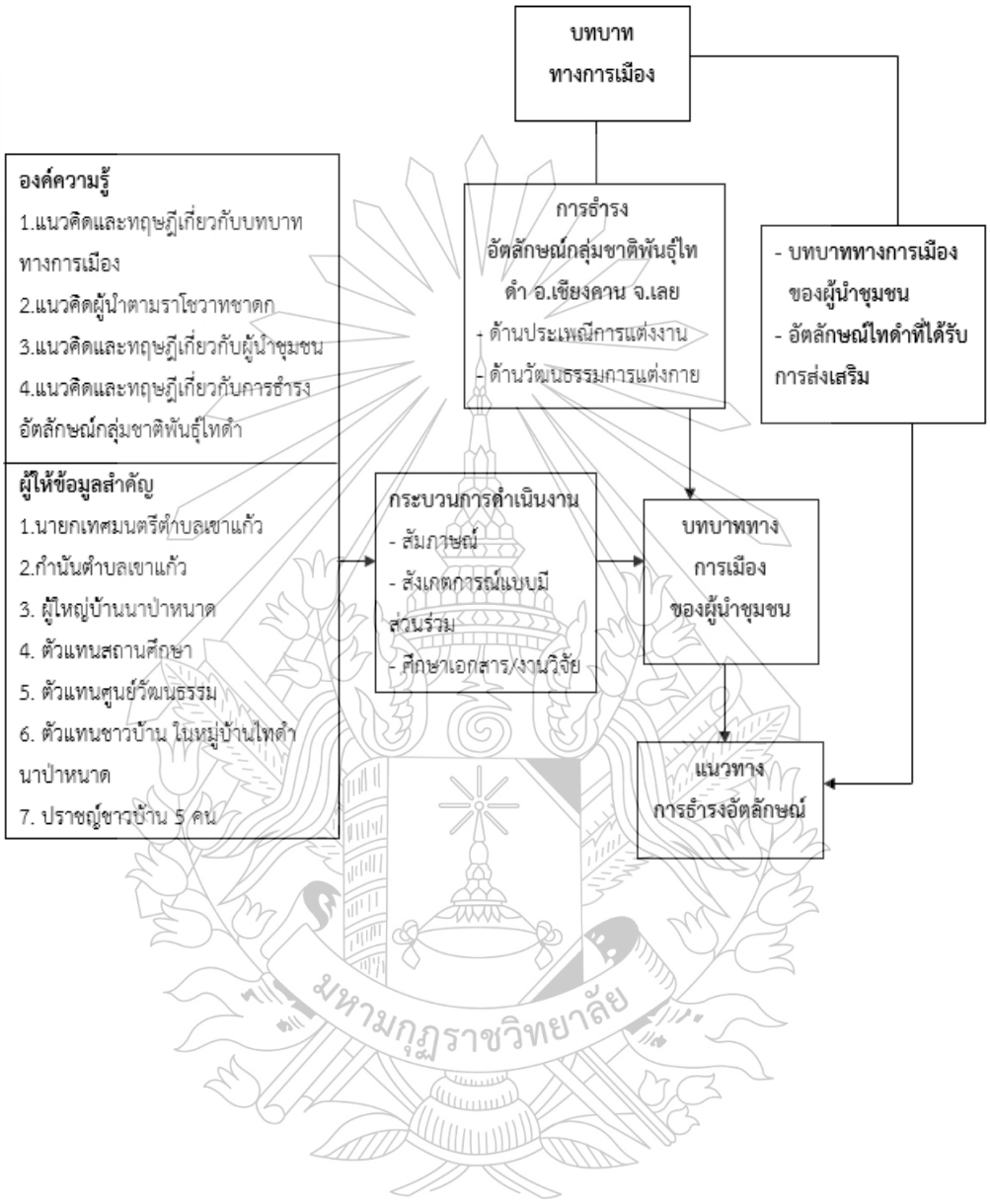
มานพ มนตรีพิทักษ์, ธโสธร ตู้ทองคำ, และยุทธพร อิสรชัย (2566) ได้ศึกษาบทบาททางการเมืองของนายกเทศมนตรีตำบลบ้านเชียง ในการผลักดันวัฒธรรมชุมชนท้องถิ่นไทพวนบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ช่วง พ.ศ. 2555-2559 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่าบทบาททางเมืองของนายกเทศมนตรี ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นผ่านการจัดทำประชาคมร่วมกับชุมชน ด้านการบริหารจัดการจัดสรรทรัพยากร ได้วางกลยุทธ์โครงการแผนงานที่เหมาะสมนำเสนอร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่มีอย่างจำกัดด้านการเชื่อมประสานในฐานะตัวแทนขององค์กรดำเนินการตามแผนพัฒนาแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาอาชีพจากการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

สุนี คำนวลศิลป์ และกัญจนาภรณ์ ปิยะธรรม (2565) ได้ศึกษา การจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรีมีความร่วมมือกันในกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรม และชุมชน

มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและปฏิบัติให้ประสบผล ริเริ่ม จัดทำ ดำเนินการ กระทั่งดูแลรักษา โดยมีการการรักษาวัฒนธรรมในรูปแบบของการจัดงานกิจกรรมทางวัฒนธรรม การทำศูนย์และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้สอนวัฒนธรรมไทยทรงดำในโรงเรียน การตั้งกลุ่มทอผ้า การทำปฏิทินไทยทรงดำ และการจัดบริการทางวัฒนธรรม ปัจจัยเกื้อหนุนให้ชุมชนไทยทรงดำจังหวัดเพชรบุรีสามารถจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ จิตสำนึกร่วมทางชาติติพันธ์ ผู้รู้/ผู้อาวุโสของชุมชน กลุ่มทางสังคม ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และการสื่อสารประสานงาน ผลที่เกิดขึ้นไม่เพียงเกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรม ยังทำให้ชาวไทยทรงดำได้แสดงออกทางอัตลักษณ์และเชื่อมสัมพันธ์ชาติพันธุ์ให้เหนียวแน่น นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนไททรงดำ

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนในการธำรงอัตลักษณ์ ส่วนใหญ่มีนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุน ของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ เกิดจาก ภาวะผู้นำที่มีศรัทธาและความชอบธรรม การจัดการชุมชนอย่างมีระบบ การเผชิญปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการใช้กลไกอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมร่วมกับภาครัฐและชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้เชื่อมโยงกัน ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำสามารถรักษาเอกลักษณ์และตัวตนของตนเองท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้

2.7. กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

บทที่ 3
วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้นำแนวคิดเรื่องแนวคิดทฤษฎีบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ มาใช้ในการทำความเข้าใจถึงลักษณะความร่วมมือ โดยใช้หลักของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและมองอย่างรอบด้านแบบองค์รวม ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ให้ได้มากที่สุด ผู้วิจัยได้วางโครงร่างและรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการวิจัย
3.2 หน่วยที่ใช้ในการวิจัย
3.3 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
3.4 พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1. ขั้นตอนการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบทบาททางการเมือง แนวคิดผู้นำตามราโชวาทชาดก แนวคิดผู้นำชุมชน แนวคิดการธำรงอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขต และประเด็นการวิจัย วางกรอบแนวคิดการวิจัยและกำหนดกลุ่มเป้าหมาย สร้างคำถามวิจัย เช่น การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์

ของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย แนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบเครื่องมือวิจัย สร้างเครื่องมือวิจัย 3 ประเภท ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกภาคสนาม โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขออนุญาตหน่วยงานต้นสังกัดและขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เก็บข้อมูลภาคสนาม และบันทึกเสียง/ถอดคำสัมภาษณ์ (พร้อมแบบฟอร์มบันทึก)

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เช่น การจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็น คำหลัก และการตีความเชิงความหมายสังเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่งด้วยเทคนิค Triangulation เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผล อภิปรายผล และเสนอข้อเสนอแนะ โดยการสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนต่อการธำรงอัตลักษณ์ วิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเสนอแนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ของผู้นำชุมชน

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำรายงานวิจัย เรียบเรียงผลการวิจัยตามรูปแบบรายงาน ตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการ และส่งรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด/ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

3.2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย (target group) ที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) เกี่ยวกับการธำรงอัตลักษณ์ บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชน และแนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (purposive) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังนี้

1. นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว 1 คน
2. กำนันตำบลเขาแก้ว 1 คน
3. ผู้ใหญ่บ้านนาป่าหนาด 2 คน
4. ตัวแทนสถานศึกษา 1 คน
5. ตัวแทนศูนย์วัฒนธรรม 5 คน

6. ตัวแทนชาวบ้าน ในหมู่บ้านไทดำนาป่าหนาด 5 คน

7. ปราชญ์ชาวบ้าน 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

3.3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยมีเนื้อหาครอบคลุม 3 ประเด็นสำคัญ คือ 1. การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย 2. บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และ 3. แนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

3.3.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ใช้กับกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดแบบรายบุคคล (20 คน) สอบถามตามประเด็น เช่น

- การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ
- บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ
- แนวทางการส่งเสริมการธำนงอัตลักษณ์ผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ

3.3.2 แบบบันทึกภาคสนาม

เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดโน้ต ปากกา รวมทั้งของที่ระลึกสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักและของใช้อื่นที่จำเป็น

3.4. การสร้างเครื่องมือวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Guide) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์ ของการสัมภาษณ์ เช่น ศึกษาการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ, บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์, แนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ

2) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย เช่น นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนทางศาสนา ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนสถานศึกษา ตัวแทนศูนย์วัฒนธรรมไทดำชาวบ้าน

3) วิเคราะห์ประเด็นคำถามหลัก จากวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในงานวิจัย เช่น การธำรงอัตลักษณ์, บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชน, แนวทางการส่งเสริม

4) ออกแบบคำถามปลายเปิด เช่น “ท่านคิดว่าควรมีแนวทางใดในการสืบสานและธำรงอัตลักษณ์ด้านประเพณีการแต่งงานและวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทดำให้คงอยู่ต่อไป?”

5) จัดเรียงลำดับคำถาม จากง่ายไปยาก เริ่มจากข้อมูลทั่วไป การธำรงอัตลักษณ์ บทบาททางการเมือง และแนวทางการส่งเสริม

6) เพิ่มคำถามย่อย/Probe เพื่อเจาะลึก เช่น “ช่วยยกตัวอย่างกรณีจริงได้หรือไม่”

7) ตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อความถูกต้องและความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์

2. แบบบันทึกภาคสนาม/การสังเกต (Field Note & Observation Sheet) ผู้วิจัยได้ดำเนินกำหนดการสร้าง ดังนี้

1) กำหนดสิ่งที่จะบันทึก เช่น ปฏิสัมพันธ์, การมีส่วนร่วม

2) สร้างเช็กลิสต์หรือหัวข้อบันทึก เช่น การธำรงอัตลักษณ์ บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชน และแนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์

3) เพิ่มช่องบันทึกเชิงพรรณนา เพื่อบันทึกคำพูด/เหตุการณ์สำคัญ

4) ตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อความถูกต้องและความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ โดยสรุปเป็นการใช้เครื่องมือ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย	**จำนวน**	**วิธีการเก็บข้อมูลที่เหมาะสม**	**หมายเหตุเพิ่มเติม**
1. นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว	1 คน	สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง + บันทึกภาคสนาม	สัมภาษณ์รายบุคคล
2. กำนันตำบลเขาแก้ว	1 คน	สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง + บันทึกภาคสนาม	สัมภาษณ์รายบุคคล

3. ผู้ใหญ่บ้านนาป่าหนาด	2 คน	สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง + บันทึกภาคสนาม	สัมภาษณ์รายบุคคล
4. ตัวแทนสถานศึกษา	1 คน	สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง + บันทึกภาคสนาม	สัมภาษณ์รายบุคคล
5. ตัวแทนศูนย์วัฒนธรรม	5 คน	สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง + บันทึกภาคสนาม	สัมภาษณ์รายบุคคล
6. ตัวแทนชาวบ้าน	5 คน	สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง + บันทึกภาคสนาม	สัมภาษณ์รายบุคคล
7. ปราชญ์ชาวบ้าน	5 คน	สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง + บันทึกภาคสนาม	สัมภาษณ์รายบุคคล

3.5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อขอเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวกับการธำรงอัตลักษณ์ บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชน และแนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษร์ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

3.5.2 ส่งหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเองเพื่อขอนัดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ ขออนุญาตหน่วยงานต้นสังกัดและผู้เข้าร่วมทุกคนอย่างเป็นทางการ

3.5.3 แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความยินยอมก่อนสัมภาษณ์หรือบันทึกเสียงนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงและจัดหมวดหมู่เพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

3.5.4 จัดเวลาและสถานที่ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้ให้ข้อมูล

3.6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยพรรณนาวิธี (descriptive analytics)

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การถอดข้อมูล (Transcription) ถอดเสียงจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเป็นข้อความลายลักษณ์อักษรอย่างละเอียด ตรวจสอบความถูกต้องโดยเปรียบเทียบกับการบันทึกเสียงหรือการสังเกตภาคสนาม การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organization) แยกข้อมูลตามเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์ / บันทึกภาคสนาม) จัดกลุ่มข้อมูลตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยอ่านข้อมูลซ้ำหลายรอบเพื่อเข้าใจความหมายอย่างลึกซึ้ง สรุปประเด็นที่ปรากฏซ้ำและความสัมพันธ์ระหว่างหมวดหมู่ต่าง ๆ และใช้การสังเคราะห์ร่วมกับทฤษฎี (Cohen & Uphoff, Arnstein)

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว 1 คน กำนันตำบลเขาแก้ว 1 คน ผู้ใหญ่บ้านนาป่าหนาด 2 คน ตัวแทนสถานศึกษา 1 คน ตัวแทนศูนย์วัฒนธรรม 5 คนตัวแทนชาวบ้าน ในหมู่บ้านไทดำนาป่าหนาด 5 คน และปราชญ์ชาวบ้าน 5 คน รวมทั้งการสังเกตการณ์และการวิเคราะห์เอกสารท้องถิ่น เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในเขตตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามรวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน จากนั้นนำมาประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

4.1. การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ผลจากการศึกษาการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ จากการสัมภาษณ์พบว่าการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ด้านประเพณีการแต่งงานและ ด้านวัฒนธรรมการแต่งกายมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

4.1.1. การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ด้านประเพณีการแต่งงาน

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ประเพณีการแต่งงานของพี่น้องไทดำ นั้นมีคุณค่าทั้งในด้านวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของชุมชน การแต่งงาน แบบไทดำ เช่น การสู่ขอแบบดั้งเดิม พิธีกรรมที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ล้วนแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เราได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นแนวทางในการสนับสนุนให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ได้เห็นคุณค่าในสิ่งเหล่านี้ โดยการทำสื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีการแต่งงานแบบดั้งเดิมของชาวไทดำ อีกเรื่องที่สำคัญ คือ ประสานงานกับโรงเรียนในพื้นที่ให้นำเรื่องประเพณีเหล่านี้ไปบูรณาการกับการเรียน การสอน และเปิดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้เป็นผู้นำถ่ายทอดความรู้ ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมและสืบสานวัฒนธรรมของตัวเองได้อย่างต่อเนื่อง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 , 26 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ประเพณีแต่งงานของชาวไทดำ บ้านนาป่าหนาด ถือเป็นสิ่งที่สะท้อนความเป็นตัวตนของคนในชุมชนได้อย่างชัดเจน พิธีแต่ละขั้นตอนมีความหมาย ไม่ใช่แค่เรื่องของชายหญิงแต่งงานกัน แต่เป็นการรวมญาติ เป็นการขออนุญาตผีบรรพบุรุษ และยังเป็นการสอนคนรุ่นใหม่ให้รู้จักรากเหง้าของตนเองในสมัยก่อนถ้าไม่มีพิธีจี่ผี ไม่มีของไหว้ผี ไม่มีการผูกแขนตามแบบไทยดำ ก็ถือว่ายังแต่งไม่สมบูรณ์นะครับ พ่อแม่เขาจะไม่สบายใจ ผีบรรพบุรุษก็อาจไม่คุ้มครองคู่บ่าวสาว ผมคิดว่าผู้นำชุมชนก็ต้องคอยประสานกับผู้ใหญ่บ้าน กับศูนย์วัฒนธรรม ให้มีพื้นที่ในการส่งเสริมประเพณีนี้ให้ยังคงอยู่ ไม่ใช่ด้วยการบังคับ แต่ทำให้คนเห็นว่ามันมีคุณค่า ตอนนี้คนรุ่นใหม่บางคนก็อาจจะไม่ได้ทำครบทุกขั้นตอน แต่ถ้าเขายังเคารพในหลักการ เช่น มีพิธีผูกแขน ไหว้ผี ก็ถือว่ายังไม่ทิ้งอัตลักษณ์ของตัวเองไป...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผมคิดว่าผู้นำชุมชนที่ต้องดูแลทั้งเรื่องความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และการรักษาเอกลักษณ์ของพวกเราชาวไทดำด้วยครับ ประเพณีการแต่งงาน ถือเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะสะท้อนถึงรากเหง้าและวิถีชีวิตของบรรพบุรุษเรา...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 , 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิฉันมองเรื่องของประเพณีการแต่งงาน ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่สะท้อนทั้งค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนเราอย่างลึกซึ้งผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการธำรงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทดำ แนวทางของโรงเรียน คือ การบูรณาการกับการเรียนการสอนเกี่ยวกับประเพณีการแต่งงานไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ เช่น ในวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทยและศิลปะสร้างเครือข่าย ประสานความร่วมมือสนับสนุนการเผยแพร่เรื่องราวประวัติศาสตร์ ส่งเสริมอัตลักษณ์ประเพณีผ่านนโยบายของโรงเรียนและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผมมองว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นไทดำ โดยเฉพาะด้านประเพณีการแต่งงาน โดยเน้นการส่งเสริมพิธีแบบดั้งเดิม เช่น การแต่งกาย พิธีกรรมและภาษาไทดำ พร้อมทั้งผลักดันให้ผู้นำชุมชนเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นใหม่และประสานงานกับภาครัฐเพื่อให้เกิดการสนับสนุนด้านนโยบายและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5, 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผมมองว่าผู้นำชุมชนมีหน้าที่สำคัญในการธำรงอัตลักษณ์ของไทดำผ่านบทบาททางการเมืองและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในการอนุรักษ์ประเพณีการแต่งงาน ซึ่งเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ดิฉันมองว่าผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ประเพณีการแต่งงานของไทดำ โดยช่วยส่งเสริมให้จัดพิธีตามแบบดั้งเดิม สนับสนุนการใช้ภาษาการแต่งกาย และพิธีกรรม รวมถึงผลักดันกิจกรรมทางวัฒนธรรมและถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชน เพื่อให้วัฒนธรรมไทดำยังคงอยู่ในชุมชน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 , 27 พฤษภาคม 2568)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย สรุปได้ว่าทุกกลุ่มมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ “ผู้นำจิตวิญญาณและผู้เฒ่าผู้แก่” มีบทบาทสำคัญในประเพณีการแต่งงานของชาวไทดำเพื่อให้ชีวิตคู่ของบ่าวสาวราบรื่นและเป็นสิริมงคลบทบาทหลัก ๆ ได้แก่

1. กำหนดฤกษ์ยามมงคล เพื่อให้วันและเวลาทำพิธีเหมาะสม
2. ประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญเรียกขวัญให้กับบ่าวสาว
3. เป็นตัวแทนสื่อสารกับบรรพบุรุษ บอกกล่าวบรรพบุรุษให้รับรู้
4. ดำเนินการทำพิธีให้กับคู่บ่าวสาว การไหว้เจ้าที่ การวางเครื่องบูชา การกล่าวคำเชิญวิญญาณบรรพบุรุษ
5. สั่งสอนและให้พรคู่บ่าวสาว

โดยผู้นำชุมชนได้มีส่วนร่วมในงานแต่งงาน อวยพรให้คู่บ่าวสาวในเรื่องของการครองเรือนและเคารพผู้ใหญ่ สนับสนุนให้จัดพิธีตามแบบดั้งเดิม เพื่อให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าของประเพณีดั้งเดิมและสืบสานต่อไป มีบทบาททางการเมืองในการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ให้เกิดการสนับสนุนในด้านนโยบายทำให้เห็นคุณค่าและส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าถึงความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ ของประเพณีการแต่งงานของชุมชนบ้านนาป่าหนาด

ตารางสรุปเปรียบเทียบบทบาทผู้นำชุมชน ด้านประเพณีแต่งงาน

ประเด็น	ผู้นำชุมชน	ผู้นำทางจิตวิญญาน
การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ด้านประเพณีการแต่งงาน	มีส่วนร่วมในงานแต่งงาน อวยพรให้คู่บ่าวสาวในเรื่องของการครองเรือนและเคารพผู้ใหญ่ สนับสนุนให้จัดพิธีตามแบบดั้งเดิม	กำหนดขั้นตอนพิธีกรรมตามความเชื่อ ดูแลให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามจารีต ดังนี้ 1. กำหนดฤกษ์ยามมงคลเพื่อให้วันและเวลาทำพิธีเหมาะสม 2. ประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญเรียกขวัญให้กับบ่าวสาว 3. เป็นตัวแทนสื่อสารกับบรรพบุรุษ บอกกล่าวบรรพบุรุษให้รับรู้ 4. ดำเนินการทำพิธีให้กับคู่บ่าวสาว การไหว้เจ้าที่ การวางเครื่องบูชา การกล่าวคำเชิญวิญญาณบรรพบุรุษ 5. สั่งสอนและให้พรคู่บ่าวสาว

ตาราง 1 ตารางสรุปเปรียบเทียบบทบาทผู้นำชุมชน ด้านประเพณีแต่งงาน

4.1.2 การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า วัฒนธรรมการแต่งกายของพี่น้องไทดำบ้านนาป่าหนาด เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์สำคัญที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของเราอย่างชัดเจน เสื้อผ้าสีดำล้วน ผ้าถุง ที่ทอลวดลายดั้งเดิม ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ยังเป็นเครื่องหมายของความภาคภูมิใจในรากเหง้าของเรา...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 , 26 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้นำชุมชนมีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน การธำรงวัฒนธรรมการ

แต่งกายแบบไทดำ ทำได้ในหลายแนวทาง เช่น การสนับสนุนให้ทุกหมู่บ้านในตำบลเขาแก้ว ใช้ชุดไทดำในงานพิธีประจำปี ไม่ว่าจะเป็นงานบุญ งานแต่งงาน งานศพ หรือกิจกรรมในโรงเรียน ซึ่งทำให้คนรุ่นใหม่เห็นความสวยงามของวัฒนธรรมการแต่งกายของตนเอง และอยากมีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมการแต่งกาย...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทดำเป็นเอกลักษณ์สำคัญ ที่สะท้อนความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชุดเสื้อผ้าฝ้ายสีดำ ผ้าซิ่นลายนางหาญ ที่มีลวดลายเฉพาะ ซึ่งมีความหมายทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ส่งเสริมให้คนในชุมชนสวมใส่ในงานประเพณี พิธีกรรม และกิจกรรมท้องถิ่น รวมถึงสนับสนุนให้เยาวชนเรียนรู้และภาคภูมิใจในการแต่งกายแบบ ไทดำ เพื่อให้วัฒนธรรมนี้ยังคงสืบทอดต่อไป...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 , 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ เช่น การส่งเสริมการแต่งกายแบบไทดำในกิจกรรมต่างๆ การปลูกฝังเยาวชนให้ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงบทบาททางการเมืองของชุมชนในการกำหนดและรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อัตลักษณ์” ของชาวไทดำ โดยเฉพาะเรื่อง “การแต่งกาย” เป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าฝ้ายสีดำ ผ้าซิ่นลายนางหาญและลายแตงโม ผ้าเปียวพาดไหล่ที่มีลวดลายเฉพาะ และเครื่องประดับพื้นเมือง ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของความสวยงามแต่ยังสะท้อนถึงภูมิปัญญา วิถีชีวิต และความเชื่อดั้งเดิมของบรรพบุรุษ หน้าที่ของผู้นำชุมชนคือการเป็น “สะพาน” เชื่อมระหว่างอดีตกับปัจจุบัน เราต้องกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่ารู้จัก และภูมิใจในการแต่งกายแบบไทดำผ่านกิจกรรมต่างๆ ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 , 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การแต่งกายแบบไทดำกับการทอผ้า มันไม่ได้แค่เรื่องการใช้ชีวิตแต่มันคือการรักษาตัวตนของกลุ่มเราคนไทดำมีแบบของเรา ลายของเรา สีของเรา ทุกอย่างมีที่มาและความหมาย การทอผ้าก็เหมือนการเล่าเรื่องของชาติพันธุ์ผ่านเส้นด้าย เราเชื่อว่าถ้าชาติพันธุ์เราจะอยู่รอดในโลกยุคใหม่ ก็ต้องรักษาสิ่งที่ทำให้เราไม่เหมือนใคร – และเสื้อผ้ากับผ้าทอก็เป็นสิ่งนั้นที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชาวไทดำ ผู้นำชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้ผลักดันและส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการ

แต่งกายแบบไทดำ โดยใช้บทบาททางสังคมและวัฒนธรรมในการจัดกิจกรรม เช่น งานประเพณี งานต้อนรับแขก หรือวันสำคัญต่างๆ เป็นการใช้พื้นที่ทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือแสดงออกทางการเมืองของชุมชนในการรักษาและสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างยั่งยืน..." (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 , 27 พฤษภาคม 2568)

"...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การแต่งกายด้วยชุดไทดำ เป็นสัญลักษณ์ของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ไม่ใช่แค่เครื่องแต่งกาย แต่คือรากเหง้าและศักดิ์ศรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำชุมชนมีบทบาททางการเมืองผ่านการจัดการตนเอง โดยใช้เวทีประชาคม ผู้นำท้องถิ่น และความร่วมมือในชุมชน ผลักดันให้วัฒนธรรมการแต่งกายยังคงอยู่และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ เช่น การส่งเสริมให้เด็กใส่ชุดไทดำ ในโรงเรียน นี่คือการเมืองจากฐานราก ที่ใช้วัฒนธรรมเป็นพลังต่อรองเพื่อธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในโลกปัจจุบัน..." (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 , 27 พฤษภาคม 2568)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย สรุปได้ว่าทุกกลุ่มมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ชุมชนไทดำบ้านนาป่าหนาดใช้บทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมการแต่งกายพื้นเมือง ผ่านการรวมตัวของผู้นำชุมชน เช่น นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีนโยบายให้พนักงานแต่งกายด้วยชุดไทดำในทุกวันศุกร์ และงานประเพณี อีกทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้บุคคลกรและนักเรียนในสังกัดมีการแต่งกายด้วยชุดไทดำในทุกวันอังคาร ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มวัฒนธรรมคนไทดำ และชาวบ้านในหมู่บ้านนาป่าหนาด ถ่ายทอดการแต่งกายแบบดั้งเดิมที่ถูกต้องให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อยืนยันอัตลักษณ์และสร้างความภาคภูมิใจแก่คนในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนสืบทอดวัฒนธรรมดังกล่าวต่อไป

ตารางสรุปเปรียบเทียบบทบาทผู้นำชุมชน ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

ประเด็น	ผู้นำชุมชน	ผู้นำทางจิตวิญญาน
การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย	มีนโยบายให้พนักงานแต่งกายด้วยชุดไทดำในทุกวันศุกร์ และงานประเพณี	ถ่ายทอดการแต่งกายแบบดั้งเดิมที่ถูกต้องให้กับเยาวชนรุ่นใหม่

ตาราง 2 ตารางสรุปเปรียบเทียบบทบาทผู้นำชุมชน ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

4.2. บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ผลจากการศึกษาบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ด้านประเพณีการแต่งงาน และด้านวัฒนธรรมการแต่งกายมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

4.2.1 บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด ด้านประเพณีการแต่งงาน

“...จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการธำรงประเพณีการแต่งงานของชาวไทดำ เพราะผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่เชื่อมโยงระหว่างชาวบ้านกับภาครัฐ และสามารถใช้บทบาททางการเมืองผลักดันให้เกิดการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมได้ที่ผ่านมา เราจะเห็นว่าผู้นำชุมชนช่วยผลักดันให้ประเพณีการแต่งงานไทดำยังคงรักษาแบบแผนดั้งเดิม เช่น การผูกข้อมือ การเลี้ยงผีเรือน บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนคือการทำให้ประเพณีไทดำไม่ใช่แค่พิธีครอบครัว แต่กลายเป็น งานวัฒนธรรมของชุมชน ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้ลูกหลาน และยังเป็นจุดแข็งในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไปพร้อมกับการพัฒนาชุมชน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 , 26 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้นำชุมชนสามารถใช้บทบาททางการเมืองในการผลักดันให้ประเพณีการแต่งงานแบบไทดำได้รับการสนับสนุน เช่น การขอรับงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรม และการสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมเรียนรู้พิธีกรรมต่าง ๆ อันเป็นหัวใจสำคัญของประเพณี ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายชุดไทยดำ การผูกข้อมือ หรือการเลี้ยงผีเรือน ทำให้กลายเป็นพลังทางสังคมที่ช่วยสร้างความภาคภูมิใจ และสืบทอดอัตลักษณ์ของชาวไทดำไปสู่คนรุ่นหลังได้อย่างมั่นคง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาททางการเมืองที่สำคัญต่อการรักษาประเพณีการแต่งงานของชาวไทดำ เพราะผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนของหมู่บ้าน สามารถนำเสียงของชาวบ้านไปสะท้อนต่อหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อผลักดันให้ประเพณีการแต่งงานยังคงอยู่ หากผู้นำชุมชนมีบทบาทเข้มแข็ง และชาวบ้านให้ความร่วมมือประเพณีการแต่งงานของชาวไทดำจะยังคงอยู่ ไม่ใช่แค่เพราะเราเคารพจารีต แต่เพราะมันคือสิ่งที่

แสดงถึงความเป็นตัวตนของเราและทำให้ลูกหลานรู้จักภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 , 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนมีความสำคัญต่อการธำรงประเพณีการแต่งงานของชาวไทดำเป็นอย่างยิ่งเพราะผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานต่าง ๆ สามารถผลักดันให้เกิดโครงการหรือกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับโรงเรียนได้ ดิฉันมองว่าบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนจึงไม่ใช่แค่การพัฒนาหมู่บ้าน แต่ยังเป็นการผลักดันให้เยาวชนได้มีเวทีในการเรียนรู้และภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง ประเพณีการแต่งงานไทดำจึงยังคงอยู่ ไม่ใช่แค่ในครอบครัว แต่เป็นความรู้และความภาคภูมิใจที่ส่งต่อผ่านโรงเรียนไปสู่คนรุ่นใหม่...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้นำชุมชนเป็นกลไกหลักในการผลักดันให้เกิดการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง นโยบาย งบประมาณ หรือการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ประเพณีการแต่งงานของชาวไทดำมีความหมายลึกซึ้ง ไม่เพียงแต่เป็นพิธีของครอบครัว แต่ยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ในชุมชน การเคารพผู้ใหญ่ และการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีเรือน ผู้นำชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ประเพณีเหล่านี้ยังคงอยู่ โดยเฉพาะการสนับสนุนให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การแต่งกายชุดไทดำ ร่วมพิธีผูกข้อมือ หรือแสดงรำพื้นบ้านในงานแต่งหากผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์และได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย ประเพณีการแต่งงานไทดำจะไม่เพียงแต่คงอยู่ แต่ยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เผยแพร่สู่คนรุ่นใหม่และสังคมวงกว้างได้...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 , 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีความสำคัญมากต่อการรักษาประเพณีการแต่งงานของชาวไทดำ เพราะทุกวันนี้วิถีชีวิตเปลี่ยนไป คนรุ่นใหม่บางครั้งก็ไม่เข้าใจความหมายลึกซึ้งของพิธี ถ้าคนในชุมชนเข้มแข็งประเพณีแต่งงานไทดำก็ยังคงศักดิ์สิทธิ์และงดงาม ไม่ถูกกลืนหายไปกับสมัยใหม่ ผมดีใจที่ยังเห็นลูกหลานจัดพิธีผูกข้อมือ เลี้ยงผีเรือน และนุ่งห่มชุดไทดำตามแบบโบราณ เพราะนี่คือหัวใจของความเป็นไทดำที่เราภูมิใจ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญต่อการรักษาประเพณีการแต่งงานของชาวไทดำ เพราะเวลาจะจัดงานแต่งทีหนึ่ง เราก็

ต้องมีทั้งพิธีกรรมตามประเพณี เช่น การแต่งกายชุดไทดำ การผูกข้อมือ หรือการเลี้ยงผีเรือน ซึ่งบางอย่างต้องอาศัยการสนับสนุนจากชุมชนและผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำในพื้นที่ถ้าผู้นำชุมชนให้ความสำคัญ ก็จะช่วยผลักดันให้งานแต่งงานไทดำยังคงรูปแบบดั้งเดิม ไม่ให้เปลี่ยนไปตามสมัยจนหมดเอกลักษณ์ เช่น มีการสนับสนุนเรื่องสถานที่ งบประมาณเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือช่วยประสานคนในชุมชนมาร่วมพิธี ทำให้ชาวบ้านรู้สึกภูมิใจที่ได้เห็นผู้นำสนับสนุนเรื่องนี้ เพราะมันทำให้ลูกหลานได้เห็นคุณค่าและอยากสืบสานต่อไป ไม่ใช่แค่จัดงานแต่งให้จบไป แต่เป็นการสืบต่อวิถีไทดำที่บรรพบุรุษเราทำกันมา”...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 , 27 พฤษภาคม 2568)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ว่า ผู้นำจิตวิญญาณและผู้เฒ่าผู้แก่ มีบทบาทสำคัญในประเพณีการแต่งงานของชาวไทดำ โดยผู้นำชุมชนสนับสนุนให้จัดพิธีตามแบบดั้งเดิม รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังอัตลักษณ์ให้คนรุ่นใหม่เพื่อรักษาวัฒนธรรมไทดำ รวมไปถึงความสามัคคีของชาวบ้านในการธำรงรักษาประเพณีการแต่งงานให้คงอยู่ต่อไป

ตารางเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านประเพณีการแต่งงาน

บทบาท	**บทบาทผู้นำชุมชน**	**การส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ด้านประเพณีการแต่งงาน**
นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว	ผู้นำชุมชนมีบทบาททางการเมืองสำคัญ เพราะสามารถกำหนดนโยบายและผลักดันงบประมาณมาสนับสนุนกิจกรรมวัฒนธรรม	ช่วยผลักดันเชิงนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ จัดงานประเพณีไทดำให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง
กำนัน	ผู้นำชุมชนคือผู้กำกับดูแลระดับตำบล มีบทบาทในการประสานงานกับส่วนราชการและชี้นำหมู่บ้าน	ช่วยกำกับดูแลให้การจัดงานแต่งงานตามประเพณีเป็นไปตามระเบียบ สนับสนุนการอนุรักษ์ และประสานกับอำเภอหรือ

		จังหวัดเพื่อขอความช่วยเหลือ
ประธานศูนย์วัฒนธรรมคนไทดำ	ผู้นำชุมชนมีบทบาทเชื่อมโยงกับหน่วยงานวัฒนธรรม และสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์	จัดนิทรรศการ อบรม และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพิธีแต่งงานไทยดำในระดับกว้าง
ปราชญ์ชาวบ้าน	ผู้นำชุมชนคือ “ผู้คุ้มครองวัฒนธรรม” ที่ทำให้พิธีกรรมไม่สูญหาย	ใช้บทบาททางการเมือง ประสานงบและกิจกรรมเพื่อคงพิธีแต่งงานแบบดั้งเดิม เช่น การผูกข้อมือเลี้ยงผีเรือน
ชาวบ้าน	ผู้นำชุมชนคือผู้สนับสนุนโดยตรงใกล้ตัว	ทำให้ชาวบ้านรู้สึกภูมิใจ ได้รับการสนับสนุนด้านสถานที่ กิจกรรม และทำให้ลูกหลานเห็นคุณค่าอยากสืบทอดต่อ
ผู้ใหญ่บ้าน	ผู้นำชุมชนคือผู้ประสานงานหลักในการรวมพลังคนในหมู่บ้าน	ช่วยจัดงานแต่งตามประเพณี อำนวยความสะดวก ประสานคนในชุมชนเข้าร่วมพิธี
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	ผู้นำชุมชนช่วยสอดแทรกความรู้วัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชน	ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้พิธีแต่งงานไทดำผ่านกิจกรรมและการแต่งกาย

ตาราง 3 ตารางเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านประเพณีการแต่งงาน

4.2.2 บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาททางการเมืองที่สำคัญต่อการธำรงอัตลักษณ์การแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ โดยการผลักดันนโยบายและกิจกรรมท้องถิ่นให้มีการใช้ชุดไทดำอย่างต่อเนื่อง การประสานงานกับหน่วยงานและกลุ่มทอผ้าเพื่อสนับสนุนการผลิตและจำหน่าย การเป็นแบบอย่างในการแต่งกาย การส่งเสริมการเรียนรู้แก่เยาวชน และการสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งทั้งหมดมีส่วนช่วยให้การแต่งกายไทดำ ยังคงดำรงอยู่และสามารถพัฒนาให้เหมาะสมกับยุคสมัยได้อย่างยั่งยืน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 , 26 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย โดยสนับสนุนให้ชาวบ้านสวมชุดไทดำในงานประเพณีและกิจกรรมสำคัญ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรม เป็นแบบอย่างในการแต่งกาย และส่งเสริมกลุ่มทอผ้าในชุมชนให้มีรายได้ ทั้งหมดนี้ช่วยสร้างความภาคภูมิใจและทำให้อัตลักษณ์ไทดำยังคงสืบทอดต่อไปอย่างยั่งยืน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาททางการเมืองในการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย โดยการรณรงค์และชี้นำให้ชาวบ้านสวมใส่ชุดไทดำ ในงานบุญและประเพณีสำคัญ การเป็นต้นแบบในการแต่งกาย สนับสนุนกลุ่มทอผ้าและเยาวชนให้เรียนรู้การใช้ชุดไทดำ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อจัดกิจกรรม ส่งผลให้การแต่งกายไทดำยังคงสืบทอดและสร้างความภาคภูมิใจในชุมชนอย่างต่อเนื่อง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 , 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการธำรงอัตลักษณ์การแต่งกายไทดำ โดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสวมใส่ชุดไทดำในวันสำคัญ บูรณาการความรู้เกี่ยวกับการแต่งกายและการทอผ้าไทดำในหลักสูตร สนับสนุนความร่วมมือกับชุมชนและผู้ปกครอง รวมทั้งปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่าของอัตลักษณ์ไทดำ ส่งผลให้การแต่งกายไทดำยังคงสืบทอดต่อเนื่องในสังคมปัจจุบัน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมการแต่งกายไทดำ โดยทำหน้าที่จัดกิจกรรมสาธิตการแต่งกายไทดำ การอบรมการทอผ้าและออกแบบชุดไทดำ รวมถึงเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อและกิจกรรมชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจใน อัตลักษณ์ไทดำ ทั้งนี้ ศูนย์ร่วมมือกับผู้นำชุมชน โรงเรียน

และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อให้การธำรงอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายยังคงดำรงอยู่และสืบทอดไปยังคนรุ่นใหม่อย่างยั่งยืน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 , 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผู้นำชุมชนช่วยส่งเสริมให้ชาวบ้านสวมชุดไทดำในงานประเพณีและกิจกรรมสำคัญ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนยังสนับสนุนการเรียนรู้การทอผ้าไทดำ การสร้างโอกาสให้เยาวชนและกลุ่มแม่บ้านได้มีส่วนร่วม และประสานความร่วมมือกับโรงเรียนและหน่วยงานท้องถิ่น ทำให้วัฒนธรรมการแต่งกายไทดำยังคงสืบทอดต่อเนื่องในชุมชน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 , 27 พฤษภาคม 2568)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญทางการเมืองในการส่งเสริมการแต่งกายแบบไทดำ ผ่านการกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติ เช่น ให้บุคลากร นักเรียน และคนในชุมชนสวมใส่ชุดไทดำในวันสำคัญ สนับสนุนการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการแต่งกาย และร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นในการสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ไทดำ เพื่อให้วัฒนธรรมการแต่งกายยังคงอยู่ในชีวิตประจำวันและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง

ตารางเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

บทบาท	**บทบาทผู้นำชุมชน**	**การส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย**
นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว	กำหนดนโยบายและสนับสนุนกิจกรรมจัดงบและกิจกรรมส่งเสริมชุดไทดำ ประสานภาครัฐ-เอกชน เป็นต้นแบบ	ช่วยให้การแต่งกายไทดำเป็นที่ยอมรับและสืบทอดในชุมชน
กำนัน	ส่งเสริมและดูแลการสืบสานวัฒนธรรมสนับสนุนให้ชาวบ้านแต่งกายไทดำในงานประเพณี ประสานโรงเรียนและชุมชน	สร้างความภาคภูมิใจและกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่สืบทอดชุดไทดำ

ผู้ใหญ่บ้าน	รณรงค์และนำชุมชน ชี้นำลูกบ้านให้สวมชุดไทดำในงานบุญ งานประเพณี เป็นต้นแบบ สนับสนุนกลุ่มทอผ้า	ทำให้อัตลักษณ์การแต่งกายไทดำคงอยู่และสืบทอดอย่างต่อเนื่อง
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	บูรณาการการศึกษาเข้ากับวัฒนธรรม จัดกิจกรรมให้เด็กแต่งชุดไทดำ บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งกายและทอผ้าไทดำในหลักสูตร	เยาวชนเกิดความตระหนักและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ไทดำ
ประธานศูนย์วัฒนธรรมคนไทดำ	อนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรม จัดกิจกรรมสาธิตการแต่งกาย อบรมทอผ้าไทดำ เผยแพร่ความรู้ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น	สร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจ ส่งผลให้อัตลักษณ์คงอยู่และสืบทอดได้
ชาวบ้าน	รับรู้และปฏิบัติตามสวมชุดไทดำในงานประเพณี เรียนรู้การทอผ้าไทดำ และร่วมกิจกรรมชุมชน	กระตุ้นให้การแต่งกายไทดำเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและสืบทอดต่อเนื่อง

ตาราง 4 ตารางเปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

4.3. แนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

4.3.1 แนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ของผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ด้านประเพณีการแต่งงาน

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ควรเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชน ครอบครัว และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อจัดกิจกรรมและพิธีกรรมแต่งงานแบบไทดำตามประเพณีเดิม สนับสนุนการให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับพิธีการแต่งงาน ขนบธรรมเนียม และการแต่งกายประจำพิธี รวมถึงส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน

การจัดงาน เพื่อให้ประเพณีการแต่งงานไทดำยังคงสืบทอดและสร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อไป...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 , 26 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การสร้างความตระหนักและความร่วมมือในชุมชน โดยผู้นำชุมชนทำหน้าที่ชี้นำและสนับสนุนให้ชาวบ้านจัดพิธีแต่งงานตามประเพณีไทดำแบบดั้งเดิม ส่งเสริมการแต่งกายและขนบธรรมเนียมที่เหมาะสมกับพิธีกรรม พร้อมทั้งให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับความสำคัญของประเพณี การเผยแพร่และจัดกิจกรรมชุมชนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ประเพณีการแต่งงานไทยดำยังคงสืบทอดและสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การเป็นต้นแบบของผู้นำชุมชนและชี้นำคนในชุมชนให้ปฏิบัติตามประเพณีไทดำดั้งเดิม สนับสนุนการแต่งกายและพิธีกรรมที่เหมาะสม ส่งเสริมให้ครอบครัวและเยาวชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และรักษาขนบธรรมเนียม รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นและชุมชน เพื่อให้ประเพณีการแต่งงานไทดำยังคงสืบทอดและสร้างความภาคภูมิใจ ต่อชุมชนอย่างยั่งยืนผู้นำชุมชนมีบทบาททางการเมืองในการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย โดยการรณรงค์และชี้นำ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 , 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ด้านประเพณีการแต่งงาน คือ การบูรณาการความรู้เกี่ยวกับประเพณีการแต่งงานไทดำในกิจกรรมการเรียนการสอน จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้และจำลองพิธีแต่งงานแบบไทดำ ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจขนบธรรมเนียมและความสำคัญของพิธีกรรม รวมทั้งร่วมมือกับผู้นำชุมชนและครอบครัว เพื่อให้ประเพณีการแต่งงานไทดำยังคงสืบทอดและสร้างความภาคภูมิใจต่อชุมชน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ด้านประเพณีการแต่งงาน คือ การจัดกิจกรรมอบรมและสาธิตพิธีแต่งงานแบบไทดำ ร่วมกับผู้นำชุมชนและครอบครัว ส่งเสริมการแต่งกายและขนบธรรมเนียมตามประเพณีเดิม รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ให้เยาวชนและชุมชนเข้าใจคุณค่าและความสำคัญของพิธีกรรม ทำให้ประเพณีการแต่งงานไทดำยังคงสืบทอดและสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 , 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ด้านประเพณีการแต่งงาน คือ การที่ผู้นำชุมชนชี้นำและสนับสนุนให้จัดพิธีแต่งงานแบบไทดำตามประเพณีดั้งเดิม ส่งเสริมการแต่งกายและขนบธรรมเนียมที่เหมาะสม และให้ความรู้แก่เยาวชนและครอบครัวเกี่ยวกับความสำคัญของพิธีกรรม ทำให้ชาวบ้านเกิดความ

ภาคภูมิใจ รักษาขนบธรรมเนียม และสืบทอดประเพณีการแต่งงานไทดำอย่างต่อเนื่อง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 , 27 พฤษภาคม 2568)

สรุปได้ว่าผู้นำชุมชนส่งเสริมการธำรงประเพณีแต่งงานไทดำด้วยการรักษารูปแบบพิธีดั้งเดิม สนับสนุนการแต่งกายแบบพื้นเมือง ถ่ายทอดความรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่องแนวทางเหล่านี้ช่วยให้ผู้นำชุมชนธำรงอัตลักษณ์ด้านประเพณีแต่งงานไทดำได้อย่างมีพลัง พร้อมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ตารางสรุปแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านประเพณีการแต่งงาน

แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์	**วิธีดำเนินงาน**	**ผลที่คาดว่าจะได้รับ**
สร้างความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรม	กำหนดนโยบายสนับสนุนงานประเพณี และพิธีกรรมไทดำ	ผู้นำชุมชนเป็นต้นแบบ ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจและรักษาประเพณีต่อเนื่อง
ชี้นำและสนับสนุนชุมชนประเพณีการแต่งงานไทดำ	ส่งเสริมการจัดพิธีแต่งงานแบบไทดำ ส่งเสริมขนบธรรมเนียม	ยังคงสืบทอดและมีส่วนร่วมจากคนรุ่นใหม่
เป็นต้นแบบและชี้นำชุมชน	รณรงค์ให้ชาวบ้านปฏิบัติตามประเพณี สนับสนุนเยาวชนและครอบครัว	ชุมชนเกิดความตระหนักและรักษาพิธีกรรมแบบดั้งเดิม
บูรณาการการศึกษาเข้ากับประเพณี	จัดกิจกรรมให้นักเรียนเรียนรู้และจำลองพิธีแต่งงานไทดำร่วมมือกับผู้นำชุมชนและครอบครัว	เยาวชนเข้าใจขนบธรรมเนียมและเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม
อนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณี	จัดอบรมและสาธิตพิธีแต่งงานไทดำ ส่งเสริมขนบธรรมเนียม	ประเพณีได้รับการสืบทอดและสร้างความภาคภูมิใจในชุมชน
ปฏิบัติตามและร่วมสืบทอด	เข้าร่วมพิธีแต่งงานแบบไทดำ สวมใส่ชุดไทดำ เรียนรู้ขนบธรรมเนียม	ประเพณีการแต่งงานไทดำยังคงอยู่ในชีวิตประจำวันและสืบทอดต่อเนื่อง

ตาราง 5 ตารางสรุปแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านประเพณีการแต่งงาน

4.3.2 แนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ของผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย คือ การสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนเป็นต้นแบบในการแต่งกายแบบไทดำ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมประเพณีและงานวัฒนธรรม จัดงบประมาณสนับสนุนกลุ่มทอผ้าและเยาวชน และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และรักษาอัตลักษณ์การแต่งกายไทดำสืบทอดต่อเนื่อง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 , 26 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย คือ การชี้นำและสนับสนุนชาวบ้านให้สวมชุดไทดำในงานประเพณีและกิจกรรมสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเป็นต้นแบบในการแต่งกาย ประสานความร่วมมือกับโรงเรียนและชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมการทอผ้าและการใช้ชุดไทดำ ทำให้คนรุ่นใหม่เกิดความตระหนักและภาคภูมิใจ ในอัตลักษณ์ไทดำ พร้อมรักษาวัฒนธรรมการแต่งกายต่อเนื่องในชุมชน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย คือ การเป็นต้นแบบและชี้นำชุมชนให้สวมชุดไทดำในงานประเพณีและกิจกรรมสำคัญ สนับสนุนกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนให้เรียนรู้การทอผ้าและการใช้ชุดไทดำ รณรงค์ให้ครอบครัวและคนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมการแต่งกาย ส่งผลให้การแต่งกายไทดำยังคงสืบทอดต่อเนื่องและสร้างความภาคภูมิใจในชุมชน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 , 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย คือ การบูรณาการความรู้เกี่ยวกับชุดไทดำในกิจกรรมการเรียนการสอนจัดกิจกรรมให้นักเรียนสวมชุดไทดำทุกวันอังคาร และส่งเสริมการเรียนรู้การทอผ้าไทดำ ร่วมมือกับผู้นำชุมชนและครอบครัว เพื่อให้เยาวชนเกิดความตระหนักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมการแต่งกายไทดำ และช่วยรักษาอัตลักษณ์นี้สืบทอดต่อเนื่องในชุมชน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 , 27 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย คือ การจัดกิจกรรมอบรมและสาธิตการแต่งกายแบบไทดำ สนับสนุนการเรียนรู้การทอผ้าและออกแบบชุดไทดำ ร่วมมือกับผู้นำชุมชน ครอบครัว

และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนเกิดความตระหนักและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ไทดำ และรักษาวัฒนธรรมการแต่งกายสืบทอดต่อเนื่อง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 , 28 พฤษภาคม 2568)

“...จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย คือ การที่ผู้นำชุมชนเป็นต้นแบบในการสวมชุดไทดำ สนับสนุนให้ชาวบ้านแต่งกายชุดไทดำในงานประเพณีและกิจกรรมสำคัญ พร้อมส่งเสริมให้เยาวชนเรียนรู้การทอผ้าและขนบธรรมเนียมไทดำ ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และรักษาวัฒนธรรมการแต่งกายชุดไทดำสืบทอดต่อเนื่อง...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 , 27 พฤษภาคม 2568)

สรุปได้ว่าผู้นำชุมชนสามารถธำรงอัตลักษณ์การแต่งกายชุดไทดำได้อย่างยั่งยืนด้วยการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานรัฐ โรงเรียน กลุ่มท่องเที่ยว และประชาชนในชุมชน ผ่านกิจกรรมวัฒนธรรมเชิงท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีส่วนร่วม

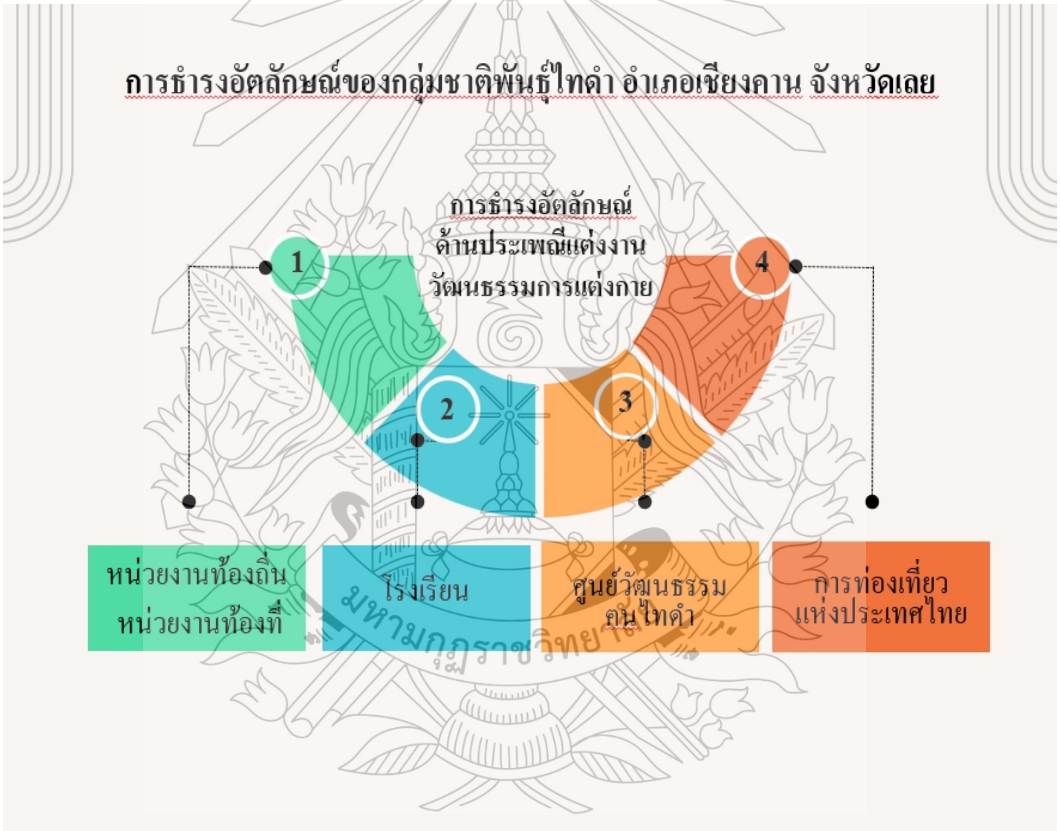
ตารางสรุปแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์	**วิธีดำเนินงาน**	**ผลที่คาดว่าจะได้รับ**
สนับสนุนผู้นำเป็นต้นแบบจัดกิจกรรมประเพณีไทดำ	จัดงบสนับสนุนกลุ่มทอผ้าและเยาวชน	ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจรักษาอัตลักษณ์ต่อเนื่อง
ชี้นำและสนับสนุนชุมชน	ส่งเสริมการสวมชุดไทดำในงานประเพณี จัดกิจกรรมทอผ้า	เยาวชนและชาวบ้านเกิดความตระหนักและภาคภูมิใจ
เป็นต้นแบบและรณรงค์ชุมชน	ชี้นำและสนับสนุนการสวมชุดไทดำสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านและเยาวชน	วัฒนธรรมการแต่งกายไทดำสืบทอดต่อเนื่อง
บูรณาการการศึกษาเข้ากับวัฒนธรรม	จัดกิจกรรมให้นักเรียนสวมชุดไทดำ ส่งเสริมการเรียนรู้การทอผ้า	เยาวชนเข้าใจและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมการแต่งกาย

อนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรม	จัดอบรมและสาธิตการแต่งกาย สนับสนุนการเรียนรู้ทอผ้า ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงาน	ชุมชนเกิดความตระหนักและภาคภูมิใจวัฒนธรรมสืบทอดต่อเนื่อง
ปฏิบัติตามและร่วมสืบทอด	สวมชุดไทดำในงานประเพณี เรียนรู้การทอผ้าและขนบธรรมเนียม	วัฒนธรรมการแต่งกายไทดำคงอยู่ในชีวิตประจำวันและสืบทอดต่อเนื่อง

ตาราง 6 ตารางสรุปแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปเป็นแนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ของผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านประเณีการแต่งงาน และด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย ดังแผนภาพต่อไปนี้

รูป 1 องค์ความรู้

หน่วยงานท้องถิ่นและท้องที่ ในการธำรงอัตลักษณ์ของผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านประเพณีการแต่งงาน และด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

1. สนับสนุนงบประมาณ จัดกิจกรรมวัฒนธรรมไทดำ

2. ส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านประเพณีและการแต่งกาย

3. ร่วมมือกับชุมชนและโรงเรียน จัดกิจกรรมเรียนรู้

4. จัดอบรมถ่ายทอดภูมิปัญญา จากปราชญ์ชาวบ้าน

5. มีนโยบายให้พนักงานเทศบาล แต่งกายด้วยชุดไทดำทุกวันศุกร์

6. ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่วัฒนธรรมไทดำ

โรงเรียน ในการธำรงอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ด้านประเพณีการแต่งงานและวัฒนธรรมการแต่งกาย

1. บูรณาการกับการเรียนการสอน ในวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทยและศิลปะ

2. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม จัดงานแต่งงานจำลอง, วันแต่งชุดไทดำ, นิทรรศการ

3. เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เชิญปราชญ์ชาวบ้านมาถ่ายทอดความรู้

4. ส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียน แต่งกายด้วยชุดไทดำทุกวันอังคาร

5. สร้างเครือข่ายร่วมมือ ร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและศูนย์วัฒนธรรม

6. จัดทำสื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ผลิตหนังสือ/วิดีโอเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทดำ

7. ปลูกฝังความภาคภูมิใจ สร้างค่านิยมรักถิ่นฐานและอัตลักษณ์ของตนเอง

ศูนย์วัฒนธรรมฅนไทดำบ้านนาป่าหนาด ทำหน้าที่เป็นแหล่งเฝ้ารักษาและถ่ายทอด

1. ประเพณีแต่งงานเฉพาะตัวของไทดำ ชาวไทดำมี ขั้นตอนการหมั้น – แต่งงาน ที่เฉพาะตัว เริ่มจากการ “ส่อง” (หมั้น) โดยฝ่ายชายส่งหมากพลูเป็นสัญญา พิธี “สอ” ถือฤกษ์แต่งงาน ฝ่ายชายไหว้ผีเรือนของฝ่ายหญิงพร้อมถวายหมู–ไก่ มีวัฒนธรรม “นอนกว้าน” คือสามียังไม่เข้าห้องนอนหลัก ต้องพักนอกบ้านฝ่ายหญิง จนผ่านระยะขั้นต่ำ 6 เดือนถึงปี จึงเข้าหอจริงหลังแต่ง จัดพิธีเซ่น ผีบรรพบุรุษด้วย “กะเหล็บ” และการไหว้ผีผ่านเครื่องจักสานที่เตรียมไว้

2. ชุดและเครื่องประดับพื้นเมืองในพิธี การแต่งกายชุดประจำเผ่าไทดำทั้งชาย–หญิงแต่งชุดดำ ผู้ชายใส่เสื้อแขนยาวมีกระดุมถี่ ผู้หญิงติดกระดุมรูปผีเสื้อ มีการให้นักท่องเที่ยวได้แต่งกายด้วยชุดไทดำ

3. การจำลองบ้านโบราณและพิธีกรรมในเชิงพื้นที่ ศูนย์จำลอง บ้านเรือนโบราณของไทดำ อย่างละเอียด แสดงโครงสร้างเรือน ความเชื่อ เช่น ทาง ‘กว้าน’ สำหรับลูกเขย และการจัดข้าวของพิธีในห้องต่างๆ มีการจัดแสดงพิธี “แซปาง”–ฟ้อนพื้นบ้าน ร่ายรำเซ่นผีจอง (หมอมด) พร้อมเพลงโบราณในงานเทศกาล

4. งานฝีมือและภาษาท้องถิ่น ประชาชนร่วมถ่ายทอดภูมิปัญญา สาธิตการทอผ้าแบบโบราณ และสอนภาษาไทดำแก่เยาวชนและผู้สนใจ ทำของใช้พื้นบ้าน เช่น ตุ้มนก-ตุ้มหนู

5. พัฒนาชุมชนผ่านการจัดงานเทศกาลเชิงวัฒนธรรม โคมไฟไทดำ ซึ่งเชื่อเพื่อเสริมศิริมงคล และใช้ประดับในเทศกาล “ถนนโคมไฟไทดำ” ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในการธำรงอัตลักษณ์ด้านประเพณีแต่งงานและวัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มไทดำ

1. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับพิธีแต่งงานไทดำและการแต่งกายพื้นเมือง

2. สนับสนุนกิจกรรมในชุมชน ร่วมกับชาวบ้านจัดงานวัฒนธรรม เช่น เทศกาลถนน โคมไฟไทดำ, ฟ้อนรำ, แห่พิธีแต่งงานโบราณ

3. ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเผยแพร่ประเพณีและชุดแต่งกายชาติพันธุ์ผ่านคลิป วิดีโอ และนิทรรศการ

4.4. ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์

ดังนั้น จากการศึกษาการบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้นำชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำมีบทบาทสำคัญในการธำรงอัตลักษณ์ของชุมชน โดยเฉพาะด้านประเพณีการแต่งงานและการแต่งกาย ผ่านการส่งเสริมวัฒนธรรมในงานพิธี การเป็นแบบอย่าง การจัดกิจกรรมในชุมชน และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก บทบาทเหล่านี้ช่วยให้วัฒนธรรมดั้งเดิมยังคงอยู่ และถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะหลัก:

1. ควรมีการส่งเสริมการสร้างสื่อความรู้และการสร้างพิพิธภัณฑ์ให้เกิดองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง โดยการพัฒนาให้พิพิธภัณฑ์มีความทันสมัยน่าสนใจ

2. การสร้างภาวะผู้นำให้เห็นคุณค่าด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีให้เป็นบรรทัดฐานเนื่องจากผู้นำมีความสำคัญในการกำหนดนโยบาย หากผู้นำไม่เห็นความสำคัญของประเพณีและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมก็อาจจะทำให้วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมหายไป

3. ให้องค์กรภาครัฐเข้ามาสนับสนุนงบประมาณภายใต้ความต้องการของชุมชน

4. ควรมีการบูรณาการวัฒนธรรมไทดำในหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาวัฒนธรรมที่เป็นของไทดำ

5. มีการใช้สื่อสมัยใหม่ในการเผยแพร่อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ

6. มีการสร้างพื้นที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำอย่างยั่งยืน

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในด้านประเพณีการแต่งงานและวัฒนธรรมการแต่งกาย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำยังสามารถธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ได้อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะการแต่งกายด้วยผ้าทอพื้นเมืองและการประกอบพิธีแต่งงานตามขนบธรรมเนียมดั้งเดิม ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชน ทั้งนี้เกิดจากความร่วมมือของผู้นำชุมชน ศูนย์วัฒนธรรม โรงเรียน หน่วยงานท้องถิ่น และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ร่วมกันส่งเสริม สนับสนุน และถ่ายทอดอัตลักษณ์สู่คนรุ่นใหม่อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายบางประการ เช่น ความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและการลดลงของการใช้ภาษาท้องถิ่นในกลุ่มเยาวชน ซึ่งจำเป็นต้องมีแนวทางและกิจกรรมที่ทันสมัยในการธำรงและถ่ายทอดอัตลักษณ์ให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

5.1. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้นำชุมชนชนมีบทบาทสำคัญในการธำรงอัตลักษณ์ ทั้งในด้านการสื่อสาร การรณรงค์ การจัดกิจกรรม และการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนในชุมชนโดยเฉพาะการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมไทดำ การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมมีลักษณะเชิงรุก เช่น การจัดงานประเพณี การส่งเสริมการแต่งกายตามแบบดั้งเดิม และการสนับสนุนให้มีการแต่งงานตามประเพณีไทดำในชุมชน การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยเสริมพลังในการธำรงอัตลักษณ์ผ่านการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการเชื่อมโยงวัฒนธรรมกับการพัฒนา โดยใช้มิติของการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชนเพื่อยกระดับคุณค่าและสร้างรายได้จากทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อุปสรรคสำคัญในการธำรงอัตอัตลักษณ์ ได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ความไม่สนใจของคนรุ่นใหม่และการขาดแดลนเวทีหรือพื้นที่ในการแสดงออกทางวัฒนธรรม

5.2. อภิปรายผล

5.2.1 จากการวิจัยผู้วิจัยได้มีข้อค้นพบ ที่สอดคล้องกับผลการวิจัย การธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า

ผู้นำชุมชนไทดำบ้านนาป่าหนาด มีบทบาททางการเมืองในการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ พิธีแต่งงานตามประเพณีไทดำ โดยมีการผลักดันให้ชุมชนเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นใหม่และประสานงานกับภาครัฐ ให้เกิดการสนับสนุนในด้านนโยบาย รวมถึงให้ปราชญ์ชาวบ้าน และศูนย์วัฒนธรรมคนไทดำ มีบทบาทในการส่งเสริมพิธีกรรมดั้งเดิม ทำให้เห็นคุณค่าและส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ได้เข้าถึงความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของประเพณีการแต่งงานของชุมชนบ้านนาป่าหนาด

ผู้นำชุมชนไทดำบ้านนาป่าหนาดใช้บทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมการแต่งกายพื้นเมือง ผ่านการรวมตัวของผู้นำชุมชน เช่น นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีนโยบายให้พนักงานแต่งกายด้วยชุดไทดำในทุกวันศุกร์และงานประเพณี อีกทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้บุคคลกรและนักเรียนในสังกัดมีการแต่งกายด้วยชุดไทดำในทุกวันอังคาร ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มวัฒนธรรมตนไทดำ และชาวบ้านในหมู่บ้านนาป่าหนาด ผลักดันให้ชุดไทยดำและการทอผ้าแบบดั้งเดิมได้รับการยอมรับในกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ทั้งงานบุญประเพณี งานราชการ และโรงเรียนโดยใช้เวทีประชาคมและการต่อรองกับหน่วยงานรัฐในพื้นที่เป็นเครื่องมือ เพื่อยืนยันอัตลักษณ์และสร้างความภาคภูมิใจแก่คนในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนสืบทอดวัฒนธรรมดังกล่าวต่อไป

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ อภิญญา เพื่องฟูสกุล (2546, หน้า 5) ได้กล่าวว่าอัตลักษณ์ (Identity) เป็นความรู้สึกนึกคิดทีบุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (Awareness) ในตัวเราและพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของสัญลักษณ์อีกด้วยและแนวคิดของ ธีรยุทธ บุญมี (2546) มีความเห็นว่าอัตลักษณ์ที่ผู้คนแสดงออกมาในยุคปัจจุบันมีอยู่สองลักษณะ คือ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Individual Identiy) และอัตลักษณ์กลุ่ม (Collective identity) อัตลักษณ์สองส่วนนี้จะกระจายตัวในสังคมแต่ละแบบและประวัติศาสตร์แต่ละช่วงต่างกัน ซึ่งอัตลักษณ์บางอย่างเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมจนเกือบจะจับต้องได้ รู้สึกได้ทั้งหมด เช่น รูปร่างหน้าตา เพศ สถานะความรู้ ฯลฯ และยังสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี ภูมิณวัธน์ ตั้งศรีพูลผล (2565) ที่ได้ศึกษาการบริหาร

วัฒนธรรมพลเมืองในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยทรงดำในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารวัฒนธรรมพลเมืองในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยทรงดำภายใต้บทบาทของรัฐ และบทบาทของชุมชน จากเกณฑ์สำคัญ 2 ด้าน คือ ด้านบทบาทของรัฐในการเสริมสร้างวัฒนธรรมพลเมือง และด้านบทบาทของชุมชนในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ชุมชน โดยมีข้อจำกัดหลายประการในมิติต่างๆ คือการบริหารวัฒนธรรมพลเมืองภายใต้บทบาทของภาครัฐที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนงประมาณ จัดกิจกรรมตามนโยบายเพียงบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากรัฐไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดตั้งงบประมาณให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่มักเน้นบทบาท ของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในประเทศไทยในฐานะประชาชนทั่วไปที่ได้รับการอนุญาตให้เข้ามาอาศัยพื้นแผ่นดินไทยเท่านั้น ส่วนการดำรงชีพหรือการธำรงรักษาวัฒนธรรมต่างๆ ของชาติพันธุ์ไทยทรงดำก็เป็นเรื่องที่ชาติพันธุ์ไทยทรงดำที่จะธำรงรักษาวัฒนธธรรมของตนเองตามวิถีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ

5.2.2 จากการวิจัยผู้วิจัยได้มีข้อค้นพบ ที่สอดคล้องกับผลการวิจัย บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของ กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า

ผู้นำจิตวิญญาณและผู้เฒ่าผู้แก่ มีบทบาทสำคัญในประเพณีการแต่งงานของชาวไทดำ โดยผู้นำชุมชนสนับสนุนให้จัดพิธีตามแบบดั้งเดิม ใช้ชุดไทดำ ประสานกับ รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังอัตลักษณ์ให้คนรุ่นใหม่เพื่อรักษาวัฒนธรรมไทดำ รวมไปถึงความสามัคคีของชาวบ้านในการธำรงรักษาประเพณีการแต่งงานให้คงอยู่ต่อไป

ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญทางการเมืองในการส่งเสริมการแต่งกายแบบไทดำผ่านการกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติ เช่น ให้บุคลากร นักเรียน และคนในชุมชนสวมใส่ชุดไทดำในวันสำคัญ สนับสนุนการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการแต่งกาย และร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นในการสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ไทดำ เพื่อให้วัฒนธรรมการแต่งกายยังคงอยู่ในชีวิตประจำวันและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2529, หน้า 95-96) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้นำ ดังนี้ 1) ผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกัน 2) ผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3) ผู้อำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มจะต้องปฏิบัติงานในทางที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันและ

ปฏิบัติการด้วยดีของสมาชิกในกลุ่มการติดต่อสื่อสารที่มีเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นในในการช่วยให้หน้าที่นี่บรรลุเป้าหมายและแนวคิดของ Gortner (1977, p. 238 อ้างถึงใน ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2532, หน้า 238) ได้ระบุว่า ผู้นำ (leader) หมายถึง บุคคลที่สามารถแสดงอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่นในกลุ่มหรือองค์การกำหนดแนวทางเพื่อทำ ให้กลุ่มบรรลุ วัตถุประสงค์นั้นๆ ตลอดจนสร้างกฎเกณฑ์หรือกติกาให้กลุ่มปฏิบัติตามได้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี มานพ มนตรีพิทักษ์, และคณะ (2566) ได้ศึกษาบททางการเมืองของนายกเทศมนตรีตำบลบ้านเชียง ในการผลักดันวัฒธรรมชุมชนท้องถิ่นไทพวน บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ช่วง พ.ศ. 2555-2559 ผลการวิจัยพบว่า บทบาททางเมืองของนายกเทศมนตรี ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นผ่านการจัดทำประชาคมร่วมกับชุมชน ด้านการบริหารจัดการจัดสรรทรัพยากรได้วางกลยุทธ์โครงการแผนงานที่เหมาะสมน้ำเสนอร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ปีที่มีอย่างจำกัดด้านการเชื่อมประสานในฐานะตัวแทนองค์กรดำเนินการตามแผนพัฒนาแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ด้านการส่งเสริมสนัพัฒนาอาชีพจากการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

5.2.3 จากการวิจัยผู้วิจัยได้มีข้อค้นพบ ที่สอดคล้องกับผลการวิจัย แนวทางการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ผู้นำชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า

ผู้นำชุมชนส่งเสริมการธำรงประเพณีแต่งงานไทยดำด้วยการรักษารูปแบบพิธีดั้งเดิม สนับสนุนการแต่งกายแบบพื้นเมือง ถ่ายทอดความรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่องแนวทางเหล่านี้ช่วยให้ผู้นำชุมชนธำรงอัตลักษณ์ด้านประเพณีแต่งงานไทดำได้อย่างมีพลัง พร้อมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ผู้นำชุมชนสามารถธำรงอัตลักษณ์การแต่งกายไทยดำได้อย่างยั่งยืน ด้วยการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานรัฐ โรงเรียน กลุ่มท่องเที่ยว และประชาชนในชุมชน ผ่านกิจกรรมวัฒนธรรมเชิงท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ โฆสิต แพงสร้อย (2561, หน้า 324) ผู้นำชุมชนและผู้นำทางวิญญาณ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เฒ่าจ้ำ หมอสูตรขวัง พระสงฆ์และเจ้าอาวาส เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมและพิธีกรรมร่วมกับประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงไว้ซึ่งความเชื่อประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ในชุมชน และยังสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี สุนี คำนวลศิลป์ และแนวคิดของ นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2529, หน้า 95-96) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้นำ ดังนี้ 1) ผู้รักษาหรือ

ประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกัน ได้แก่ การอยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มมีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่ม ทาให้กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียว 2) ผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ ความรับผิดชอบในกระบวนการวิธีการทำงานด้วยความมั่นคงและเข้าใจได้ และเขาจะต้องทำให้กลุ่มทำงานนั้นให้บรรลุเป้าหมาย 3) ผู้อำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มจะต้องปฏิบัติงานในทางที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันและปฏิบัติการด้วยดีของสมาชิกในกลุ่มการติดต่อสื่อสารที่มีเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นในการช่วยให้หน้าที่นี้บรรลุเป้าหมาย และยังสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี กัญจนาภรณ์ ปิยะธรรม (2565) ได้ศึกษา การจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรีมีความร่วมมือกันในกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรม และชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและปฏิบัติให้ประสบผล ริเริ่มจัดทำ ดำเนินการ กระทั่งดูแลรักษา โดยมีการการรักษาวัฒนธรรมในรูปแบบของการจัดงานกิจกรมทางวัฒนธรรม การทำศูนย์และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้สอนวัฒนธรรมไทยทรงดำในโรงเรียน การตั้งกลุ่มทอผ้า การทำปฏิทิน ไทยทรงดำ และการจัดบริการทางวัฒนธรรม ปัจจัยเกื้อหนุนให้ชุมชนไทยทรงดำจังหวัดเพชรบุรี สามารถจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ จิตสำนึกร่วมทางชาติติพันธ์ ผู้รู้/ผู้อาวุโสของชุมชน กลุ่มทางสังคม ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และการสื่อสารประสานงาน ผลที่เกิดขึ้นไม่เพียงเกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรม ยังทำให้ชาวไทยทรงดำได้แสดงออกทางอัตลักษณ์และเชื่อมสัมพันธ์ชาติพันธุ์ให้เหนียวแน่นนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนไททรงดำ

5.3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผล สามารถนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนในด้านวัฒนธรรมให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการธำรงอัตลักษณ์ เช่น ประเพณี การแต่งกาย ภาษา และภูมิปัญญา

2. สนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น งานประเพณีประจำปี การแสดงศิลปะวัฒนธรรม หรือการฟื้นฟูพิธีกรรมดั้งเดิม

3. ผลักดันการบรรจุหลักสูตรวัฒนธรรมไทดำในสถานศึกษาให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ภาษา และวิถีชีวิตของชาวไทดำอย่างเป็นระบบในโรงเรียนท้องถิ่น

4. ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมไทดำเพื่อรวบรวมองค์ความรู้และใช้เป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับนักเรียน นักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป

5. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์เผยแพร่วัฒนธรรมเช่น การจัดทำเพจ Facebook / TikTok เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมท้องถิ่น หรือจัดทำคลิปสั้นเพื่อสอนภาษา การแต่งกาย หรือประวัติชาวไทดำ

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน

1. สร้างความตระหนักและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเองส่งเสริมให้ชุมชนเห็นคุณค่าในภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตไทดำ จัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูและแสดงออกถึงอัตลักษณ์ เช่น วันไทดำ งานบุญเดือนหก การแสดงฟ้อนรำแต่งกายพื้นเมือง

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกช่วงวัยโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนให้มีบทบาทในการสืบสานวัฒนธรรม เช่น เข้าร่วมวงพิธีกรรม การละเล่นพื้นบ้าน หรือการสาธิตภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ส่งต่ออัตลักษณ์จากรุ่นสู่รุ่นในครอบครัว เช่น การใช้ภาษาถิ่นในบ้าน การเล่านิทานพื้นบ้าน การทำอาหารท้องถิ่น หรือการฝึกการทอผ้าแบบไทดำ

4. จัดตั้งกลุ่มหรือชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทดำเพื่อเป็นกลไกหลักในการรวมพลังชุมชนในการสืบสานอัตลักษณ์ เช่น กลุ่มฟ้อน กลุ่มแต่งกาย กลุ่มเยาวชนรักบ้านเกิด

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ศึกษาบทบาทของคนรุ่นใหม่ในการธำรงอัตลักษณ์ไทดำเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มความสนใจ และทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อวัฒนธรรมของตนเองค้นหาแนวทางใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของคนรุ่นใหม่ เช่น การใช้เทคโนโลยี การสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย

2. เปรียบเทียบการธำรงอัตลักษณ์ของไทดำกับชาติพันธุ์อื่นในภาคอีสาน เช่น ไทพวน ไทญ้อ ไทโซ่ เพื่อค้นหาจุดร่วม จุดต่าง และแนวทางการธำรงอัตลักษณ์ในแต่ละชุมชน เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายวัฒนธรรมระดับภูมิภาค

3. ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานรัฐในการส่งเสริมอัตลักษณ์วิเคราะห์รูปแบบการสนับสนุนงบประมาณ กิจกรรม หรือโครงการด้านวัฒนธรรมเสนอแนวทางการบูรณาการความร่วมมือระหว่างรัฐ ชุมชน และภาคเอกชน

4. วิจัยในมิติเชิงเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ศักยภาพของอัตลักษณ์ไทดำในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวศึกษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

5. ศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ในบริบทของโลกาภิวัตน์ เช่น อิทธิพลของสื่อ สังคมเมือง การย้ายถิ่น หรือการรับวัฒนธรรมอื่นๆ เพื่อเสนอแนวทางปรับตัวโดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์ดั้งเดิม

บรรณานุกรม

กรมการพัฒนาชุมชน. (2553). **คู่มือการลงทะเบียนผู้ประกอบการ OTOP ประจำปี 2553.** กรุงเทพฯ : กรมฯ.

กฤตยา สารพุทธิ. (2563). การดำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ กรณีศึกษาชุมชน ปกาเกอะญอ อ.ลี้ จ.ลำพูน.

กวี วงศ์พุฒ. (2542). **ภาวะผู้นำ.** กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 5. บี. เค. อินเตอร์ปริ้น.

โฆสิต แพงสร้อย. 2561. **"การบูรณาการบทบาทของผู้นำทางจิตวิญญาณเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน."** วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 7 (3) : 315-327.

จุฑาพรรธ์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2551). **วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์. กรุงเทพฯ:** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เฉลา ประเสริฐสังข์. 2542. **"จิตวิทยาการเรียนการสอน"**.คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2543). **วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์และความเป็นอื่น.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.

ทิพวรรณ เคาวางกูล. (2531). **บทบาทของสตรีชนบทในการร่วมพัฒนาสหกรณ์การเกษตร : ศึกษากรณีสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินลาดบัวหลวง จำกัด.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธีรยุทธ บุญมี.2546. **ชุดความรู้บูรณาการและถอดรื้อความคิดตะวันตกนิยม.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สายธาร.)

นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2529). **หลักการบริหารการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพมหานคร.

นิวัฒน์ หน่างเกษม. (2558). "ความเชื่อเรื่องผีปู่ตาภาคอีสานกรณีศึกษาบ้านครบุรี ตำบลครบุรีใต้ อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา." **วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.** 4 (1) : 88-98.

นุกูล ชมภูนิช. (2532). **การศึกษาประเพณีของชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านเกาะแรต.** โดยความอนุเคราะห์ทุนอุดหนุนวิจัยของ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2531 และสนับสนุนการพิมพ์ ปี พ.ศ. 2538.

บุษกร สุริยสาร. (2557). **อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1).** กรุงเทพฯ : องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ.

พระชลญาณมุนี. (2561). **ภาวะผู้นำเชิงพุทธ.** กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮาส์.

พระเทพปริยัติเมธี (สฤษฏ์ สิริธโร). (2553). **ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย.** (รายงานวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่12).** กรุงเทพฯ: การศาสนา.

พัทยา สายหู. (2516). **ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พิฆเนศ.

พิเชฐ สายพันธ์. (2561). **พลวัตในจักรวาลทัศน์และโลกทัศน์ของลาวโซ่ง/ไทดำจากพิธีกรรมความตาย.** กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

ไพบูลย์ช่างเรียน. (2516). **สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: แพร่วิทยา.

ภิญโญ สาธร. (2519). **หลักการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.

ภูมิณวัธน์ ตั้งศรีพูลผล,ชนิดา จิตตรุทธะ. (2566). **การบริหารวัฒนธรรมพลเมืองในการขับเคลื่อนอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ไทยทรงดำในประเทศไทย.**

ภูมิณวัธน์ ตั้งศรีพูลผล. (2565). **การบริหารวัฒนธรรมพลเมืองในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยทรงดำในประเทศไทย.**

มนู อุดมเวช. (2547). **ประวัติศาสตร์ไทดำในประเทศไทย**, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

มานพ มนตรีพิทักษ์, ธโสธร ตุ้ทองคำ, และยุทธพร อิสรชัย. (2566). **บทบาททางการเมืองของนายกเทศมนตรีตำบลบ้านเชียง ในการผลักดันวัฒธรรมชุมชนท้องถิ่นไทพวนบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ช่วง พ.ศ. 2555-2559.**

ยงยุทธ บุราสิทธิ์ และคณะ. 2558. **“ผีปอป : วาทกรรมตกค้างในยุคออนไลน์.”** วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 34 (2): 93-109.

ยศ สันตสมบัติ. (2543). **“รัฐ ชุมชน และนโยบายการจัดการทรัพยากร: บทสำรวจองค์ความรู้”** ในอานันท์ กาญจนพันธุ์ (บก.), พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากร

กระบวนทัศน์และนโยบาย. หน้า 91-140. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

วรินธร กาญจนระวีกุล. (2541). **ความสอดคล้องระหว่างแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับระดับวุฒิภาวะของครูตามทฤษฎีของเฮอร์เซย์และบลันชาร์ดกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

วิเชียร วิทยอุดม. (2548). **ภาวะผู้นำ Leadership ฉบับก้าวล้ำยุค.** กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2549. **การแสวงหาและแนวทางการพัฒนา ภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ กรณีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

สุขพัฒน์ อนนท์จารย์. (2558). **รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์.**

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2529. **ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.

สมเกียรติ ยมจินดา. (2551). **แนวทางการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง.** การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา. (2523). **บทบาทของสำนักงานพัฒนาชุมชนเขตในการสนับสนุนงานพัฒนาชนบทของจังหวัดและอำเภอ : ศึกษาจากทัศนะพัฒนาการจังหวัดและพัฒนาการอำเภอ.**วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมสุขหินวิมาน (2548). **"ทฤษฎีการสื่อสารกับโลกาภิวัตน์"**, ในปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสารหน่วยที่ 8-15, นนทบุรี: สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2562). **ภาวะผู้นำเชิงพุทธ (พิมพ์ครั้งที่ 3).** มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ์.

สุเมธ เดียวอิศเรศ. (2527). **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณการ.

สุรดิษ ภาคสุชล. (2553). **ดนตรีในพิธีกรรมแซปางของชาวไทดา.**วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 2 (1), 223-229.

สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2559). **เกร็ดความรู้เรื่องการบริหารจัดการจากมุมมองตะวันออก “ภาวะผู้นำเชิงยุทธ์: คุณสมบัติของผู้นำที่ไม่ตกเทรนด์”.** สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2568 เข้าถึงได้จากwww.ippreru.com7site.downloads.

สุริยา สมุทคุปติ์ และพัฒนา กิติอาษา. (2542). **มานุษยวิทยากับโลกาภิวัตน์** : รวมบทความ นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุรนารี.

สุนี คำนวลศิลป์ และกัญจนาภรณ์ ปิยะธรรม. (2565). **การจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี.**

เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 2531. **กลุ่มชาติพันธ์: ชาวไทยมุสลิม- Ethnic Group Thai Muslim. กรุงเทพฯ**: กองทุนสง่ารุจิระอัมพร.

อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2543). **อัตลักษณ์ (Identity) :การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด.** กรุงเทพฯคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ.

อภิรมย์ สีดาคำ และคณะ. (2564). **ภาวะผู้นำเชิงพุทธในยุค New Normal.** วารสารธรรมวิชญ์, ปีที่ 3 (ฉบับที่ 1).

อมรา พงศาพิชญ์. 2537. **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัมรา พงศาพิชญ์. **มนุษย์กับสังคม.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพร่พิทยา,2521.

อุทัย หิรัญโต. (2526). **สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มนุษยวิทยา.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

Lasswell, Harold D and Kaplan. Abraham. (1970). **Power and Society**. New Haven YeleUniversity press.

This is Mendeley biography

ภาคผนวก ก

เครื่องมือการวิจัย (แบบสัมภาษณ์เชิงลึก)

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง

“บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย”

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย” ประกอบด้วย 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... บ้าน..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... หมายเลขโทรศัพท์.....

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์

สถานะภาพ ☐ โสด ☐ สมรส อายุ.....ปี เพศ..... ระดับการศึกษา.....

อาชีพ..... รายได้/เดือน .....บาท

ตำแหน่งหน้าที่ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ นายกเทศมนตรี ☐ กำนัน

☐ ผู้ใหญ่บ้าน ☐ ประธานศูนย์วัฒนธรรม

☐ ชาวบ้านไทดำ.....

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ “บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย”

1. การเปิดการสัมภาษณ์สร้างความคุ้นเคยเริ่มการสนทนา

แนะนำตัว และบอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์เชิงลึก

1.1 ขอให้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ ไม่มีผลกระทบกับผู้สนทนาแต่อย่างใด เพราะจะไม่มีการอ้างอิงเป็นการบุคคลว่าใครพูด แต่จะนำเสนอเป็นความคิดเห็นส่วนรวม

1.2 ขออนุญาตเริ่มการสนทนา ขออนุญาตบันทึกเทปเพราะอาจจดไม่ทัน แต่เทปนี้จะไม่นำไปเผยแพร่ที่ไหน นอกจากผู้วิจัยจะนำมาเปิดฟังเพื่อสรุปความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เท่านั้น

2. ข้อความแบบสัมภาษณ์

1. ประเพณีการแต่งงานของชาวไทยดำมีขั้นตอนหรือพิธีกรรมสำคัญอย่างไร และมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตถึงปัจจุบันหรือไม่?

.....

.....

.....

2. การแต่งกายของชาวไทดำสะท้อนอัตลักษณ์และความหมายทางวัฒนธรรมอย่างไร?

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าควรมีแนวทางใดในการสืบสานและธำรงอัตลักษณ์ด้านประเพณีการแต่งงานและวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยดำให้คงอยู่ต่อไป?

.....

.....

.....

4. ผู้นำชุมชนมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมและรักษาประเพณีการแต่งงานของชาวไทยดำในชุมชน?

.....

.....

.....

5. บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยดำอย่างไร?

.....

.....

.....

6. ผู้นำชุมชนมีวิธีการประสานงานหรือสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนการธำรงประเพณีการแต่งงานและวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยดำอย่างไร?

.....

.....

.....

7. ควรมีแนวทางใดในการส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการรักษาและสืบสานประเพณีการแต่งงานของชาวไทยดำให้คงอยู่ในชุมชน?

.....

.....

.....

8. ผู้นำชุมชนสามารถส่งเสริมการธำรงวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยดำให้เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับในสังคมปัจจุบันได้อย่างไร?

.....

.....

.....

9. ควรกำหนดแนวทางการประสานงานและความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐ และเยาวชนในชุมชนอย่างไร เพื่อสนับสนุนการธำรงอัตลักษณ์ด้านประเพณีการแต่งงานและการแต่งกายของชาวไทยดำ?

.....

.....

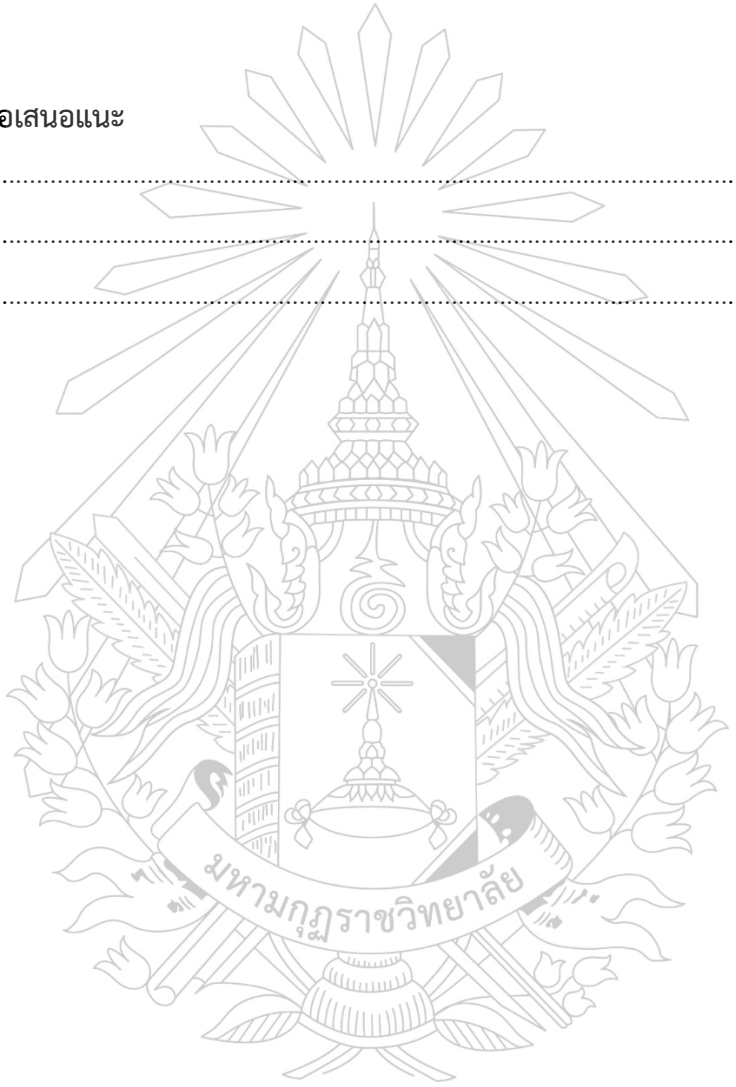
.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๒๙๗

๒๘ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงค์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระสุทธิวชิรเมธี, ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ประสาน
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๓๔๖๑๖
นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๘-๙๑๖๒๘๖๓

- ปรับชื่อเครื่องมือวิจัย
ปรับเรียบร้อยแล้ว
๑ พ.ค. ๒๕๖๘

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๒๙๗

๒๘ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ผศ.ดร.ศตวรรษ สงกาผัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงค์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระสุทธิวชิรเมธี, ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสาน
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๑๔๖๑๖
นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๘-๙๑๖๒๘๖๓

ยินดีให้ปรับปรุงเครื่องมือวิจัย
30 เม.ย. 2568

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๑๔๖๑๖

ที่ อว ๗๙๑๘ /ว ๑๑๕ **วันที่** ๒๘ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)

เจริญพร ผศ.ดร.วรเชษฐ์ โทอื้น

ด้วย นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงค์อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ" โดยมี ดร.จีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระสุทธิวชิรเมธี, ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

มหามกุฏราชวิทยาลัย

นมัสการ อ.ดร.วรเชษฐ์ อ.ศรีล้านช้าง
- รับทราบ
- ตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ค

หนังสือขอเข้าสัมภาษณ์

เลขที่ ๒๕๙/๒
วันที่ ๑๓ พ.ค. ๖๕
เวลา ๑๐.๓๐ น.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๓๑๐

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหาป่าหนาด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์แบบในรูปเล่มสารนิพนธ์ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะประสานวันเวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีก

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ และขออนุโมทนาบุญขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหาป่าหนาด
ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูล
เพื่อการวิจัย

ขอเจริญพร

☐ เพื่อโปรดทราบ
☑ เพื่อโปรดพิจารณา
☐ เพื่อโปรดดำเนินการโดยด่วน

เห็นควรมอบให้.....

ลงชื่อ.....

(พระมหาวิวชิรเมธี, ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสาน
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร ๐๙๒-๘๑๔๖๑๖
นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๔-๔๓๖๒๘๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๓๑๐

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ประธาน ศูนย์วัฒนธรรมชุมชนบ้านกล้า หล่มบ้านนาทรายมูล ท้ายเขาแก้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการสืบสานอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์ต่อไปในรูปเล่มสารนิพนธ์ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะประสานวันเวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีก

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ และขออนุโมทนาบุญขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิวชิรเมธี, ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสาน
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๑๔๖๑๖
นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๗-๙๑๖๒๘๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๙๓๙

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๓๑๐

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร กำนันทำบองเฮาแจ้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลาว" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้ข้อมูลนี้เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์ต่อไปในรูปเล่มสารนิพนธ์ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะประสานวันเวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีก

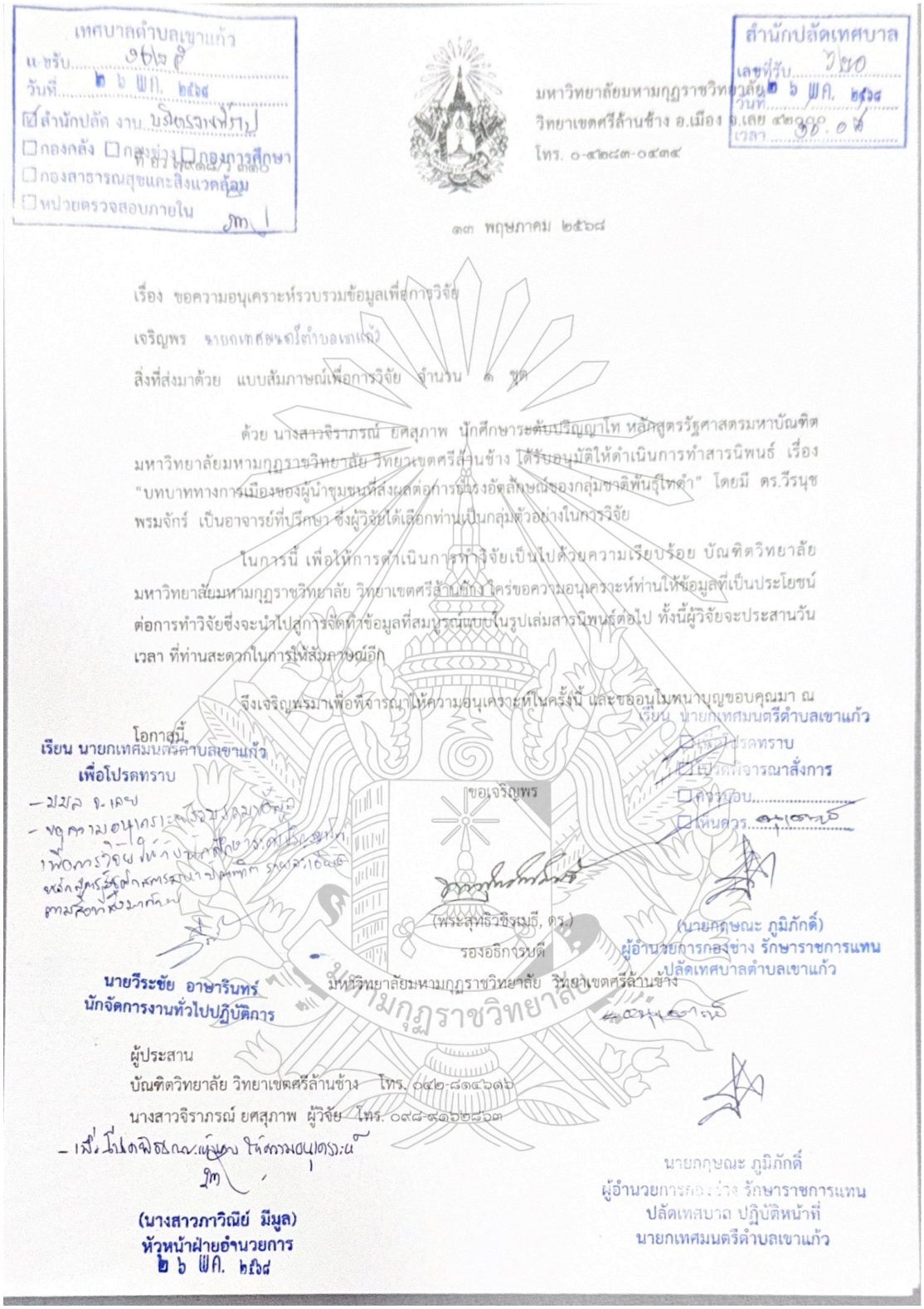
จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ และขออนุโมทนาบุญขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิวชิรปัญญ, ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ขอความอนุเคราะห์

ผู้ประสาน
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๑๔๖๑๖
นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๘-๑๑๖๒๘๖๓

เทศบาลตำบลเขาแก้ว
รับที่ ๑๖๒ ๕
วันที่ ๒๖ พ.ค. ๒๕๖๘
สำนักปลัด งาน บริหารงานทั่วไป
กองคลัง กองช่าง กองการศึกษา
กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
หน่วยตรวจสอบภายใน

สำนักปลัดเทศบาล
เลขที่รับ ๑๒๑๐
วันที่ ๒๖ พ.ค. ๒๕๖๘
เวลา ๑๕.๐๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาทของการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์แบบในรูปเล่มสารนิพนธ์ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะประสานวันเวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีก

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ และขออนุโมทนาบุญขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิวชิรเมธี, ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว
เพื่อโปรดทราบ
- ประวัติ ๑-๒๕๒
- ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ตามที่ขอมานั้น

นายวีระชัย อาษาริบทร์
นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

เรียน นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว
☐เพื่อโปรดทราบ
☐เพื่อโปรดพิจารณาสั่งการ
☐ตามเสนอ.....
☐เห็นควร.....

(นายกฤษณะ ภูมิภักดิ์)
ผู้อำนวยการกองช่าง รักษาราชการแทน
ปลัดเทศบาลตำบลเขาแก้ว

ผู้ประสาน
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๑๔๖๑๖
นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๘-๙๑๖๒๘๖๓
- เสนอโปรดพิจารณาแต่งตั้งให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

(นางสาวภาวิณี มีมูล)
หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ
๒๖ พ.ค. ๒๕๖๘

นายกฤษณะ ภูมิภักดิ์
ผู้อำนวยการกองช่าง รักษาราชการแทน
ปลัดเทศบาล ปฏิบัติหน้าที่
นายกเทศมนตรีตำบลเขาแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๓๑๐

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้ใหญ่บ้านนาป่าหนาด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการสืบสานอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์แบบในรูปเล่มสารนิพนธ์ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะประสานวันเวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีก

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ และขออนุโมทนาบุญขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิวชิรเมธี, ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสาน
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๑๔๖๑๖
นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๘-๔๑๖๒๔๖๓

ยินดีให้ความอนุเคราะห์

(นายสมชาย ลวสมบัติ)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๙๓๔

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๓๑๐

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ธาว บ้านขุม ป่าคนาด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์แบบในรูปเล่มสารนิพนธ์ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะประสานวันเวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีก

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ และขออนุโมทนาบุญขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิวชิรเมธี, ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสาน
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๓๔๖๑๖
นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๘-๙๑๖๒๘๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๓๓๐

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร สมาธิภิกษุ ไทดำ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์แบบในรูปเล่มสารนิพนธ์ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะประสานวันเวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีก

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ และขออนุโมทนาบุญขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิวชิรเมธี, ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสาน
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๑๔๖๑๐
นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๘-๔๑๖๒๘๐๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีล้านช้าง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
โทร. ๐-๔๒๘๓-๐๔๓๔

ที่ อว ๗๙๑๘/ว ๓๑๐

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ปราชญ์ ธาวช้าน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์ เรื่อง "บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อการสืบทอดลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ" โดยมี ดร.วีรนุช พรมจักร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกท่านเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการทำวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำข้อมูลที่สมบูรณ์แบบในรูปเล่มสารนิพนธ์ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะประสานวันเวลา ที่ท่านสะดวกในการให้สัมภาษณ์อีก

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ และขออนุโมทนาบุญขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุพิจชิรเมธี, ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ผู้ประสาน
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โทร. ๐๔๒-๘๓๔๖๑๓
นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ ผู้วิจัย โทร. ๐๙๘-๙๑๒๒๘๖๓

เบญจมาส แห่งภูยอม
ลิด
ยพิส
ยุลไล ไพชนม์

ภาคผนวก ง

ภาพประกอบการสัมภาษณ์

(ภาพถ่ายจากผู้วิจัยในการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ระหว่างวันที่ 26 – 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2568)

(ภาพถ่ายจากผู้วิจัยในการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ระหว่างวันที่ 26 – 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2568)

(ภาพถ่ายจากผู้วิจัยในการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ระหว่างวันที่ 26 – 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2568)

(ภาพถ่ายจากผู้วิจัยในการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ระหว่างวันที่ 26 – 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2568)

ประวัติผู้เขียนสารนิพนธ์

ชื่อ	นางสาวจิราภรณ์ ยศสุภาพ
วัน เดือน ปี เกิด	8 มิถุนายน 2533
สถานที่เกิด	จังหวัดเลย
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2548 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาบัญชี สถาบันวิทยาลัยอาชีวะศึกษาเลย จังหวัดเลย พ.ศ. 2551 ปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันราชภัฏเลย จังหวัดเลย
ที่อยู่ปัจจุบัน	97/1 ซ.4 ถนนเลย - นาด้วง ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000
ผลงานตีพิมพ์	-
รางวัลที่ได้รับ	-

มหามกุฏราชวิทยาลัย